

Plastikblomster og tungeløse grønlændere

Naasuusat kalaallillu oqaajakkat

- Følelser i sprogdebatten
2009-2019

Speciale af: Camilla Kleemann-Andersen
Vejleder: Birgit Kleist Pedersen
Sprog, Litteratur og Medier
Ilisimatusarfik, Nuuk
Januar 2020

Indholdsfortegnelse

<i>Abstract:</i>	4
Indledning	1
<i>Problemformulering</i>	1
Afgrænsning	3
Sprogdebatten historisk set	3
Metode	9
<i>Dataindsamling</i>	10
<i>Afgrænsning af kilder</i>	11
<i>Etiske overvejelser</i>	12
<i>Begrebsafklaring</i>	13
<i>Kort om nyhedsmedier</i>	13
<i>Den kritiske diskursanalyse</i>	13
<i>Den tredimensionelle model</i>	16
<i>Argumentationsanalyse</i>	20
<i>De tre appelformer</i>	20
Eksisterende forskning om sprogdebatten og identitet i Grønland	20
<i>Hvad følelser gør</i>	24
<i>Forbudte følelser i sprogdebatten</i>	25
<i>Det asymmetriske magtforhold</i>	26
Sprogdebatten i webmedierne mellem 2009-2019	27
<i>Øget krav om at prioritere det grønlandske sprog</i>	27
<i>Ligegyldighed mod det grønlandske sprog</i>	28
<i>Grønlandisering af radio</i>	28
<i>Særbehandling af grønlandsktalende?</i>	29
<i>Skam på grund af manglende sprogevner</i>	30
<i>Kærligheden til det grønlandske sprog</i>	31
<i>Den sidste grønlænder i en spritdunk</i>	32
<i>Det grønlandske sprog som et helligt symbol</i>	33
<i>De "såkaldte" grønlændere</i>	34
<i>In-between</i>	36
<i>Sproget er ikke lig med grønlandskheden</i>	36

<i>Fokus på sprog i medierne.....</i>	<i>40</i>
<i>Udformningen af sprogloven.....</i>	<i>42</i>
<i>Kun grønlandsk fra talerstolen!.....</i>	<i>43</i>
<i>Ændringsforslag til sprogloven.....</i>	<i>44</i>
<i>Manglende undervisningsmaterialer</i>	<i>47</i>
<i>Departementschefer skal være grønlandsktalende</i>	<i>48</i>
<i>Danskere i Grønland er som plastikblomster</i>	<i>49</i>
<i>På gravens rand.....</i>	<i>50</i>
<i>Danske kroppe og grønlandske kroppe.....</i>	<i>51</i>
<i>Naajas stikpille.....</i>	<i>52</i>
<i>Respekter det grønlandske sprog!.....</i>	<i>53</i>
<i>Sprog i landsretten</i>	<i>54</i>
<i>Det grønlandske litteratur og sprog.....</i>	<i>56</i>
<i>Folkets øjne, ører og mund.....</i>	<i>57</i>
<i>Protest mod manglende grønlandsk oversættelse.....</i>	<i>58</i>
<i>Naalakkersuisoq oplever sprogmobning</i>	<i>61</i>
<i>Smerte.....</i>	<i>62</i>
<i>Valget til Inatsisartut i 2013</i>	<i>62</i>
<i>Partii Inuits præsentationsvideo.....</i>	<i>63</i>
<i>Idle no more.....</i>	<i>65</i>
<i>Ahmed's smerte-begreb</i>	<i>66</i>
<i>Fetichering af såret.....</i>	<i>66</i>
<i>Sprogdebatten er som et sår</i>	<i>67</i>
<i>Hadets organisering</i>	<i>68</i>
<i>Tudefjæs på den røde løber.....</i>	<i>69</i>
<i>Den omvendte majoritets-minoritetsforhold</i>	<i>71</i>
<i>Mindreværdsfølelse</i>	<i>72</i>
<i>Erstat dansk med engelsk.....</i>	<i>73</i>
<i>Sprog som bevis på overlevelse.....</i>	<i>73</i>
<i>Hierarki af kolonier – udstillingen i Tivoli</i>	<i>74</i>
<i>Sproget som en stolthed.....</i>	<i>75</i>
<i>Hvordan vi taler om det grønlandske sprog.....</i>	<i>76</i>
<i>Danmarks kolonistatus.....</i>	<i>76</i>
<i>Trump-effekten.....</i>	<i>77</i>
<i>Til videre forskning</i>	<i>78</i>
Konklusion	78

Litteraturliste: 81

Abstract:

The language debate in Greenland has been a hot topic in the Greenlandic community in many years. There has been done a large number of researches on the language debate from various aspects of scientific fields. The debate has often evolved into a heated debate where issues such as identity and ethnicity arise. In a time when Greenland is in a time when the debate on independence is knowingly made in the society, the language plays an important role. In this thesis the debate is examined on the basis of an affective theory by the Australian postcolonial and queertheorist. Using Norman Faircloughs critical discourse analysis this thesis studies the feelings involved in the debate and what the causes are of these emotions. Being in a state of postcoloniality the Greenlandic society had faced a variety of challenges connected to be a former colony. Asymmetrical relations of power are some forces not to be underestimated. Feelings of shame, hatred, anger and love are among the emotions that can be traced in the Greenlandic language debate. Emotions have been invested in the Greenlandic language which makes the language has a very high affection value and is seen as a crucial part of the Greenlandic identity. These things sum up a very lively debate on the language. People have included and excluded in the name of love for the language.

Ukiorpassuarni Kalaallit Nunaanni oqaatsit pillugit oqallinneq amerlasuunit ilaaffigineqarluni isummerifgineqartarsimavoq. Sammisag taanna pillugu misissuineq allaaserisallu arlaqarput, sammivinnit faginiillu assigiinngitsunit aallaavilinnit allaaserineqartarluni. Oqallinneq kissatsilluinnaraangat misigissutsinik assut atuiffiusarpoq, kinaassuseq sumingnaanbeerfillu eqqartorneqarajullutik. Kalaallit Nunaata namminiilivikkiartornermini killiffiani oqaatsit pingaartorujussuurtut inissisimapput. Uani inaarutaasumik allaaserisami misigissutsit aallaavigalugit misissuinnermi nunasiaataasimanermik sammivilimmik ilisimatuup Sara Ahmedip misigissutsit pillugit eqqarsaatersuutai isumassarsiorfigineqarput. Oqallinnernik oqallittariaatsinillu misissuinerit Norman Faircloughip oqallittariaatsit pillugit eqqarsaatersuutai atorlugit misigissutsit oqaatsit pillugit oqallinnermiittut sunik aallaaveqarnersut misissoqqissaarneqarput. Kalaallit Nunaata nunasiaataasimanerup kinguneranik unammilligassat assigiinngitsut aqqusaagarai. Pissaanermik tigumminerit naligiinngitsumik inissisimatitsisut isiginngitsuusaagassaanngillat. Misigissutsit kanngusunneq, qinngarsuineq, kamanneq asanninnerlu ilaatigut taakkuupput

oqaatsit pillugit oqallinnermi takuneqarsinnaasut. Oqaatsinut misigissuserpassuit anninneqartarsimapput, taamaattumillu kalaallisut oqaatsit assut erligineqarlutik kinaassutsimullu pingaaruteqarluinnartutut isigineqartarlutik. Tamakku tamaasa katikkaanni oqallinneq uummaarissorujussuusarpoq. Oqaatsinullu asanninnerup aqqani inuit aalajangersimasut ilaatinneqarlutillu ilaluarineqartarput.

"Sprogdebatten i Grønland er allerede i gang. Dette forhold må ingen ansvarlig person forsøge at bagatellisere. Der er intet område, der er så fyldt med sprængstof som sprogdebat." – Folketingsmedlem Knud Hertling, juni 1966, Christiansborg.

Indledning

Når man hører ordet "sprogdebatten" vækker det mange følelser blandt folk i Grønland. Nogle bliver frustrerede eller kede af det, andre bliver vrede, andre igen bliver begejstrede. Lige meget hvilke følelser emnet vækker hos folk, er det tydeligt at der er mange følelser på spil. Når man spørger folk om hvad de mener om sprogdebatten i Grønland er der en tendens til at de siger at "sprogdebatten tit kommer til at handle om følelser". Men hvorfor må det ikke handle om følelser? Handler sprog ikke også om følelser? Hvorfor vækker det egentlig så mange følelser? Sprogdebatten har interesseret mig så langt tilbage jeg kan huske. Det er interessant fordi det bliver ved med at vende tilbage og helt sikkert vil fortsætte på den måde. Når sprogdebatten blusser op, så kommer spørgsmål som for eksempel etnicitet, identitet, tilhørsforhold op og meget mere. Grønland er i en tid hvor selvstændighedsdebatten står højt på dagsordenen, som også gør at sprogdebatten er blevet et aktuelt emne igen.

Interessen for følelserne i sprogdebatten blev vakt, da jeg i januar 2018 skulle holde oplæg om sprogpurisme med en provokerende overskrift ("Oqaatsivut imminoriartulerpat?":Er vort sprog på vej mod at begå selvmord?). Dette medførte en heftig debat især på Facebook. Folk vidste ikke hvad oplægget handlede om før de kom til arrangementet¹, men alene overskriften skabte debat, og meget af det var baseret på følelser skabt ud af overskriften. Op til oplægget blev jeg mere bevidst om hvor følelsesladet sprogdebatter kan være og hvor personlige de kan blive.

Problemformulering

Jeg er derfor kommet frem til problemformuleringerne om **hvordan forholdet mellem følelser og sprog er, generelt, men også set i den grønlandske kontekst, ud fra et sociologisk, antropologisk**

¹ Arrangementet var en af tre oplæg som afdelingen for Sprog, Litteratur og Medier arrangerede i samarbejde med Katuaq, Grønlands Kulturhus. Oplæggene tog udgangspunkt i emner som studerende fra afdelingen havde skrevet bacheloropgaver om.

og sociolingvistisk perspektiv. Og om, hvordan dette forhold **indvirker på opfattelsen af identitet, den personlige såvel som den kollektivt opfattede identitet.** Derudover vil jeg **fremanalysere hvilken rolle sproget** spiller gennem perioden **2009-2019 – om sprogets rolle har ændret sig.** Hvis resultatet er bekræftende, **undersøges dette på hvilken måde det har ændret sig og hvad dette skyldes.** Der vil også **forsøges kortlagt sprogdebatten igennem den periode.** Det vil sige, kortlægning af hvad der har fyldt mest i debatten om sprog i den periode.

Fokus i dette speciale er at undersøge hvilke følelser sprogdebatten bringer frem i folk og hvorfor den gør det. Hvilke begivenheder udløser debatten og hvorfor er sprogdebatten til stadighed en debat, som dukker op?

Jeg vil undersøge forskellige sprogsyn igennem tiden, med fokus på det grønlandske sprog, og undersøge hvordan man taler om det grønlandske sprog i det offentlige rum. Hvad betyder sproget for det grønlandske folk?

Her vil jeg komme ind på identitets- og etnicitetsspørgsmålet.

Der er skrevet meget om sprogdebatten i Grønland fra forskellige vinkler og fagdiscipliner. Jeg vil i nærværende speciale skrive om de følelser, der er på spil og hvordan det kommer til udtryk i sprogdebatten. Min hypotese om sprogdebatten er at det drejer sig om en lille overflade af noget der er større, at de følelser der vedrører noget andet kommer til udtryk i sproget og i sprogdebatten.

Udover min personlige interesse i emnet er jeg af den overbevisning at det er vigtigt der rettes opmærksomhed på de sproglige barrierer vi har i samfundet, da det i den grad også er med til at polarisere forskellige grupper, herunder dansktalende og grønlandsktalende. Jeg mener, at det igennem årene er blevet stadigt tydeligere hvordan befolkningen deles op i grupper ud fra det sproglige aspekt og etniske grupper. Det er næppe et særsyn, da der har været sådanne polariseringer igennem tiden. I en rapport udgivet af Selvstyret² fra 2016, fremgår det at de

² Redegørelse for rekruttering og fastholdelse, Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel, juni 2016.

nyuddannede grønlandere i Danmark ikke vil hjem på grund af den hårde politiske tone, der hersker i Grønland.

Med det sagt, tror jeg ikke, at det er et enestående tilfælde, det, der sker i Grønland, men snarere at det er en global tendens hvor der sker en polarisering af forskellige grupper. Ifølge den jamaicanske-britiske kulturteoretiker Stuart Hall (1932-2014) er der tre mulige konsekvenser af globaliseringen. Uden at komme i detaljer med de øvrige, passer en af dem i dette tilfælde, nemlig styrkelsen af det lokale, eller nationale identitet som et modsvar til globaliseringen. I globaliseringsprocessen opstår der et behov for at gøre sig unik (Hall et al., 1992:300).

Afgrænsning

Jeg har afgrænset perioden fra 2009-2019 dels på grund af at der skete et skel i netop den periode som følge af indførelsen af Selvstyret i 2009, og er det år hvor det grønlandske sprog blev et officielt sprog og blandt andet sprogloven blev sat i kraft (i 2010). Dels for at perioden før denne tidsperiode er blevet beskrevet så mange gange fra forskellige aspekter og forskellige fagdiscipliner (se eks. Nathanielsen, Valggren, Gad, Kleivan m.m.), og der kun findes sparsomme undersøgelser om emnet i den pågældende periode, nemlig tiden efter Selvstyrets indførelse. Jeg vil for en god ordens skyld, også for at give et overblik, nævne den historiske tid og udvikling i sprogdebatten.

Sprogdebatten historisk set

Man kan ikke tale om sprogdebatten i et historisk perspektiv uden at tage hensyn til det grønlandske sprog i forhold til det danske sprog i Grønland. Tit når man taler om sprogdebatten er der tale om, hvilket sprog der skal fylde mest i det offentlige rum. Sprogdebatten er en kompleks ting og der er flere aspekter af det med flere aktører indblandet. Der er sprogdebatten som handler om purisme, og som handler om at man skal holde det grønlandske sprog rent. Før påvirkning af det danske sprog var man utilfreds med at man ikke talte det grønlandske sprog ordentligt, det gør sig gældende stadigvæk den dag i dag (Kleemann-Andersen, 2016). I dette tilfælde kan man sammenligne purisme i Island og Færøerne, som ifølge den norske lingvist Endre Brunstad er det mest ekstreme i Norden (Brunstad, 2002:10-14). Det er heller ikke tilfældigt at islandsk og grønlandsk purisme sammenlignes her, da Grønland har ladet sig inspirere af Island på

det punkt. Man har i 2017 oprettet en stilling i Sprogsekretariatet som skal varetage en såkaldt "sprog­tjeneste" der skal varetage mediernes sprogbrug og fungere som en rådgivende og undervisningsinstans for medierne³.

Efter det danske sprogs påvirkning og efter der er kommet flere begreber til fra det danske sprog som man endnu ikke har ord for på grønlandsk, var der og er der en kamp om at gøre det grønlandske sprog "rent". Det vil sige at man helst ser at sproget er rent grønlandsk uden låneord fra dansk. Det kan man eksempelvis se i Sprognævnets nye lov gældende fra januar 2018, hvor Sprognævnet er pålagt at skulle lave afløsningsord for importord, altså ord der kommer udefra. Der er dog ingen tydelig specificering om hvilke ord der skal afløses. Det er som sagt inspireret fra den islandske model hvor man forsøger at afløse alle importord med islandske ord. Et andet aspekt i sprogdebatten gennem årene er den indtil videre seneste debat, men som også har været der før, er om man skal erstatte det danske sprogs position som andetsprog med engelsk i uddannelsessystemet, i folkeskolen i første omgang. Man mener at det er spild af tid at lære det danske sprog når engelsk giver så mange flere muligheder.

På den anden side er der også tale om at Danmark giver så mange muligheder for grøn­lændere, herunder at man kan tage en uddannelse gratis i Danmark, hvorimod det ikke er tilfældet i andre lande hvor der tales det engelske sprog. Men grunden til at den debat er kommet op skyldes jo blandt andet Grønlands position nu, nemlig en tid med selvstændighedstanker på højsædet. Man vil helst komme væk fra det sprog som kolonisterne talte og indførte til landet. Det synspunkt deles ikke af Aqqaluk Lynge, som var en af de nøglepersoner der talte for indførelsen af Hjemmestyret, og som var med til at stifte det dengang stærkt venstreorienteret politisk parti Inuit Ataqatigiit, som i dag er det næststørste parti. Partiets ideologi er dog skiftet siden dengang til at blive en mere socialdemokratisk position. Lynge mener at man burde beholde det danske sprog som andetsprog. Ifølge flere kilder har han udtalt det noget tid før, eksempelvis til en sprogkonference i Kangerlussuaq i januar 2001 hvor han i et svar til Kristian Poulsen (Pablo) udtrykte dette⁴.

³ I linket ses det forslag som Mimi Karlsen (IA) foreslog og som blev vedtaget.
<https://ia.gl/google426c9ea506fcddea.html/dk/sprogtjeneste-pa-vej-til-blive-realiseret/>

⁴ Selve udtalelsen stod ikke i referatet, men ud fra en mailkorrespondance med Karen Langgård kunne jeg forstå at Per Langgård var tilstede i konferencen og erindrer denne hændelse.

Den tidligste kilde jeg fandt, er et modsvar af Aqqaluk Lyngé til et forslag, som blev til en forespørgselsdebat, af landstingsmedlem Doris Jakobsen i foråret 2005. Forslaget ville erstatte dansk med engelsk som første fremmedsprog. Lyngé formodede at forslaget blev fremsat som et kompromis af den sprogdebat der er i befolkningen om at have et fælles fremmedsprog, nemlig engelsk. Lyngé er imod at indføre engelsk som første fremmedsprog da han kunne se at inuitterne i Canada og Alaska har lidt under det engelske sprog, da det engelske sprog er meget dominerende. Desuden mener han ikke at dansk er et problem, og siger at flere i Grønland har dansk som modersmål⁵. Derudover mener han at det nordiske sprogsamarbejde beskytter det grønlandske sprog. Den afdøde journalist Jørgen Fleischer (1924-2012) udtrykker sin enighed med Lyngé i et interview med Birgitte Jakobsen når han siger:

"Som Aqqaluk Lyngé siger: "Dansk beskytter det grønlandske sprog." Det er rigtigt. Forstået på den måde at engelsk er et altopslugende sprog. Man kan bare tænke på vore frænder i Alaska og i Canada. Det engelske sprog er så stærkt at det udrydder de små sproggrupper. Så jeg er helt enig med Aqqaluk Lyngé når han siger at dansk beskytter det grønlandske sprog. I det øjeblik grønlanderne begynder at bruge engelsk i stedet for dansk, så er det grønlandske sprog dømt til døden." (Jakobsen, 2004: 20).

Med alt det *in mente* vil jeg i mit speciale fokusere på sprogdebatten der omhandler det danske og det grønlandske sprog hvor identitetsspørgsmålet står i den grad på dagsordenen mellem de grønlandssprogede grønlandere og de dansksprogede grønlandere. Går vi tilbage i tiden og ser på hvordan de to sprogs position og funktion har været, altså dansk og grønlandsk, ser vi at grønlandsk har været et sprog der blev talt af størstedelen af den grønlandske befolkning helt tilbage til kontakten med kolonisterne. Kolonisterne, også kaldet missionærerne, som lærte grønlandsk og udviklede et skriftsprog for det grønlandske sprog. De beskæftigede sig videnskabeligt med sproget og udviklede grammatiske bøger og ordbøger (Berthelsen, 2008; Kleivan, 2001). Grønland havde længe været en koloni under den danske stat uden at grønlanderne lærte at tale dansk da man ikke havde behov for det.

5

<https://ina.gl/groenlands-landsting/landstingssamlinger/fm-2005/dgopkt/bf-landstingets/61/1-beh/ordf/inuit-ataq-atigiit.html>, set 17. nov. 2019, 13:13.

Ifølge eskimolog Inge Kleivan (Kleivan, 1969/70) og daværende skoledirektør Christian Berthelsen (Berthelsen, 2008) har de danske myndigheder længe været tilbageholdende med at indføre danskfaget i skolen da man var bange for, at man vil se det som tvang fra den danske stats side. Men grønlænderne havde udtrykt et ønske om at lære dansk, da de kunne se, at det ville give flere muligheder både med uddannelse, oplysning og et håb om en mere ligestillet position med danskerne (Grønlands Landsrådsforhandlinger 1948-50: 17ff,59ff). I landsrådsforhandlingerne fra 1948 står der om grønlandsk ønske om danskundervisning og danskernes påpasselighed om indførelse af dette:

"Der er opnaaet Enighed om at opfylde den grønlandske Befolknings udtrykkelige Fordring paa at opnaa en effektiv Undervisning i Dansk; saaledes gaar de nu lagte Skoleplaner ud paa at udvide Skolernes Danskundervisning paa en saadan maade, at man gradvis vil gaa over til at anvende Dansk ogsaa som Undervisningssprog. Det fastlaas dog, at saadanne Foranstaltninger fremdeles skal hvile paa en fuldkommen frivillig Basis." (Grønlands Landsrådsforhandlinger 1948:17ff).

I 1949 udtrykte Augo Lynge, en grønlandsk politiker, sin ærgrelse af at skoleudvalgets forslag om mellemskoler var blevet forkastet. Han havde ellers håbet at oprettelsen af mellemskolerne kunne betyde at man kunne få en skole for de særligt begavede børn og dermed sikre samme uddannelse som danske børn. Som han siger: *"... Der stod intet [i forslaget om kommissionsbetænkningen] om en særlig skole for begavede børn, der ikke ønsker at blive fangere eller fiskere, men indfødte tjenestemænd i fremtidens Grønland, og som så vidt muligt burde sikres samme uddannelse som danske"* (Grønlands Landsrådsforhandlinger, 1949: 59).

Det var også det lighedsargument som Mogens Boserup, daværende økonomisk konsulent i Grønlandsudvalget, brugte da han foreslog at man skulle gøre *"grønlænderne bliver effektivt dansksproget"* (Grønlands Landsråd, 1970: 17). Et argument som kostede ham dyrt hvad angår hans anseelse hos de grønlændere der vægtede sproget højt.

Fornyelsens tid, tiden omkring slutningen af 1800-tallet til starten af 1900-tallet var en tid med vækkelse, både åndeligt, kulturelt og politisk. Verden begyndte at åbne sig og de erhvervsmæssige ændringer i Grønland, det vil sige fra fangererhvervet til fiskerierhvervet og udviklingen i samfundet gjorde at der blev stillet højere krav til bedre undervisning og indlæring af

det danske sprog (Berthelsen, 2008). Jonathan Petersen, en af de mest betydningsfulde mænd i grønlandsk teksthistorie og som fortæller for bevarelsen af de gamle traditioner, opfordrede også sine landsmænd til at lære det danske sprog. Han skrev et digt: "*kalak, kavdlunâtut ilíniarit – agdlautigissáinik navssāsagavit – - silagtûtekarkuvdlugo tamanik kalâlek!*"⁶ (Petersen, 1956:10). Petersen ser det danske sprog som et middel til at få mere oplysning. Han skrev også et indlæg i Atuagagdliutit i 1930 om at man skal bruge det danske sprog instrumentelt, men at man stadig skal *elske* det grønlandske sprog. Det grønlandske sprog var blevet mere *elskværdigt*, ifølge Petersen, da sproget er blevet udviklet ved at få et skriftsprog og der var kommet mere litteratur skrevet på grønlandsk (Atuagagdliutit, 1930: 1). Det skal lige siges at det ikke er normalt at tale om at elske *ting* på grønlandsk, da det primært bruges om mennesker og landet. Så det virker ret passioneret at skrive det. Men det viser bare at sproget har en helt særlig plads hos ham.

Det danske sprog blev et sprog der taltes og som efterstræbes af de højtstående personer med uddannelse. Senere var der også uddannede grønlændere der talte sproget som gav det danske sprog prestige, da det var dem som øvrige grønlændere så op til, netop på grund af deres sproglige kundskaber (Berthelsen, 2008).

I 1921 nedsatte Grønlands Styrelse i Danmark en kommission i forbindelse med nogle administrative ændringer. I kommissionen var der tre grønlandske medlemmer der blandt andet skulle være med til at forberede den nye lovgivning og dermed også være med til at forny skolevæsenet. I den forbindelse drøftede kommissionen grønlandske ønsker om at indføre danskfaget i folkeskolen. Det blev en realitet i 1925 hvor styrelsesloven trådte i kraft. Det blev dog først aktuelt rent praktisk i 1928, og med stor tilfredshed.

Der var høje forventninger til den nye ordning og tanken var at kateketer der var uddannet i seminariet i Nuuk skulle løfte opgaven. Det viste sig dog, at kateketerne ikke magtede opgaven, da det kræver mere end hvad man havde forestillet sig. Derfor blev der i 1937 lavet et forslag fra Sydgrønlands Landsråd om at ansætte danske lærere til at klare opgaven. Det fik en god modtagelse af Rådets medlemmer. Alternativet var at man kunne sende grønlandske kateketer til Danmark for at uddanne dem til undervisere i danskfaget. Der lød nogle advarsler fra ældre

⁶ Min oversættelse: grønlænder, lær dansk, så du kan finde deres tekster/litteratur, så en grønlænder kan få oplysning om alt.

kateketer mod at tage imod danske undervisere da de var bekymrede for påvirkning af det grønlandske sprog (Berthelsen, 2008, s. 150)⁷.

Debatten har indeholdt nogle holdninger der udtrykker tvivl om det grønlandske sprogs fremtid og bevarelse. Der var endda nogle der mente at man skulle opgive det grønlandske sprog og erstatte det med det danske sprog da man mente at det grønlandske sprog var som en hæmsko for udviklingen i Grønland. Der var også røster der udtrykte at man skulle bevare det grønlandske sprog fordi det er en del af kulturen og hvis sproget uddøde, ville man miste sin identitet.

Dansk blev i 1950 gjort til undervisningssprog i dele af skolevæsenet (Berthelsen, 2008, s. 156) som gjorde at man delte klasser ud fra sprog, nemlig a-klasser som var grønlandssprogede og b-klasser som var dansksprogede. Det blev begyndelsen på en social adskillelse mellem dansksprogede og grønlandssprogede, som gjorde at nogle grønlændere blev udelukkende dansktalende.

Ved skoleloven fra 1967 blev der igangsat en danificering af skolevæsenet, som betød at man lavede en forsøgsordning der gik ud på at man ikke havde grønlandskundervisning før man gik i 3.klasse. Knud Hertling var en af de få der gik imod lovforslaget. Hans protester resulterede i at man var nødt til at udskyde 3.behandlingen af lovforslaget.

Lovforslaget blev reguleret så det blev de enkelte skolars beslutning om man vil undervise i grønlandsk fra 1.klasse i de respektive skoler (Rosing Olsen, 2016: 143). Tiden mellem 1950-60 blev kendt som danificeringstiden.

Opdeling af klasser i danske- og grønlandske klasser blev ophørt med en ny folkeskolelov som man kaldte for en integreret skole, som var en forløber til Atuarfitsialak ("Den gode skole") fra 2002.

For Knud Hertling var det vigtigt at man som grønlandsktalende var klar over at man ikke er ringere stillet i forhold til uddannelsen hvis man ikke kunne dansk. Han sagde endvidere at det var svært at overbevise forældrene om den påstand. Han var ikke imod indlæringen af dansk, men at det kun skulle være dansk der blev undervist i skolerne, var han en stærk modstander af. Han mente at man skal kunne tale det grønlandske sprog netop fordi dem man skal arbejde for efter endt uddannelse er grønlandssprogede (Rosing Olsen, 2016: 144-45).

⁷ Jeg ledte efter dette i de henviste kilder som Berthelsen havde, men fandt dog intet, selvom jeg også fik hjælp af to bibliotekarer. Deres konklusion var at der nok var en fejl i kildehenvisningerne. Derfor har jeg brugt Berthelsen som kilde.

I 1970 blev der afholdt en konference i Knud Rasmussens Højskole i Sisimiut med landsrådsformanden Erling Høegh i spidsen. I konferencen drøftede man Grønlands fremtid og hvordan man i fremtiden kan styrke grønlændernes egen deltagelse af landets forvaltning. Her blev det grønlandske sprog også i den grad drøftet. Man drøftede om hvorvidt det danske sprog skal fylde i skolerne i forhold til det grønlandske sprog. Boserup, som i øvrigt var én af arkitekterne bag fødestedskriteriet⁸ (Janussen, 2017), mente at det grønlandske sprog var en stopklods for en ligestilling mellem grønlændere og danskere og derfor måtte afskaffes i de tidligere klasser. Det grønlandske skriftsprog havde ingen fremtid og talesproget kunne have en funktion som kulturarv. Den voldsomme dom over det grønlandske sprog affødte forsvar for det grønlandske sprog hvor der argumenteres for at folkeskoleeleverne havde behov for at blive undervist på grønlandsk i tidligere klasser så eleverne kunne have mest udbytte af undervisningen hvis de blev undervist i det sprog de talte (Rosing Olsen, 2016: 161). Man mente at baggrunden for Boserups budskab var respektløshed over det grønlandske sprog. Han fik en gave fra journalisten Uvdlorianguak Kristiansen, en kajak uden skindbetræk med kommentarerne: "Et Grønland uden det grønlandske sprog, er som en kajak uden skindbetræk". Denne metafor blev brugt igen intertekstuel af Partii Inuits valgkamp i 2013 hvor de havde en betrækløs kajak med i valgstudier og valghaller.

Konferencens afholdelse i Sisimiut resulterede i at man fornyede det grønlandske skriftsprog som blev gjort gældende fra 1973. Det blev et løft for det grønlandske sprog, fordi man mente at den gamle retskrivning var for svær på grund af dens grammatiske regler og da retskrivningen er for svær (ibid.).

Metode

I dette speciale bruger jeg en induktiv metode da min undersøgelse er empiristytet, som tager udgangspunkt i sprogdebatten i Grønland i medierne. Mine primære kilder er webartikler, nogle politiske skrifter som lovgivning, møder i Inatsisartut, politiske udgivelser, da jeg mener at det er dem som medierne tager udgangspunkt i. Derudover undersøger jeg de offentlige diskussioner om sprog. Desuden har jeg med et samarbejde med KNR samlet materialer fra TV og radio der omhandler sprogdebatten, primært med materialer fra valgkampen fra 2009, 2012 og 2013.

⁸ Fødestedskriteriet er en aflønningsform som blev brugt ud fra fødestedet i Grønland fra 1964-89.

Dataindsamling

Jeg har indsamlet data fra online nyhedsmedier, Sermitsiaq.ag og KNR.gl. Her har jeg søgt under ordene "sprogdebat", "sprog", "kalaallisut oqaatsit", og "oqaatsit". Jeg startede med det danske ord, da det bruges mere konsekvent end grønlandsk hvor det tit ændrer fleksjoner på grønlandsk afhængig af konteksten og derfor er sværere at gætte sig frem til hvilke søgeord man skal bruge. Men jeg har senere bredt søgningen ud ved at bruge de grønlandske ord, da jeg opdagede at der i nogle artikler er tags der indeholder de pågældende ord. Jeg fik samlet i alt 229 artikler. Jeg har taget screenshots af kommentarerne under artiklerne og gemt dem under samme mappe i computeren, så jeg har styr på hvilke kommentarer der tilhører de respektive artikler. Jeg har brugt grønlandske versioner af artiklerne og har lagt mærke til at der kan være forskel på den danske og den grønlandske version. Jeg har i første omgang valgt de grønlandske versioner da der er nogle bestemte ord der bliver brugt flere gange og dermed er med til at skabe nogle bestemte diskurser. Men jeg fandt senere ud af at nogle artikler skal læses for sig da KNR plejer at skrive artikler hver for sig, en på grønlandsk og en på dansk. Derfor kan der være to lidt forskellige artikler, men som udgangspunkt stræber de sig på at have nogenlunde samme indhold og vinkel. Ordvalget er dog anderledes i nogle tilfælde⁹.

Det betyder så, at den grønlandske og danske version er skrevet forskelligt og derfor ikke bare kan ses som oversættelser af hinanden. Nogle gange har jeg valgt de danske oversættelser. Jeg skriver kildehenvisninger til artiklerne jeg har brugt. Det at der findes to forskellige artikler linket til hinanden som om det er to oversættelser (da man jo kan vælge om man vil læse den grønlandske version eller danske version) er problematisk. Især når jeg bruger diskursanalyse som metode. I Sermitsiaq.ag's artikler kan man se alle kommentarer samlet uafhængigt af hvilket sprog man har læst dem. Det at kommentarerne kommer op på begge versioner, uanset om oversættelserne er forskellige, gør det vanskeligere at lave en diskursanalyse, eller bare en analyse af tråden og artiklen i det hele taget, da man ikke kan vide hvilken version vedkommende har læst og derfor kommenteret på.

⁹ En mailkorrespondance med knr.gl

I gennemgangen af artiklerne er der nogle gange den udfordring at webartikler henviser til Facebook opslag af debatterne, som gør det svært at følge med i hvad der er skrevet om da man nogle gange ikke har adgang til de opslag der er blevet skrevet, da man skal være venner med dem på Facebook, eller også er opslagene blevet slettet.

Udover webartiklerne har jeg indsamlet materiale fra vælgermøder som er tilgængelige på KNR.gl. Desuden har jeg bedt om nogle materialer fra valget i 2009 fra KNR, da linksene på hjemmesiden ikke virkede. Jeg blev lovet at de vil lede efter dem og bringe dem, dog uden held.

Jeg havde i alt videoer fra 13 vælgermøder fra årene 2013, 2014 og 2018 som blev afholdt i forskellige byer. Videomaterialets længde er på ca. 40 timers varighed, som jeg har kigget igennem. Det er materialer som præsentationsprogrammer fra de enkelte partier, debataftener, valgmøder og krydsild fra diverse partier.

Derudover er der noget materiale fra selve valgaftenen som jeg kun har skimmet, da relevansen er minimal i forhold til mit emne. Jeg har bevidst fravalgt de danske vælgermøder, da jeg har valgt at begrænse mit emne til de grønlandsktalende møder hvor sproget og identiteten debatteres eller bliver brugt i argumentationen.

Udover det har jeg også fravalgt at kigge på alle emner der blev debatteret tematisk fra valget i 2018, og i stedet valgt at kigge på emnet om selvstændighed og om uddannelse, da det er i disse emner hvor sprog og identitet har mest relevans.

Jeg har skrevet links til webartiklerne i fodnoter, da nogle af dem ikke angiver forfatter, men bare står som "unknown", derfor har jeg valgt at skrive linksene i fodnoter for at være konsekvent med notationen. Når der er navne, skriver jeg deres efternavne i referencen, men skriver webartiklerne under samme liste i litteraturlisten.

Afgrænsning af kilder

Jeg har før benyttet mig af Facebook som primær kilde i en anden sammenhæng, men i denne her sammenhæng har jeg fravalgt at bruge det, fordi jeg vurderer platformen som utroværdig kilde forsynet med meget og unødvendig støj. Selvom det kan give et overordnet billede af debatter, kan det på den anden side også være svært at sortere hvad der egentlig er debat der afspejler den brede befolknings mening eller hvad der er den enkeltes holdning. Fravalget er ligeledes

begrundet i et forsøg på at afgrænse mine kilder. Jeg har dog brugt kommentarerne til artiklerne, med den forudsætning at kommentatorerne er fuldt bevidst om ytringer på offentlige steder og derfor anser jeg det som en mere legitim kilde i forhold til hvis det er en debat på Facebook, som tit er begrænset til ens sociale kreds og nødvendigvis ikke den brede offentlighed samt at ytringerne kan være impulsive. Jeg er klar over at impulsive kommentarerne kan være gode når emnet handler om følelser, men jeg vælger også at fokusere på de følelser som er mere udbredte i den offentlige befolkning og er altså de følelser der går igen og igen igennem tiden. Det er diskutabelt om ikke alle nødvendigvis ikke har mulighed for at kommentere på de pågældende webartikler, men man kan så argumentere for, at man har mulighed for det, hvis man har en profil på Facebook, hvor der mindst var registreret 37.000 brugere i 2016 i Grønland (Nordlund, 2016). Jeg vil også gerne argumentere for at der i skrivende stund er internettet i hele landet blevet mere lettilgængeligt på grund af det nye søkabel som skulle gøre kommunikationen bedre, så der er øget mulighed for deltagelse i den offentlige debat på nettet.

Etiske overvejelser

Jeg er opmærksom på ulemperne ved internetforskning, især på sociale medier hvor min deltagelse som observatør kan opfattes som "*lurking*" (:lure) ved at man ikke anmelder sin deltagelse som meget nemt kan blive opfattet som uetisk og overskridende (Bryman, 2012). Men jeg vil argumentere for at de tekster jeg bruger er offentligt tilgængelige (webartikler samt kommentarerne) og jeg forudsætter at de mennesker der kommenterer, er fuldt bevidste om at deres ytringer er offentligt tilgængelige, på den måde kan jeg forsvare min position som observatør. Desuden er privatpersonernes identitet overflødig i min undersøgelse da det er deres meninger der betyder noget og personnavne vil blive censureret når deres kommentarer bliver brugt som eksempler. Ved privatpersoner mener jeg folk som ikke er offentlig ansete. Det betyder at jeg refererer til politikernes ytringer uden censurering da de er offentlige personer. Fordelene ved internetforskning er ifølge den afdøde professor Alan Bryman (1947-2017) at man kan samle data uden at påvirke deltagerne, som man ville gøre ved interviews. Men man kan også have den ulempe at informationerne kan være begrænsede da man ikke vil have kontrol over spørgsmålene selv (Bryman, 2012, s. 259).

Min undersøgelse beror på følelser i sprogdebatten. Når jeg beskæftiger mig med følelser, mener jeg ikke privatpersoners følelser, dem kender jeg af gode grunde ikke til, og kan derfor ikke udtale mig om deres følelser på vegne af enkeltpersoner. Når jeg taler om følelser i dette speciale så mener jeg de følelser der cirkulerer i diskurserne og i offentligheden, altså de kollektive følelser.

Begrebsafklaring

Der bliver i specialet talt meget om dansksprogede/dansktalende og grønlandssprogede/grønlandsktalende. Som udgangspunkt betyder det at det er enkeltsprogede medmindre andet er nævnt.

Kort om nyhedsmedier

Onlinemediet Sermitsiaq.ag kom i luften i 2005 som Sermitsiaq, men fusionerede med AG i 2010m, og siden er blevet den som man kender i dag. Sermitsiaq/AG er en selvejende nyhedsmedie. Der skrives mellem 12-20 artikler om dagen, alt efter ressourcerne. Webartikler er mere aktuelle her-og-nu nyheder, mens artikler der bliver trykt i avisen, er mere dybdegående. En fjerdedel af læserne af webartiklerne er fra Danmark¹⁰.

Knr.gl er ifølge nyhedschefen Mikkel Bjarnø Lund, blandt de første hjemmesider i Grønland, der blev oprettet i 1996. Deres nyheder er både indlands- og udlandsnyheder. Det handler mest om politik, kultur og lidt sport. Det har siden 2009 været muligt at kommentere via onlinetjenesten Disqus. I 2014 blev det muligt at kommentere via Facebook alene, efter en periode med begge tjenester som muligheder¹¹.

Den kritiske diskursanalyse

Jeg har valgt at kigge på vælgermøder og webartikler da jeg mener at det er der, diskurser bliver produceret og reproduceret og bliver genforhandlet blandt befolkningen. I min diskursanalyse bruger jeg den britiske professor emeritus i lingvistik ved Lancaster University, Norman Faircloughs

¹⁰ Fra en mailkorrespondance med Jørgen Schultz-Nielsen, redaktøren af sermitsiaq.ag

¹¹ Fra en mailkorrespondance med Mikkel Bjarnø Lund, nyhedschef i KNR.

(1941-) kritiske diskursanalyse som udgangspunkt. Baggrunden for mit valg af metode har sit udgangspunkt i at det er min overbevisning at diskurser er dem der skaber historier, og historier der produceres og reproducere, skaber virkeligheder for folk. Derfor er det interessant at finde ud af hvilke diskurser der er blevet skabt i sprogdebatten.

Faircloughs kritiske diskursanalyse er baseret på en konstruktivistisk filosofi, som argumenterer for at begreber eksisterer i kraft af social interaktion og at de hele tiden er til forhandling, forandres og konstrueres. Dermed står konstruktivisme i modsætning til objektivisme. Det er den ontologiske tilgang af diskursanalyse. Epistemisk set hører den ind under interpretivisme, der hævder at mennesker handler subjektivt ud fra deres egen forståelsesramme og derfor ikke kan, i modsætning til positivisme, behandles som naturlige objekter (Bryman, 2012). Således er diskursanalyse en subjektiv fortolkning af de sociale praksisser der foregår indenfor diskurser, som forandres og er til forhandling hele tiden. Faircloughs kritiske diskursanalyse er lingvistisk orienteret. Den spiller sammen med social og politisk tænkning, som er velegnet til at anvende i sammenhænge hvor der foregår social forandring (Fairclough, 2008). Derfor er det indlysende at bruge i den grønlandske sammenhæng hvor samfundet har været i hastig udvikling. Faircloughs fokus ligger i sproget, og bruger derfor begrebet *diskurs*, lidt anderledes end andre samfundsteoretikere (Fairclough, 2008: 15).

Hans brug af ordet *diskurs* skal forstås i en mere snæver forstand, da hans begreb dækker over det som lingvister normalt bruger om *sprogbrug* og *parole* i den saussureske tankegang. Den lingvistiske tradition, som er inspireret af Ferdinand de Saussure, anser sprogbrug ikke egnet til systematiske studier, da de mener at sprogbrug er individuelt og derfor er uforudsigeligt, derfor ikke systematisk (Fairclough, 2008:15f).

Men ifølge Fairclough er denne teori blevet stærkt kritiseret af sociolingvister der mener at sprogbrug er skabt ud fra sociale interaktioner mellem sprogbrugere, men ikke af individer som den lingvistiske tradition, inspireret af Ferdinand de Saussure påstår (ibid.). Fairclough mener derimod at sprogbrug skabes i sociale relationer og interaktioner men også at den konstrueres af og konstruerer diskurser. Han mener altså ikke, at det kun er individet eller kun det sociale samspil imellem sprogbrugerne der skaber sprogbrug, men begge parter, individet og sprogsamfundet, i samspil med hinanden der skaber det. Han bruger dog diskurs med den ide at sprogbrug er en social praksis, og ikke så meget som en individuel praksis (ibid.).

Ifølge Winther Jørgensen og Phillips er der flere retninger i kritisk diskursanalyse, hvor der naturligvis er nogle forskelle og ligheder. Men Faircloughs tilgang er afgrænset både i teoretisk metode, metodologiske retningslinjer, specifikke teknikker og nogle filosofiske præmisser. De har skitseret nogle fælles træk som de forskellige kritiske diskursanalytikere har tilfælles, det er at: *socialle og kulturelle processer og strukturer har en delvis lingvistisk-diskursiv karakter, diskurs er både konstituerende og konstitueret, sprogbrug skal analyseres empirisk i den sociale sammenhæng, diskurs fungerer ideologisk og endelig kritisk forskning* (Jørgensen & Phillips, 1999).

Ved det første træk menes der at der igennem diskursive praksisser hvor der produceres og skabes tekster og konsumeres sker der en konstituering af den sociale verden herunder sociale identiteter og sociale relationer. Det er igennem diskursive praksisser (hvor der er tekstproduktion- og konsumptionsprocesser) at social og kulturel reproduktion og produktion sker.

Det andet træk er, at diskurs både er konstituerende og konstitueret. Det er, som jeg før har nævnt, en af de ting som er væsentlige for konstruktivisme og interpretivisme at der sker en veksling i social interaktion. Diskurs er en vigtig form for social praksis i den kritiske diskursanalyse, hvor diskurser konstituerer den sociale verden men samtidig også konstitueres af den. Diskurs former ikke bare sociale strukturer og processer men den afspejler dem også. Fairclough modargumenterer for ideen om, at diskurser kun er konstituerende med at det så måtte betyde at den sociale virkelighed kun kommer fra folks hoveder (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 74).

Med det tredje træk betyder at man i modsætning til andre diskursanalyser i kritisk diskursanalyse laver man en lingvistisk analyse af sprogbrug i teksten som kobles til og ses i sammenhæng med den sociale interaktion.

Det fjerde træk betyder at kritiske diskursanalytikere opfatter diskurs som noget der er med til at skabe og reproducere ulige magtforhold i samfundet. Det vil sige magtforhold skabes ved diskursive praksisser, men ikke alene det, de er også med til at genskabe og vedligeholde de eksisterende magtforhold. Nogle kritiske diskursanalytikere har samme opfattelse af magtebegrebet som Foucault ved at hævde at magt er produktiv da den skaber subjekter og agenter, men Fairclough og andre kritiske diskursanalytikere afviger fra Foucault ved at tilføje ideologibegrebet. Den ideologiske tankegang i Fairclough har til formål at afsløre de ulige

magtforhold der flourer i diskursive praksisser og på den måde bidrager til social forandring med henblik på et mere lige magtforhold. Netop i den forstand er den derfor kritisk i sin analyse (Fairclough, 2008:45f). Ifølge Fairclough skal man ikke antage at folk er bevidste om de ideologier de tilskriver sig i deres diskursive praksisser. Ifølge ham kan man ikke at man læse ideologier ud fra tekster alene, da han mener at man skal se de diskursive praksisser og de sociale praksisser som en helhed, netop fordi fortolkninger sker udenfor tekster (ibid.).

Det sidste og femte træk er kritisk forskning. Som følge af det ovenstående er kritisk diskursanalyse ikke politisk neutral, da den tager stilling til de asymmetriske magtforhold der er i samfundet. Den forsvarer og stiller sig på de undertryktes side. Den forskning der afslører rollerne af den diskursive praksis ved hjælp af kritisk diskursanalyse skal bruges til at fremme en radikal social forandring.

Kritisk diskursanalyse går altså ud på at redegøre for og analysere hvordan magt udspiller sig igennem og ved hjælp af sprog (Fairclough, 2008: 64f).

Fairclough's teori og metode er relevant for min empiri, da den kan hjælpe med til at finde de uligheder der er i samfundet. Helt specifikt tænker jeg på de hierarkier der bliver skabt i samfundet mellem de grønlandsksprogede og dansksprogede grønlandere. Det er også den problematik der er kernen i sprogdebatten, og den der er mest følelsesladet. I diskursen om "dansk mod grønlandsk" er det den gruppe, der bliver tilbage, da de opfattes som hørende til udenfor disse. Det er den gruppe, der tit bliver udsældt for at stå i vejen for det grønlandske sprog, netop fordi de sidder i højere stillinger i samfundet, men ironisk nok også dem, der også er nøglepersoner i forhold til samfundets politiske mål for selvstændighed (Gad, 2005; 2019). Det er blandt andet derfor at der opstår en frustration i samfundet på grund af sproget. Det er svært, men ikke umuligt, at tage en uddannelse medmindre man har bestået dansk og engelsk-faget, på den måde bliver sproget til et "problem".

Den tredimensionelle model

Fairclough har lavet en tredimensionel model som analysemodel. Den indeholder en *tekst*, *diskursiv praksis* og *social praksis*. De er alle tre forbundet med hinanden. Tekst og diskursiv

praksis skal ses som én sammenhæng men skal ses separat analytisk da de indeholder to dimensioner (Fairclough, 2008:29ff).

En tekst skal forstås bredt i denne sammenhæng, ikke bare som en skreven tekst, men den kan også være en talehandling, en video, et billede eller noget andet som er et kommunikativt produkt. Han opdeler *tekstens* indhold i fire overskrifter, nemlig vokabular, som er de enkelte ord der er i teksten, grammatik som er de sætningsstrukturer der er i teksten, kohæsion som er en analyse af hvordan sætningsstrukturer kædes sammen og endelig tekststruktur som går ud på at undersøge hvordan teksten er opbygget, herunder turtagningssystemer og konventioner for at åbne og afslutte samtaler og interviews (Fairclough, 2008, s. 29ff).

Diskursiv praksis er den dimension hvor der sker en konsumptions- og produktionsproces af teksten. Her koncentrerer man sig om hvilke eksisterende diskurser tekstforfatterne bruger og hvordan modtagerne fortolker de diskurser som allerede er blevet brugt. Dermed er der en produktion og konsumtion i gang i den diskursive praksis.

For at give et eksempel på hvordan diskurser kan forstås forskelligt fra både modtagerne og tekstforfatterne kan jeg nævne en nylig episode med to nyligt valgte (den ene fortsætter sit kandidatur) grønlandske folketingsmedlemmer der taler om kulturen. Der har været en dokumentarudsendelse fra Danmark om de store sociale problemer som Grønland har og hvordan seksuelt misbrug er et meget udbredt problem. Til det svarede den ene af de to grønlandske folketingsmedlemmer, Aaja Chemnitz Larsen, at hun desværre tror, at det er en del af kulturen.¹² Til det kom Aki-Mathilda Høegh-Dam, det andet folketingsmedlem med en kraftig afstandstagen til hendes udtalelse. Hun mener bestemt ikke at det er en del af grønlandsk kultur at misbruge børn.¹³ Jeg tror ikke at nogen af folketingsmedlemmerne ønsker at sætte Grønland i et dårligt lys, men at det blot er to forskellige måder at forstå kultur på, og dermed to forskellige diskurser. Aaja Chemnitz Larsens forståelse på kultur beror på kultur som en dynamisk og evigt forandrende adfærd som man gør som mennesker. Når der for eksempel er flere grupper der gør det, så kan man kalde det for kultur. Mens Aki-Mathilda Høegh-Dams forståelse på kultur bunder i noget mere essentialistisk og noget der er statisk. Ud fra den definition siger man at trommedans,

¹² <https://sermitsiaq.ag/node/214200>, set 23.juni 2019, 20.41

¹³ <https://sermitsiaq.ag/node/214193>, set 23.juni 2019, 20.41

kajakroning og maskedans er synonymt med grønlandsk kultur. Også selvom de fleste grønlandere ikke beskæftiger sig med de ting til deres dagligdag.

Denne episode viser at man ved hjælp af sproget kan påvirke og trække i de eksisterende diskurser som tekstforfatter, men det er ligeså meget tekstmodtagerne, der er med til at reproducere og konsumere teksterne så det ikke kun er afsenderne, der har magt over diskurserne. Man trækker på to forskellige diskurser om kultur og det er udenfor tekstforfatterens kontrol, hvordan de tekster bliver fortolket. Her er modtagernes forståelse af kultur som gamle traditioner der er "hellige" også en vigtig del i diskursen, da man kan forstå Aaja Chemnitz Larsens brug af ordet kultur som man bruger "kultur" i den diskurs. Dermed udfordrer Aaja Chemnitz Larsen også den eksisterende diskurs ved at trække på en anden diskurs.

Her kommer begrebet interdiskursivitet ind i billedet. Interdiskursivitet stammer fra medievidenskabens brug af intertekstualitet, nemlig at en tekst refererer til en anden tekst. Interdiskursivitet bruges når diskurser trækker på andre tidligere diskurser og "genbruger" noget fra andre diskurser. Fairclough ser interdiskursiviteten som sprogets stabilitet og kontinuitet men samtidig også som dets ustabilitet og foranderlighed. Det gør han netop fordi at han mener at man kan trække på gamle diskurser på nye måder men mulighederne for forandring forhindres også af magtrelationer som sætter rammer for forskellige aktørers adgang til forskellige diskurser (Fairclough, 1992:124f)

For at komme tilbage til den diskursive praksis så kan der være tale om diskurser, som for eksempel "grønlandsk vs. dansk"-diskurs, feministisk diskurs, altså en bestemt måde at tale om tingene på, som en bestemt diskurs der præger hvordan man taler om tingene. Den diskursive praksis er i øvrigt en medierende del som kobler teksten og den sociale praksis sammen.

Den tredje dimension som Fairclough taler om i sin analyse er *den sociale praksis*. Den sociale praksis indebærer de sociale institutioner som har nogle etablerede traditioner og skik. Den sociale praksis kan analyseres ved hjælp af social teori samt kulturteori. Derfor er det nødvendigt at have et kendskab til den omgivende sociale sfære for at analysere den del af den tredimensionelle model. Med eksemplet om kultur-begrebet med MF'erne Aaja Chemnitz Larsen og Aki-Mathilda Høegh-Dam kan man sige, at den sociale praksis foregår dels indenfor den historiske position som Grønland havde som koloni og dermed har været udsat for de fordomme

og stereotyper som man har fra Danmark, (som egentlig gør det kontroversielt for Aaja Chemnitz Larsens udtalelse til en dansk avis om de sociale problemer), dels i de sociale udfordringer som Grønland står med. Hvis ikke man havde de dimensioner med ville det være sværere at forstå hvorfor reaktionerne kan være så kraftige. Derfor er kendskab til de sociale omstændigheder nødvendige for at komme med en præcis analyse af den del af Faircloughs model.

Skal man redegøre for hvordan diskurs skal analyseres er det vigtigt at dele den op i to dimensioner, nemlig i *den kommunikative begivenhed* og *diskursordnen*. Den kommunikative begivenhed er et givent sprogbrug som for eksempel en avisartikel, en udsendelse eller noget helt tredje der indeholder noget sprogbrug. Den kommunikative begivenhed deler Fairclough op i tre dimensioner som jeg tidligere har skitseret, nemlig en *tekst*, *den diskursive praksis* og *den sociale praksis*.

Diskursordenen er summen af diskurstyper som bruges i den sociale sfære, de består af diskurser og genrer. Indenfor diskursordnen findes der forskellige diskursive praksisser hvor tekster reproduceres og fortolkes (Fairclough, 2008: 123f).

En genre er en bestemt sprogbrug som konstituerer og er forbundet med en bestemt social praksis, som for eksempel en nyhedsgenre eller interviewgenre m.m.

Fairclough taler som sagt om hvordan diskurs konstruerer sociale udvikling og forandringer, han nævner tre forskellige ting som diskurs er med til at konstruere:

- Sociale identiteter
- Sociale relationer
- Videns- og betydningssystemer

Den har derfor tre funktioner; en identitetsfunktion, en relationel funktion samt en ideationel funktion (Fairclough, 2008: 123ff).

Udover de ovennævnte begreber forstår og bruger Fairclough ideologibegrebet som betydningskonstruktioner. Han mener at diskurser styres mere eller mindre af ideologier, og de ideologiske diskurser er dem, der bruges til at opretholde og ændre på magtrelationer. Ideologibegrebet opererer altså i diskursive praksisser (ibid.).

Argumentationsanalyse

Jeg har udover kritisk diskursanalyse valgt at bruge argumentationsanalyse til at undersøge retorikken under vælgermøderne med særlig fokus på emner som sprog og identitetsspørgsmål. Den grønlandske identitet bliver brugt meget i argumentationen og jeg har derfor valgt at bruge især de tre appelformer som er etos, patos og logos. Jeg skal ikke komme ind på argumentationsanalysen i detaljer, da jeg forudsætter at det er almen viden i denne her kontekst.

De tre appelformer

I argumentationsanalyse bruger man retoriske virkemidler for at prøve at påvirke modtageren til at godtage sin argumentation. Der er tre forskellige slags, *ethos*, *pathos* og *logos*. Ethos er den der appellerer til modtagerens tillid. Det kan for eksempel være uddannelsesgrad der skal overbevise modtageren om at afsenderen har styr på det han taler om netop fordi han har en uddannelse inden for det område han taler om, eller det kan være erfaringer. Det er afhængigt af konteksten hvordan ethos bliver brugt, men formålet er at vække tillid hos modtageren. Ifølge Drotner et alii forsøger ethos-appellet at søge at vække modtagers stabile følelser og spiller på afsenders karakter og integritet. Ethos skal tegne et godt image af afsenderen så modtageren opbygger en tillid og troværdighed til denne (Drotner, Bruhn Jensen, Poulsen, & Schrøder, 2007).

Pathos er den appelform der appellerer til modtagernes følelser.

Eksisterende forskning om sprogdebatten og identitet i Grønland

Eskimologen **Inge Kleivan** (f.1931-) er en af de første der har skrevet videnskabeligt om sprogproblematikken i Grønland, hvor hun brugte avisartikler som kilder. I sin artikel fra 1969/70 *Language and ethnic identity: Language policy and debate in Greenland* skrev hun om hvordan det grønlandske sprog er blevet debatteret og har fungeret igennem årene frem til 1970, særligt hvordan sproget har fungeret centralt i en etnisk identitetsdiskurs. Kleivan kommer også ind på sprogproblematikken i folkeskolen mellem det danske sprog og det grønlandske sprog (Kleivan, 1969/70). I 1999 udkom en anden artikel (Kleivan, 1999) af Kleivan af sprogdebatten som godt kan siges at være en fortsættelse af artiklen fra 1969/70. I artiklen tager hun en hurtig

gennemgang af de forskellige temaer der har været i sprogdebatten fra hjemmestyrets indførelse indtil 1999 i grove træk.

Kirsten Teglbjærg (1978) skrev om ”kalaaliussuseq” med udgangspunkt i de to grønlandske politikere, der gik ind for fremgang, men på hver sin måde. Augo Lynge med sin iver for at blive lig danskerne kaldte Teglbjærg for modernist mens Frederik Lynge med sin skepsis med det at blive kaldt dansk karakteriseres som traditionalist (Teglbjærg, 1978: 1). Teglbjærg skriver om at Frederik Lynge anså det grønlandske sprog for at være grundlaget for udviklingen, ud fra Schultz-Lorentzens opfordringer. Sprogopfattelsen spillede en vigtig rolle i definitionen af en grønlander allerede dengang. Men ikke mindst erhvervet havde også en central rolle. Augo Lynge oplevede friheden ved at blive i stand til at tale det danske sprog og få adgang til viden og litteratur som det grønlandske sprog manglede i sin samtid. Og den lykkefølelse han havde ville han gerne videregive til sine landsmænd og derfor arbejdede frem mod at få mere dansk i uddannelsen (Teglbjærg, 1978: 6).

Chefkonsulenten i Oqaasileriffik **Per Langgård** (f.1949-) lavede en undersøgelse i 1990 om tosprogethed i Nuuk. Undersøgelsen foregik i folkeskolerne i Nuuk, hvor der blev undersøgt hvordan skolebørnenes sprog, også blandt blandingsbørn, stod til. Langgårds konklusion var at det grønlandske sprog taltes langt mere end hvad der bliver påstået og derfor stod bedre til end hidtil antaget (Langgård, 1992).

Marianne Jensen (1994) skrev en specialeafhandling om *Etnisk identitet i Grønland – med et historisk perspektiv* af samme overskrift. Hun skriver ikke direkte om sprogdebatten, men har et afsnit hvor hun skriver om det grønlandske sprog og den etniske identitet. Her belyser hun hvordan det grønlandske sprog kom til at spille en vigtig rolle i udformningen af den grønlandske identitet i nyere tid (Jensen, 1994: 94ff).

Susanne Tobiassen (1995) skriver i sin specialeafhandling et afsnit om det grønlandske sprogs status og dets centrale position i en etnisk identitetsdiskurs.

Birgitte Jacobsen (1998/99) lavede en pilotundersøgelse for at finde ud af om der findes en særlig grønlandsk variant af dansk i Nuuk. Hun undersøgte ensprogede dansktalende

folkeskoleelever i ældste klasser og første gymnasieklasser. Hun kom frem til at der findes en særlig dansk dialekt som hun kalder for Nuuk-dansk. Ud fra et sociolingvistisk perspektiv kommer Jacobsen frem til at denne specielle variant af dansk bruges af talere for at signalere dansk samhørighed men samtidig at have grønlandsk solidaritet. Hun diskuterer om den nye variant er opstået som reaktion til den grønlandisering der sker i landet (Jacobsen, 1998/99).

Et projekt fra Roskilde Universitetscenter af **Anna Lilje Flyverbom** og **Niels Uni Dam** (1999/2000) behandler sprogdebatten i Grønland. Emnet behandles ud fra en diskursanalyse af sprogdebatten i slutningen af 1990'erne og afdækker hvordan sprogdebatten er en identitetspolitisk diskurs. De undersøger den ambivalente position som det danske sprogs funktion og position er i som et kolonisprog og uddannelsessprog og Grønlands ønske om øget selvstændighed (Flyverbom & Dam, 1999/2000). Derudover behandles spørgsmålet om det grønlandske samfund som en nation og som et multikulturelt samfund (ibid.).

Naaja Nathanielsen (f.1975-) skrev en specialeafhandling fra psykologistudier i Københavns Universitet om grønlandskhed og det grønlandske sprog. Hun undersøger hvordan de dansksprogede grønlændere opfattede og danner deres identitet og etnicitet i Grønland hvor det grønlandske sprog anses som et afgørende element i grønlandskheden. Forud for specialet har Nathanielsen sammen med Naja Lund lavet en spørgeskemaundersøgelse om hvor mange grønlandske studerende i Danmark egentlig kunne tale grønlandsk. Undersøgelsen begrundes i at der hersker en stor forventning fra politikerne om at de studerende skulle være dem der skal bane vejen for et selvstændigt Grønland (Nathanielsen, 2001: 1).

Karen Langgård (2004) skrev om magt og sprog i *Demokrati og Magt i Grønland* (Winther et alii. 2004:215ff) om sprogproblematikkens betydning for demokrati og magt i Grønland. Dansk er et kolonisprog samtidig at være et sprog som kan give adgang til uddannelser da stort set alle uddannelser har dansk som undervisningssprog. Hun mener at man må bruge det danske sprog heuristisk, men også tage den nødvendige debat om dansk som kolonisprog. Hun mener at de dansksprogede grønlændere burde ses som et aktiv og ikke som et problem (Langgård, 2004).

Lisbeth Valgreens (2004) specialeafhandling fra Eskimologi og Arktiske Studier i Københavns Universitet handler om sprogpoltiske problemstillinger i Grønland fra perioden 1979-2003 (Valgreen, 2004). Her fokuserer Valgreen på de enkeltsprogede grønlænderes situation og foretager blandt andet en komparativ analyse af Grønland med andre postkoloniale samfund i Alaska, Australien og Skandinavien (op.cit.). Historiens udvikling har gjort at man ikke kan definere sin grønlandske herkomst ud fra sit sprog som man gjorde tidligere, som derfor komplicerer ideen om det grønlandske sprog som et symbol på et selvstændigt Grønland. Det kommer til udtryk i sprogdebatten, som gør det til en følelsesladet og til tider voldsom debat. De rent grønlandsksprogede grønlændere bliver marginaliseret yderligere ved at de ikke kan tage uddannelser uden dansk og engelsk, da der er brug for kompetencer i dansk og engelsk som fremmedsprog for at få en uddannelse. Valgreen mener at der er brug for en gennemgående sprogplanlægning, for ellers vil splittelsen på grund af sproget i samfundet blive større (op.cit.).

Ulrik Pram Gad (2005) lavede en diskursanalyse af den grønlandske sprogdebat og undersøgte hvordan de dansksprogede grønlænderes plads er i et Grønland under grønlandisering og modernisering. Han deler de dansktalende grønlænderes plads i to dele; de bliver italesat som grønlændere med en fejl, men som kan rettes op og blive accepteret ved at de lærer at tale grønlandsk, samtidig med at samfundets institutioner grønlandiseres. Eller i den anden del hvor fejlen ikke ses i at den enkelte grønlænder ikke taler grønlandsk, men at fejlen ligger i at samfundet ikke accepterer de dansktalende som grønlændere og at Grønland ikke anerkender at være et bilingvalt samfund (Gad, 2005: 212f). Den seneste artikel der udkom fra samme forfatter, behandler problematikken ud fra en diskurs som dansk set som en trussel i det grønlandske samfund. Han konkluderer at Danmark har en paradoksal plads ved at være et forbillede samtidig med at være et modbillede. Grønland ser Danmark som et forbillede på vej mod en selvstændig nation, men samtidig afviser man det danske, som led af en afkoloniseringsproces (Gad, 2019:506f).

En specialeafhandling af **Ivalu Søvndahl Pedersen** (2009) handler om sprogplanlægning og uddannelsespolitik. Ifølge Pedersen er der i Grønland mangel på definition og anerkendelse af bilingvale børn i folkeskolen, da lovgivningen ikke tager højde for netop dobbeltsprogede børn

(Pedersen, 2009:86). Hun kommer også som den eneste ind på dialekt-problematikken. Hun taler om at der ifølge lovgivningen er tale om tre dialekter i Grønland, men at der ikke tages højde for det i folkeskolen. I skolereformen fra 2002 står der, at målet med sproget i folkeskolen er at elever skal blive funktionelt bilingvale. Ifølge Pedersen mangler man at definere hvad dette begreb dækker over, så man kan få en fælles forståelse af det (ibid.).

Udover det nævnte har **Katti Frederiksen** (2011) lavet en undersøgelse af gymnasieelevers sprogholdninger fra tre gymnasier i henholdsvis Qaqortoq, Nuuk og Aasiaat. Specialeafhandlingen har jeg desværre ikke adgang til, da den ikke er offentligt tilgængelig.

Journalisten og medieforskeren **Naimah Hussain** (2018) har også i sin ph.d-afhandling om de grønlandske medier behandlet sprog i medierne i Grønland (Hussain, 2018: 161ff). Hun gennemgår de forskellige dilemmaer og udfordringer der er som journalist i Grønland. Her fylder sproget også en del, både hvordan samfundet opfatter sproget i medierne og hvordan dette falder ind i det rent praktiske redaktionelle arbejde (ibid.).

Som det fremgår i det ovennævnte, er emnet om sprog og etnicitet og identitet i Grønland efterhånden ret slidt, da problematik(kerne) er blevet undersøgt så mange gange fra forskellige vinkler. Det, jeg mangler i undersøgelserne og gerne vil afdække, og bidrage med er, hvorfor det grønlandske sprog betyder så meget for det grønlandske samfund og selvopfattede identitet, og er hvorfor sprogdebatten afføder så kraftige følelsesmæssige reaktion. Mit bidrag til de forudgående sprogvidenskabelige undersøgelser vil således være ud fra et postkolonialt perspektiv.

Hvad følelser gør

Liv og død er i tungens vold står der skrevet i bibelen. Det betyder, at vi med vores ord kan forårsage liv eller død. Det her er ikke en andagtsbog, og slet ikke en tekst der gælder liv eller død, gudskelov for det, men i dette afsnit skal der gennemgås et lignende udsagn om hvordan ord skaber og styrer følelser og diskurser. Den australske teoretiker Sara Ahmed (f.1969-) taler om, at ord skaber følelser, og følelser former kroppe så de bliver egenskaber af kroppene (Ahmed, 2004: 4). Ahmed påpeger, at der er en hierarkisk opdeling af følelser, nogle følelser er anset som gode, mens andre anses som dårlige følelser (ibid.), på den måde bliver de også til kilder der sikrer ens

social hierarki. Hun siger at” *emotionality as a claim about a subject or a collective is clearly dependent on relations of power, which endow “others” with meaning and value*” (ibid.). Ahmed bruger Spinoza som mener at følelser former hvad kroppe kan gøre, det vil sige at de er:” *modifications of the body by which the power of action on the body is increased or diminished*” (ibid.). Ahmed hører til den retning som gør op med den psykologiske tilgang til følelser som iboende hos individet, men i stedet taler hun om følelser som en social praksis, hvor følelserne kommer udefra ind og som holder og binder den sociale enhed sammen (Ahmed, 2004:9). Ahmed forsøger med sin tilgang at vise hvorfor de sociale normer er så vanskelige at bryde, og hvordan andre grupper udenfor etablerede institutioner (eksempelvis ”familien”, ”heteroseksualitet”, ”nationen”) som disse grupper underordner sig under. Ahmed påstår at queer og feminist-teoretikere har vist at disse institutioner og normer er opstået ved repetitioner (Ahmed, 2004: 12). Ifølge Judith Butler i Ahmed, er det ved repetitioner at disse verdener materialiseres og institutionaliseret som gør at de er svære at bryde og opnå social transformation. Ahmed bruger det marxistiske begreb om følelsers cirkulation, som hun kalder for *affektive økonomier*. Det betyder at følelser cirkulerer, og jo mere de cirkulerer, des mere vokser merværdien. Det bliver behandlet yderligere senere. Nogle følelser siger hun kan klæbe sig til kroppe, f.eks. ved nogle bestemte objekter, eksempelvis hvis vi siger en ”tyv”, så ved vi ud fra nogle associationer og af tidligere historier kan vi udtrykke følelser af frygt, had eller noget helt tredje, som vi knytter nogle bestemte følelser til i forhold til en ”tyv”. På den måde klæber bestemte følelser til kroppe afhængig af oplevelse (Ahmed, 2004:4).

Forbudte følelser i sprogdebatten

Man skal være blind for at overse at sprogdebatten er en meget følelsesladet debat, hvor selvstændighed tit kommer på tale. Folk udmattes af at sprogdebatten oftest kommer til at handle om følelser. Tit er det dansktalende, der taler for bevarelsen af dansk når der tales om afskaffelse af dansk. Derfor er der en tendens til at sige at danskerne ikke respekterer sproget og hermed også at have manglende respekt for grønlændere. Det centrale her er derfor, at se på relationen mellem Danmark og Grønland ud fra et historisk koloniforhold. Grønlænderne har følt sig som underordnede under danskerne, og har været dem, som har stået mål for vurdering, med andre ord som objektiviserede. At vise følelser opfattes som at være uden kontrol, at tabe ansigt og være blottet. Ahmed nævner at følelser igennem historien er blevet set som primitivt, som et

stadie før fornuft og tænkning i darwinistisk forstand (Ahmed, 2004:3). Kvinder har været dem der er blevet tilskrevet at være bærere af følelser, mens mænd er blevet tilskrevet som bærere af det rationelle. Der er dog sket et skift i forskningen om følelserne, hvor man er begyndt at se anderledes nuanceret på følelser.

Det asymmetriske magtforhold

Det at følelser er blevet set som mindre vigtige og irrationelle viser et hierarkisk syn på følelser som mindre værdige end fornuften, på samme måde som kvinden også er blevet set som mindre værdig end manden. Når der i diskursen er tale om at debatten bliver for følelsesladet, kan det således imellem linjerne opfattes sådan at talen om sprogdebatten ud fra følelser er primitivt og ufornuftigt. Hvor det generelt set er danskerne, og dansktalende primært der har talt ud fra tal og statistik, har grønlænderne haft en tendens til at tale ud fra følelser om etnicitet, identitet og vist følelser. Der sker misforståelser fordi man ikke har forstået de ting følelserne ligger bag. Det kan være med til at forstærke vreden og forstærke følelserne af frustration og trang til at forsvare sproget og føle at folk ikke respekterer sproget. Det er et tegn på det asymmetriske magtforhold som er et levn af den tidligere koloniale status som Grønland havde. Kirsten Thisted taler om det i sin artikel "En gift i blodet". Thisted taler om at selvom Grønlands koloniforhold og vilkår ikke har været det samme som andre kolonilandes historie med tortur, slaver, sexismen har der været investeret en masse følelser mellem subjekter som "grønlænder" og "dansker" bærer rundt på (Thisted, 2018). Hun siger:

At der var tale om en stærkt asymmetrisk relation, har ingen af parterne dog nogen sinde været i tvivl om. Danskerne havde magten og pengene, samt ikke mindst retten til at bestemme, hvad der var rigtigt og normalt, og hvad der var forkert, unormalt, pinligt og ulækkert. Og de gjorde brug af den ret på en daglig basis (ibid.).

Selvom vi i dag skriver 2020, har den postkoloniale fortid en central rolle i sprogdebatten, og dermed skal læses ud fra den baggrund. Det asymmetriske magtforhold er der stadig til en vis grad, også selvom man passer på og er bevidst om det (Jf. Thisted's analyse af Kleist og Lidegaard korrespondance). Den postkoloniale fortid er det præmis man lever under, især i forhold til relationen med Danmark. Thisted siger at der er nogle bestemte følelser og forventninger der er blevet af "grønlænderen" og "danskeren" ud fra det magtforhold, og ikke mindst finansielle

forskelle der var i kolonitiden. Danskerne har skabt et narrativ om at de har koloniseret på grund af kærlighed til grønlænderne, og derfor er der en forventning om at grønlænderne skal gengælde den "kærlighed" med taknemlighed (Thisted, 2018: 72). Grønlænderen bliver set som utilstrækkelig, underdanig og taknemlig, mens danskeren er den der har overskud, gavmild og hjælpsom. Disse følelser er blevet til igennem historien og klistret sig til de pågældende kroppe (op.cit.85).

Sprogdebatten i webmedierne mellem 2009-2019

Selvom mit fokus ligger i årene mellem 2009-2019 har jeg kigget på artikler fra 2006 frem til 2008 for at få en ide om hvilke emner der bliver taget op i medierne op til 2009. Jeg fandt 28 artikler om sprog i årene 2006-2008. Her vil jeg gennemgå i grove træk hvilke emner der har fyldt mest i årene, altså hvilke diskurser der har slået igennem. Jeg har gennemgået dem i kronologisk rækkefølge. Det var først i 2012 at man kan se kommentarerne på artiklerne, derfor er det ikke muligt at se debatterne i befolkningen før.

Øget krav om at prioritere det grønlandske sprog

Jeg har i alt samlet syv artikler fra 2006, men jeg har valgt det mest væsentlige ud fra de diskurser jeg kan se igennem de seneste år som gentager sig. Den første artikel handler om at danskerne har svært ved at lære det grønlandske sprog¹⁴. Her er der tale om at man nu fra politisk side har et krav om at man skal kunne tale grønlandsk, hvor det før i tiden var mere almindeligt at tale dansk. Klaus Georg Hansen som var underviser i sprogskolen i Sisimiut, mener at virksomheder kørte bedre da der for 20 år siden var flere der bedre kunne tale dansk. Han mener, at på grund af de politiske krav til sproget i folkeskolen er der færre, der kan beherske det danske sprog. Her kommer journalisten med et modsvar til den påstand og siger at danskerne ikke engang kan sige bynavnene på grønlandsk, hvor han så svarer igen med at man også kunne påstå at grønlænderne heller ikke kan lære dansk, men at de gør det. Og derfor siger han at det er muligt for begge at lære sprogene, men at det bare er blevet en vane at sige at man ikke kan. For danskerne er det ikke nødvendigt at lære grønlandsk fordi der er så mange grønlændere der taler dansk (ibid.).

¹⁴ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/danskit-kalaallit-oqaasii-ilikkaruminaatsittarpaat> (set 12.aug.2019)

Diskursen er velkendt da man i Grønland har en tendens til at diskutere hvilket af de to sprog der er vigtigst. Men det handler også om, at man føler at man bliver anerkendt som grønlænder når de dansktalende lærer det grønlandske sprog. Det kan forklares ud fra det forhold mellem Grønland og Danmark, hvor det danske altid har været det dominerende.

Ligegyldighed mod det grønlandske sprog

Det leder os til den næste artikel der handler om Inatsisartut-medlem Lars-Emil Johansens forslag om at der skal laves en lov om at gøre det grønlandske sprog til det officielle sprog i landet¹⁵. Han argumenterer for at det nu er blevet bemærkelsesværdigt at der nu er opstået en ligegyldighed med hensyn til det grønlandske sprog. Han siger, at det for nogle er blevet almindeligt at anvende andre sprog fra talerstolen i Inatsisartut, selvom man bor i Grønland. Derfor synes han at det er blevet nødvendigt at beskytte sproget. Journalisten spørger om det ikke vil skabe splittelse i samfundet at lave sådan en lov. Men Lars-Emil Johansen siger at det ikke er hensigten at ekskludere nogen, men at man bør give dem mulighed for at lære det grønlandske sprog og at det er okay at have nogle krav til "vores" danske venner (ibid.). Det, at man begynder at kræve mere kan forklares ud fra en afkoloniseringstankegang.

Man kan så senere se at det har givet store forhåbninger for den grønlandske befolkning at man har fået en sproglov der gør det grønlandske sprog til et officielt sprog, og det har også betydet at man har følt at det grønlandske sprog prioriteres og opfattes vigtigere end det danske sprog i Grønland. Men fordi man ikke føler at der er sket de store ændringer igennem årene har man på en måde også følt sig snydt (Som man også kan se i valgkampen 2013 med Partii Inuit i spidsen i sprogdebatten. Dette kommer jeg ind på senere). Begge artikler er udkommet i februar med én dags mellemrum.

Grønlandisering af radio

Det sidste emne i sprogdebatten i 2006 handler om grønlandisering af KNR Radio¹⁶. Lars-Emil Johansen mente at man burde køre KNR radio udelukkende på grønlandsk da dansktalende grønlændere og andre folk der har et andet sprog, har rig mulighed for at høre andre

¹⁵ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsit-inatsisiliuunneqarlik>, (set den 12.aug. 2019)

¹⁶ <https://knr.gl/da/node/156317>, 30/01-2020, 20:24

radiostationer på nettet, mens de enkeltsprogede grønlandsktalende ikke har andre muligheder. Han fremhæver dog også at man ikke prøver at sætte andre folk end grønlandske i dårligt lys. Det er vigtigt at huske her at radioen har en stor kulturel betydning for den grønlandske befolkning, hvor en undersøgelse fra 2015 viser at 89 % af de 700 interviewede lytter dagligt til KNR radio¹⁷. Radioen har været den der har ført befolkningen sammen i form af underholdning og musik, men også nyheder har fyldt en del. Hvorvidt emnet har fyldt i befolkningen, har jeg ikke kunnet finde dokumentation for da der ikke fandtes kommentarer i artiklen, men efter at have talt med programplanlæggeren i KNR-radio Knud Aalua Lyng kom det frem at man ikke har haft en bestemt tid hvor der skete en grønlandisering. Tingene har blot gået sin naturlige gang med at der kom flere og flere grønlandsktalende medarbejdere og derfor blev der automatisk flere grønlandske udsendelser¹⁸. Desuden gjorde han opmærksom på at man gik meget op i armslængdeprincippet i KNR, og derfor har politikerne minimal indflydelse på indholdet af udsendelserne, men at de naturligvis kan påvirke, dog begrænset, gennem public service-kontrakterne. Det skal lige siges, at KNR-radio stadigvæk sender udsendelser på dansk, herunder nyheder hver dag, men der er kommet flere udsendelser på grønlandsk.

Særbehandling af grønlandsktalende?

Artiklerne fra 2007 viser en grønlandisering med daværende Siumut formanden og landsstyreformanden Hans Enoksen i spidsen. Ifølge artiklen var hans politiske mål at ansætte grønlandsktalende chefer i Hjemmestyrets virksomheder. En artikel i marts handler om en udtalelse fra daværende landstingsmedlem Doris Jakobsen der mener at grønlandiseringen går for langsomt.¹⁹ Artiklen indledes med "kalaallisut oqalussinnaanngitsut pilliutigalugit" (Ved at ofre dem der ikke kan tale grønlandsk) "kalaallsuinnaq oqaasillit immikkut inatsisiliullugit salliutinneqarnissat inatsisartut piareersimaffiginngilaat" (at lave en lov der kun er til fordel for de grønlandsktalende, er landstinget ikke forberedt på). Ved at bruge nogle værdiladede ord som "pilliutigalugit" (ofre) og "salliutillugit" (prioritere (min oversættelse), "tænker først og fremmest

¹⁷ https://knr.gl/files/knr_seer_og_lytterundersogelse_2015_rapport_090216.pdf (set 12.aug.2019)

¹⁸ En telefonsamtale med Knud Aalua Lyng, KNR, (12.aug.2019)

¹⁹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallit-oqaasii-pillugit-inatsisartuni-eqqartuipput>, (set 13.aug. 2019)

på det" ifølge DAKA-ordbog²⁰) skaber man en diskurs som kan intensivere en allerede følelsesladet sprogdebat. Her er det ikke-grønlandsktalende der kommer i anden række, og ligefrem bliver "ofret". Mens grønlandsktalende får særbehandling og får lavet en lov der er til fordel for dem. Man skaber et ulige forhold mellem ikke-grønlandsktalende og grønlandsktalende ved at skabe et hierarki over hvem der har fleste rettigheder. Her taler man om Doris Jakobsens to forslag om 1.) at man skal lave ansættelsesprocedure om ved at prioritere dem der kan tale grønlandsk, 2.) at man skal have lavet en ansættelsesudvalg så man opnår en mere grønlandssproget administration. Den forestillingsverden man skaber her, eller som formodentlig allerede eksisterer som journalisten bygger videre på skaber et offer som er ikke-grønlandsktalende og en privilegeret gruppe, nemlig grønlandsktalende. Det skaber, om ikke reproducerer en "os mod dem"-tankegang hvor man opdeler grupper efter sprog. Hvis man skal være på det følelsesmæssige plan, kan det skabe misundelse eller måske ligefrem had fra den ene gruppe, når den anden gruppe får bedre muligheder i denne sammenhæng i samfundsgoderne og i jobmuligheder.

Had bliver ifølge Sara Ahmed genereret gennem mennesker ved at give en følelse af skade eller det at føle sig truet. Hun mener ikke at følelserne allerede er i selve "historien", men at man selv påfører følelserne ved at bruge ord. Når man føler sig truet eller i fare bliver man også mere lukket og er mindre i stand til at være tolerant overfor andre ting som er fremmede. På den måde kan der skabes mistillid og dermed splittelse i samfundet (Ahmed, 2014, s. 43). Det kommer jeg mere ind på senere.

Begge forslag blev afvist af landstinget hvor landsstyreformanden siger at man allerede prioriterer det at kunne tale grønlandsk ved ansættelserne.

Skam på grund af manglende sprogevner

Jens B. Frederiksen, en dansktalende grønlandsk politiker, som har lært det grønlandske sprog senere i sit liv, siger i den samme artikel, at det ikke er nemt at lære at tale grønlandsk²¹, da man bliver gjort til grin når man prøver at tale, og at det derfor kræver mange kræfter. Han fik støtte af Hans Enoksen som mener at man som grønlænder burde stoppe nedgørelse af egne landsmænd og tager sig selv som et eksempel ved at sige at han også blev nedgjort fordi han ikke kunne tale

²⁰ <http://ilinniuisiorfik.gl/ogaatsit/daka> , 22/01-2020, 08:34

²¹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiasat/kalaallit-ogaasii-pillugit-inatsisartuni-eggartuipput> , 30/01-2020, 20:37

dansk. Her er det tydeligt at begge sprog bærer på mange følelser, også fra landstingets talerstol. Man kan ikke tale om sprog uden at tale om de følelser der knytter sig til det. Her er det tydeligt at sprog ikke blot er talte ord, men at der knytter sig nogle følelser til sproget som berører ens person og dermed er man mere blottet for omverdenen, end hvis det er nogle politiske holdninger. Jeg skal ikke gøre mig klog på de pågældende politikeres historie eller fortid da jeg ikke kender til det, men blot bruge dem som repræsentative eksempler på hvordan de forskellige sprogbrugeres grupper kan være.

Når det handler om sprog og identitet kan det gå helt tilbage til barndommen, og om hvordan ens oplevelser har været som barn med mødet med det sprog som man nu prøver at tale, eller taler. Når man bliver nedgjort på grund af sprog, bliver man også ydmyget på grund af ens måde at tale på, som må siges at være en helt anden ting end når det "bare" er holdninger. Man bliver sårbar da det er ens eksistensgrundlag og ens kommunikationsgrundlag der bliver antastet.

Her kommer en anden følelse ind i billedet, nemlig *skam*. Skam kan blive en følelse der bliver til ved at man bliver nedgjort, man bliver ydmyget. Ahmed diskuterer også skam. Ifølge Silvan S. Tomkins i Ahmed beskrives skam som en intens og smertefuld følelse der knytter sig til hvordan man ser sig selv. Når man føler skam, har man en følelse af at man har gjort noget man selv opfatter som noget forkert (Ahmed, 2014, s. 103). Ahmed siger at ved følelsen af skam har man en følelse af "forkerthed" overfor sig selv, i stedet for at have det overfor en anden. Hun siger også at skam udløser en følelse af at være blottet for andre.

Kærligheden til det grønlandske sprog

Når man kigger tilbage i historien, kan man se at der er nogle fremtrædende og dominerende diskurser som sætter lighedstegn mellem sproget og grønlandskheden. Der findes flere kilder der udtrykker hvordan grønlandere taler om deres sprog på en følelsesladet og endda kærlig måde.

Frederik Lynge, en af de to første folketingsmedlemmer forsvarede i Avannaamioq det grønlandske sprog i 1947, da en dansk forfatter Ole Vinding skrev om Grønland, herunder det grønlandske sprog i sin bog Grønland 1945. Lynge skriver:

"Fra side 69 taler han om vort sølle sprog. Mens han stolt citerer nogle af vores landsrådsmedlemmers (som er begyndt at se ned på vort sprog) udtalelser. Og han fortsætter: "Sproget kan ikke bringe lærdom udover bibelen". Det er "kunstigt" som lige knap er nyttigt i Grønland". Hvem tror han, han er? Hvilket menneske kan finde på at håne sit modersmål, og se dem mindreværdige og mangelfulde. Hvilket andet sprog kan give viden der når helt ind til hjertet, og give en dyb erkendelse? Og hvilken dansker kan finde på at sige det samme ting om sit eget sprog? Især under besættelsen af tyskerne? Og ved han overhovedet at vi ikke ved at sproget vil være den sidste rest, hvis nu vores andre grønlandske identitetsmarkører skulle forsvinde, og at vi vil for altid have vort eget sprog?" (Lyng, Avangnamiok, 1947, min oversættelse)

Det er tydeligt at sproget har været en vigtig identitetsmarkør allerede i 1947. Når man har investeret så mange følelser i sproget igennem årene, er det ikke så mærkeligt at sprogdebatten og kritik af det grønlandske sprog kan vække så store følelser. Augo Lyng var også klar over at det grønlandske sprog betyder meget for grønlænderne:

*Desuden er sproglig isolation vanskeligst at fjerne, fordi et folks sprog nu engang er folkets kæreste eje, er bundet til folket med menneskets **stærkeste følelser**, det man **elsker lidenskabeligt**, barnesproget. (Augo Lyng, 1945:138, min fremhævelse)*

Den sidste grønlænder i en spritdunk

Et andet eksempel hvor der blev vist store følelser kan ses i journalisten Jørgen Fleischers (1924-2012) avisindlæg i Atuagagdliutit/Grønlandsposten fra juni 1969, hvor han skrev et svar til Mogens Boserups forslag om at afskaffe det grønlandske sprog, da han mente at det er en bremseklods for udviklingen. Det er i øvrigt et år efter i 1970, til en konference i Sisimiut at han fik en qajaq uden skindbetræk, som nævnt tidligere. Jørgen Fleischer skrev blandt andet:

"Vil man afskaffe det grønlandske sprog, må det nu være tiden at tænke på den spritdunk, der skal konservere og bevare den sidste grønlænder for eftertiden. På etiketten skal der stå: Den sidste grønlænder. Han blev umyndiggjort, mistede selvrespekten, og fik tungen skåret af. Han druknede sin sorg og sig selv i spritdunken." (Fleischer, AG, 1969: 11).

Der er blevet investeret masser af følelser ind i det grønlandske sprog. I det ovennævnte eksempel kan man se metaforisk set hvor meget det grønlandske sprog betyder for den grønlandske identitet. Ud fra eksemplet virker det fatalt hvis grønlænderen skulle miste sit sprog. Sådanne artikulationer skaber følelser af at sproget er truet, og uden det ville man miste sig selv, endda miste sin myndighed. "*Han druknede sin sorg og sig selv i spritdunken*" konnoterer til det typiske billede af forfejlet modernisering der efterlader oprindelige folk i fordrunkenhed og menneskeligt forfald. Så hovedbudskabet i metaforen er at uden det grønlandske sprog er grønlænderen dømt til ulykke. Det trækker på en diskurs som danskerne, eller vestlige landes forestillinger om grønlanderne/eskimoerne som et naturfolk som er et med naturen og som trives. Det modsatte er, at menneskene bliver ofre for moderniseringen som de ikke kan kapere.

Det grønlandske sprog som et helligt symbol

Ifølge den amerikanske antropolog Sherry B. Ortner (1941-) har et folk nogle nøglesymboler som de samles om. Hun opdeler dem i fem kategorier hvori man kan identificere disse kulturelle symboler: 1) det, der er kulturelt vigtigt for medlemmerne af gruppen, 2) det, som gruppen har en positiv eller en negativ mening om, i stedet for at være ligeglade, 3) det, dukker op i forskellige sammenhænge, det kan være i myter, ritualer, kunst, formel retorik), 4) det har større kulturelle detaljer om dennes natur, 5) der er større kulturelle restriktioner omkring denne nøglesymbol, i form af regler og sanktioner om dennes misbrug (Ortner, 1973, 1339). Ortner opdeler disse i to slags, *summarizing symbols* og *elaborating symbols*. Disse symboler er offentligt tilgængelige da det er der gruppen finder dem og genfinder dem generation efter generation (ibid.). Lektor Birgit Kleist Pedersen (f.1956) var den første der introducerede Ortners begreber i den grønlandske sammenhæng. Hun siger, at sproget, flaget, maden, nationaldragten bliver brugt som "hellige" symboler. Kleist Pedersen var den første der brugte begrebet "hellig" med hensyn til symboler, som også vil blive brugt her fremover (Kleist Pedersen, 2012: 53). Forskellige debatter om sprog viser at det grønlandske sprog er et "helligt" symbol, som passer godt til alle Ortners kategorier. Det er meget vigtigt for den grønlandske befolkning at ens sprog bliver respekteret, det afføder en masse følelser ved debatter, sprog er ofte genstand for mange debatter, dermed passer den tredje

kategori også. Man er meget bevidst om hvordan man taler om sprog og hvordan man *ikke* taler om sprog, der er også mange metaforer der er blevet brugt om det grønlandske sprog. Endelig, kan man sige at den sidste kategori passer af samme grund som den fjerde, nemlig at man er bevidst om hvordan man bruger sproget.

Den amerikanske antropolog Jean L. Briggs forklarer i sin artikel "*From trait to emblem*" hvordan de forskellige kulturelle træk eller forskelle kan blive ophøjet til emblemer af de pågældende grupper. Hun forklarer at når forskellige etniske grupper føler at deres tilværelse er truet, begynder man at gøre de forskellige kulturelle træk til etniske distinktioner som skal særliggøre den pågældende gruppe, og emblemer bliver en definition på deres kulturelle identitet. For eksempel hvis en qallunaaq (Europæisk-Canadier) folkeskolelærer gør rent fordi hun kan lide at have et rent hus og fordi det er hun vant til, så er det blot et kulturelt træk som hun har fået hjemmefra. Men hvis hun gør det for at bevise at hun ikke er "gone native" så er det at gøre sit hus rent blevet til et emblem der skal vise at hun stadig har sin etnicitet i behold og skal ses anderledes end den lokale Inuit-samfund hun lever i (Briggs, 1997: 228).

I Nordcanada blev sproget ikke set som et nationalt symbol indtil man følte at det var truet, og derfra begyndte man at se det som en modpart til qallunaatut eller qallunaatitut som de kalder Europæisk-Canadisk sprog i Nordcanada. Med hensyn til dialekter i inuktitut siger hun at man før i tiden plejede at lave sjov med dialekter fordi man synes det lyder sjovt i forhold til den dialekt man taler, men efter man er begyndt at føle at ens sprog er truet, gør man dialekterne til en ærbar ting som man skal værne om og som falder ind under betegnelse af det at være en Inuk (Briggs, 1973: 229). Den samme tendens kan ses i Grønland hvor man som sagt føler at ens tilstedeværelse, og i det her tilfælde sprog er truet. Men omvendt sproget i Canada er kalaallisut udenfor fare, men man bibeholder stadig argumentet.

De "såkaldte" grønlændere

Det kan man blandt andet se i en udsendelse af KNR "*Kalaallisut oqaatsivut*" fra april 1988²², hvor det grønlandske sprog debatteres. I studiet var Uvdlorianguak Kristiansen (1927-1998), daværende

²² <https://www.youtube.com/watch?v=87i4qBi9a6Y>, (set 14.aug. 2019)

redaktør for radioavisen og formand for foreningen "Kalaallisut oqaatsivut", en forening der blev stiftet i 1973 efter en konference i Sisimiut i 1970²³ hvor det kom frem at det grønlandske sprog var truet. Jørgen Fleischer, en pensioneret journalist der fortsat var engageret i det grønlandske sprog, samt James Bianco som var med på grund af sin kritik af Uvdlorianguak Kristiansens indlæg i avisen om det grønlandske sprog var med i studiet. Både Uvdlorianguak Kristiansen og Jørgen Fleischer bliver set som fortalere og forkæmpere for grønlandsk kultur og sprog, dermed er de også velansete og frygtede på grund af deres skarpe retorik i medierne. Også den dag i dag er de stadig populære i radioen, på trods af at de ikke lever længere.

Det grundlæggende tema i udsendelsen handler primært om hvordan sproget i medierne er blevet så fordansket på grund af direkte oversættelser af danske tekster, herunder også kalker, men også om hvordan man som grønlander ikke tager vare på sit eget sprog. Det der er interessant i Uvdlorianguak Kristiansens udtalelse om sproget er at man som grønlander ikke går op i at "*genlære*" sit eget sprog når man ikke tilmelder sig til aftenskoleundervisning i grønlandsk og argumenterer så for, at dem der højtideligt påberåber sig for at vægte grønlandskheden højt må være *løgnere*;

*"...periarfissarlu iluatsillugu oqaatigilara tassunga tunngatillugu, uanga tamakkununnga aamma attuumalluinnartuusarama ukiorpassuarni, tupigusuutigisarpa kalaallit atuartitsinissanut tamakkununnga peqataajumallutik nalunaartut ikittassusii. Taava isumaliortarpunga; kalaaliussusertik pingaarteqalugu suaartaatigeqalugulu, kakkaak salluliorsimangaaramik periarfissatik atunngikkaat. Kalaallit uagut immitsinnut eqqartuuttariaqalerpugut, allanik pisuutitassarsuinnarata."*Uvdlorianguak Kristiansen (Kalaallisut oqaatsivut, KNR, 1988)²⁴.

Kristiansen udtrykker, at den der ikke læser grønlandsk litteratur og kigger i ordbogen, men ringeagter det, gør sig selv utroværdig i sine bestræbelser på at opretholde sin grønlandskhed. Han gør det altså til en selvfølge og sætter lighedstegn med det at kunne tale det grønlandske sprog med det at være grønlander. Den diskurs er som sagt dominerende, også den dag i dag

²³ Konferencen "Kalaallit Nunaata siunissaa" blev afholdt i Sisimiut i 1970.

²⁴ *Jeg vil gerne sige i denne forbindelse, da jeg i den grad er involveret i disse [aftenskoler] i mange år. Det er utroligt at der er så få tilmeldte. Så tænker jeg: de siges at gå så meget op i deres grønlandskhed, hvor må de være løgnere, når de ikke engang udnytter mulighederne. Det er tid til selvransagelse, vi kan ikke give andre skylden* (min oversættelse)

(2019). Men det bliver problematisk for de grønlandere der ikke taler grønlandsk af ydre, politiske årsager. En naturlig grund kan siges at være historisk. Som sagt er der sket en danificering i 1950-60'erne som gjorde at flere grønlandere blev dansktalende. Dermed er der en hel gruppe, om ikke en hel generation grønlandere der ikke er grønlandssproget. Og når man opretholder en diskurs om at man skal kunne tale det grønlandske sprog for at være grønlandsk, er der en hel gruppe der bliver klemmt i definitionen på det at være grønlander.

In-between

Dermed kan skam-begrebet komme ind i billedet. Man kan føle skam når man ikke taler det sprog, der forventes talt i eget land. Især når der findes så stærke diskurser af nogle velansete mænd, meningsdannende mænd som det var tilfældet med de to mænd i studiet. Jeg interviewede en dansktalende grønlander i midt 30'erne som var opvokset i en by i Nordgrønland. Han fortæller at han havde skammet sig i sine teenageår, fordi han ikke kunne tale grønlandsk på trods af at byen han boede i, var et sted hvor man talte grønlandsk. Hans mor talte grønlandsk, men han havde en dansk far. Han kom i en dansk klasse og var sammen med dansktalende grønlandere og tilkaldte danskeres børn. På den måde fik han ikke udviklet sit grønlandske sprog og glemte det da han startede i skole. Han følte sig *in-between* (Jf. Bhabha, 1994) fordi han følte sig grønlandsk indeni men sproget kunne han ikke tale. Han er et godt eksempel på hvordan mange dansktalende grønlandere føler. Det vil sige, når man taler om at den grønlandske sprogdebat er meget følelsesladet er det forståeligt, da det er et emne der kan være meget personligt og eksistentielt betinget for de pågældende.

Sproget er ikke lig med grønlandskheden

I forlængelse af at det grønlandske sprogs status som et vigtigt element til grønlandskheden kan man se en debat i Inatsisartut-salen i 2015 hvor man diskuterede sproget til en ny markedsføringslov. Dagen inden havde Nivi Olsen, forhenværende naalakkersuisoq for uddannelse, sagde at hun gerne vil have befolkningen til at forstå at det grønlandske sprog ikke i sig selv handler om at være grønlandsk, og få dem til at forstå hvor vigtigt det er at kunne tale dansk og engelsk²⁵. Det siger hun da man i befolkningen har den dikotomi af sprog, som gør at

²⁵ <https://knr.gl/en/tv/qanoroog/qanoroog-16032015> ,(14:00-15:00) 29/01-2020, 07:30

man føler sig skyldig hvis man skulle begynde at tale dansk fremfor dansk eller engelsk. Især dansk, da det er anset som at være kolonisprog. Følelsen bliver fint beskrevet i den nigerianske forfatter Chinua Achebes tale om at bruge det engelske sprog, i stedet for sit modersmål:

Is it right that a man should abandon his mother tongue for someone else's? It looks like a dreadful betrayal and produces a guilty feeling. But for me there is no other choice. I have been given the language and I intend to use it (Ngũgĩ, 1986: 7).

Den forestilling om at det grønlandske sprog er selve grønlandskheden gør at man kan føle sig skyldig og endda forræderisk hvis man taler det danske sprog. Følelsen af at forråde sit sprog og dermed sin identitet må være forfærdelig. Derfor vil Olsen gerne gøre op med den forestilling om at sproget er lig med grønlandskheden. Det vil være med til at fremme at folk kan blive i stand til at tage en uddannelse efter at have lært andre sprog, som er et meget vigtigt element til at tage en uddannelse og kunne følge med.

Udtalelsen faldt Inatsisartut-medlem Hans Enoksen for brystet. Han nævnte til en debat i Inatsisartut at Nivi Olsens udtalelse om det grønlandske sprog ikke er lig med grønlandskhed forargede ham. Hans toneleje ændrede sig, hvor man kan høre at han var vred, da han sagde at *naalakkersuisoq* for kultur og uddannelse Nivi Olsen havde sagt at det grønlandske sprog ikke er grønlandskhed. Han siger at det er uhyrligt (*tupinnarluinnaqqissaarpoq*) og fuldstændig uacceptabelt at hun kan udtale sådan noget²⁶. Debatten om sprog opstod i forbindelse med sproganvendelse i markedsføringsloven som lignede ændringsforslaget til sprogloven fremført i 2012, men blev trukket tilbage igen. Det bliver nærmere fokuseret i afsnittet "Udformningen af sprogloven". For at komme tilbage til debatten i Inatsisartut-salen, så var Michael Rosing fra Demokraterne ordfører. Demokraterne var imod forslaget om at det skal være et lovkrav at anvende det grønlandske sprog i reklamering, annoncering og skiltning.

Demokraterne er et liberalt parti, og derfor går ind for at det offentlige skal bestemme så lidt som muligt. Hans modstand mod forslaget blev set som usolidarisk med de grønlandsktalende. Enoksen talte om at Grønland blev set som et forbillede af stammefrænderne i Canada og Alaska. Han siger at de misunder grønlænderne for at bruge deres sprog i hverdagen (ibid.). Han

²⁶ Debatten kan ses i ina.gl, under FM2015, punkt 91.

fortsætter at Grønland bliver set som et foregangsland af FN, iblandt de oprindelige folk. Det ville ifølge Enoksen være at miste sin identitet hvis man skulle miste sproget. Enoksen bruger anvendelsen af sproget i Grønland som en succeshistorie i en postkolonial kontekst. Men man ser også indirekte at han taler på baggrund af den mindreværdig, undertrykt position som grønlændere føler i forhold til danskerne, når han taler om at Grønland er et forbillede for oprindelige folk verden over. Han nævner FN, som anerkender Grønland som pioner indenfor brug af sprog. Derfor ville det være en ikke bare solidarisk, men også forræderisk af Demokraterne at være imod forslaget. Argumentationen bunder derfor ud af et behov for anerkendelse, set i et dansk-grønlandsk ulige forhold. Man ser også andre der ikke går ind for det grønlandske sprogs fuld anvendelse som ødelæggende, og truende for den grønlandske identitet. Her bliver Michael Rosing, som er dansktalende, en inkarnation af de følelser "danskeren" har fået klistret på igennem årene. Selvom Rosing er grønlænder, ser man ham som "mindre grønlandsk", på grund af sproget, eller mangel på samme. Det er netop også den problemstilling der kommer igen og igen, hvor sprogdebatter bliver opfattet som en diskurs af hvem der er grønlandsk og hvem der ikke er. Som Rosing selv siger:

"Vi er mange grønlændere som er blevet fanget af historien, ved at vi er blevet opdraget på dansk. Det er ikke vores skyld..."

"... det grønlandske sprog var undertrykt i mange år i kolonitiden, det er meget beklageligt, jeg er et af produkterne af den kolonitid. Fordi dengang jeg var barn skulle alting foregå på dansk. Gør vi det godt igen ved at forlange at alting nu skal være på grønlandsk eller skulle vi indtage en mere pragmatisk holdning?" (Ina.gl, FM2015, pkt.91).

Resten af talen er udeladt her, da det handler om markedsføringspolitik, og irrelevant i det her emne. Han fortsætter med at sige, at de i partiet hellere vil vælge den pragmatiske holdning da det er respektfuldt for individet. Det var et svar til et par medlemmer der talte om manglende respekt for de grønlandsktalende, ved ikke at gøre det lovpligtigt at annoncere på det grønlandske sprog.

Debatten fortsatte, hvor Rosing var på talerstolen da han var ordfører for Demokraterne. Der blev sagt at det vil være at agere lovløs da sprogloven netop siger at det grønlandske sprog er det

officielle sprog i landet, mens nogle talte om man måske burde stoppe med at oversætte til dansk fra grønlandsk. Ifølge Ahmed bliver her kærligheden til sproget og respekten for den grønlandsktalende del af befolkningen en kilde til had (Ahmed, 2014:122ff).

I en anden artikel fra september 2007 tales der om en undersøgelse om dobbeltsprogethed²⁷. Artiklen er baseret på en undersøgelse i skolerne hvor der var 2.462 elever i 6.-11.klasse der besvarede spørgeskemaet. Det svarer til 40% af alle skoleelever i de pågældende klasser i Grønland. Undersøgelsen viste, at der bliver færre dobbeltsprogede elever i skolerne. Det er en modsat udvikling i forhold til "Atuarfitsialak"'s målsætninger der går ud på at flere skal blive dobbeltsprogede, helst tresprogede, med engelsk som det tredje sprog. Det viser nemlig at 33 procent af elever fra bygderne udelukkende er grønlandssproget. Journalisten slutter artiklen med at eleverne der bor i bygderne ikke forventes at kunne færdiggøre en uddannelse. (Rapporten kan ses her²⁸ (kap.2 handler om sprog og tilhørsforhold)).

Artiklen berører en problemstilling som har været oppe i valgkampen i 2013, primært af Partii Inuit, nemlig manglende uddannelsesmuligheder for udelukkende grønlandsktalende, fordi langt de fleste uddannelsessteder kræver at man kan tale dansk før man kan blive optaget. Den problemstilling kommer op i ny og næ i sprogdebatten, også igen i 2017 hvor det danske medie, DR, havde emnet til diskussion²⁹. Nogle anser det som diskrimination af grønlandsktalende da man ikke giver dem mulighed for at tage en uddannelse på baggrund af sprog. Det problem er opstået fordi man ikke havde den nødvendige grønlandsktalende arbejdskraft, da uddannelse er relativt nyt i Grønland. Man kan også diskutere om man kan kalde det for diskrimination når alle har adgang til uddannelser, og se sproglige kundskaber som en kompetence på lige fod med andre fag som kompetencer i fysik og kemi. Men problematikken skal også ses i lyset af den grønlandske historie som koloni, hvor man har følt sig som at være i anden række i udviklingen af ens eget land. Her spiller uddannelse også en stor rolle.

²⁷ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/marlunniik-oqaasillit>, (set 16.aug.2019)

²⁸ <https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Uddannelse/DK/Inussuk/2007-1%20Sundhed%20på%20toppen.pdf>

²⁹ <https://www.dr.dk/nyheder/indland/sprogligt-kaos-unge-groenlaendere-falder-fra-i-gymnasiet>, (set 18.aug. 2019)

Fokus på sprog i medierne

I 2009 fandt jeg 13 artikler i alt. Otte af dem handler om sprog i medierne, om hvordan den grønlandske version tit er fejlversioneret og dermed er problematisk for den demokratiske deltagelse i samfundsmæssige debatter for de primært grønlandssprogede. Emnet bliver diskuteret fra forskellige aktører, herunder journalisterne, redaktører, versionister, Oqaasileriffik, tolkeuddannelse og journalistuddannelsen. Problemet påpeges af eskimologen Arnaq Grove som var i gang med at lave et forskningsprojekt om oversættelserne i medierne³⁰. Emnet synes at være velkendt af alle parter, men det virker til at alle ikke vil tage ansvaret for problemet, eller også erkender de problemet men er ude af stand til at gøre noget da økonomien ikke er tilstrækkelig og påpeger så at det er politikernes ansvar. De øvrige fire artikler er lidt bredere i deres emner. Den første er skrevet i forbindelse med den internationale modersmålsdag i februar hvor der hævdes at det grønlandske sprog ikke er i fare for udryddelse da det er beskyttet under UNESCO's bestemmelser om minoritetssprog. Artiklen modsvarer diskursen om at det grønlandske sprog er truet, som har været en ret etableret diskurs siden 1970'erne hvor debatten blandt andet har handlet om at degradere det grønlandske sprog til en kulturarv (Jvf. Boserups udtalelse om det grønlandske sprog) men som fik stærk modstand af nogle grønlandere. Artiklen har dog ingen holdbare eller dybdegående argumenter for hvorfor det ikke er truet, da UNESCO's bestemmelser alene ikke kan "redde" det grønlandske sprog³¹.

Den næste artikel handler om indførelse af selvstyreloven som betyder at det grønlandske sprog bliver det officielle sprog i Grønland. Artiklen er skrevet ti dage før dagen, og her har man interviewet daværende kulturminister Mimi Karlsen (IA). Hun er stolt over at det grønlandske

³⁰ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/arnaq-grove-kalaallisut-oqaatsivut-nutsiinnagaavallaqaat>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsitta-ajortumik-atornegarnerinik-uparuaaneq-aagqissuisut-ilisarisinnaavaat>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/tusagassioqut-kalaallisut-ilinniaqqittariaqarput>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/nutserisunngorniarfik-kalaallisut-atuartitsinerit-assigiinngippallaqaat>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/tusagassiuutit-oqaatsinut-politikkeqalernissaat-kaammattuutigaa>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-allattalissaguni-piffissaqarnerorusuppog>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/nutserisoq-uagut-ajornartorsiutaanngilagut>
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/atuartartut-allaaserisat-kalaallisut-nutsikkat-paasiuminaatsinnegarput>

, 30/01-2020, 20:46

³¹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsitta-inissisimanerat-nalilersornegarli> , 30/01-2020, 21:41

sprog bliver et officielt sprog i landet, begejstringen deles af resten af koalitionen som er Demokraterne og Kattusseqatigiit Partiiat. Journalisten spørger til problemet om enkeltsprogede grønlandere. Mimi Karlsen mener at man bør tilgodese begge parter behov³². Hvis man skal forbedre uddannelsesmuligheder for dansksprogede grønlandere, så bør man også forbedre de primært grønlandsksprogede grønlanderes muligheder, men hun siger ikke hvilke tiltag man vil lave, men at der må laves undersøgelser for hvordan man bør løse de problemer. Hun siger endvidere at ved at man begynder at lave skilte på grønlandsk vil man kunne mærke at det grønlandske sprog er blevet det officielle sprog i Grønland³³. Skiltning blev diskuteret igen i ændringsforslaget til sprogloven i 2010 og igen i markedsføringslovforslaget i 2015, som også vakte følelser hos politikerne.

Den tredje artikel handler om problematikken om sprog til eksamener. Inatsisartut medlem Doris Jakobsen efterlyser en lov der skulle efterfølge hendes forslag om mulighed for at kunne tage eksamen på grønlandsk, som fik støtte fra alle partier tilbage i 2007. Hun påpeger, at man som grønlandsktalende ikke har mulighed for at tage eksamen på sit modersmål hvis censoren eller læreren ikke er grønlandsksproget, i modsætning til dansksprogede som ikke møder krav om at tale grønlandsk til eksamener³⁴.

Den fjerde artikel handler ikke direkte om sprog, men om Aleqa Hammonds kritik af Kuupik Kleists åbningstale i Inatsisartuts efterårsmøde, som var det første møde efter indførelsen af Selvstyre. Hun nævnte flere ting som hun savnede, deriblandt det grønlandske sprogs nye status som det officielle sprog. Det at han ikke nævner det specifikt kan for nogen ses som manglende prioritering eller interesse for det grønlandske sprog, rent symbolsk, i hvert fald også når man tænker på den status som sproget fik³⁵.

Den femte artikel berører spørgsmålet om sprogpolitikken som skulle drøftes om foråret 2010. Her er der en fra Oqaasileriffik (Sprogsekretariatet) der kritiserer det forhastede arbejde med sprogloven uden at tage hensyn til anbefalingerne³⁶. De mener ikke at man er parat til at have en

³² <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/juunip-21-aniit-kalaallisuinnaq-oqalulerunnangilagut> , 30/01-2020, 21:28

³³ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/juunip-21-aniit-kalaallisuinnaq-oqalulerunnangilagut> , 30/01-2020, 21:46

³⁴ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/doris-jakobsenip-kalaallisut-soraarummeersinnaaneq-ujartorpaa> , 30/01-2020, 21:51

³⁵ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/aleqa-hammond-inuiaqatigiinnut-pingaaruteqartut-arlallit-ilaatinneqanngillat> , 30/01-2020, 21:53

³⁶ <https://knr.gl/kl/node/121799> , 30/01-2020, 22:02

sprogpolitik da man ikke har redegjort for hvad denne skal indeholde. Man havde nedsat en arbejdsgruppe i 2001 som havde lavet en redegørelse af sproget og hvordan det kan styrkes, men redegørelsens indhold var ikke blevet tilgodeset eller sat i handling. Man efterlyser en strategi for sprog når det grønlandske sprog nu skulle blive det officielle sprog. Kritikken om en manglende strategi indenfor sprogpolitikken og sprogloven kan også ses hos førnævnte Naimah Hussain, ph.d. i journalistik, som påpegede i sin ph.d.-afhandling da hun siger at man fra befolkningens side oplever en diskrepans i forhold til sprogpolitikken og hvad der gør sig gældende rent praktisk (Hussain, 2018: 168) og derfor ikke føler at sprogloven hjælper det grønlandske sprog, men blot er symbolpolitik og er til ”pynt”. Hussains påstand må siges at bekræfte den kritik der har været fra Sprogsekretariatets side.

Udformningen af sprogloven

Der udkom i 2010 en liste af UNESCO over truede sprog i verden. I den liste står de tre grønlandske sprog, kalaallisut (vestgrønlandsk), inuktun samt tunumiit oraasiat, de to sidstnævnte står som ”definitely endangered”. Det kan ses i UNESCO’s atlas over truede sprog³⁷. Daværende Inatsisartut- og folketingsmedlem Juliane Henningsen udtrykte et ønske om at der skal laves en vurdering af sprogets velbefindende, om befolkningens sprogkompetencer og styrkelse af sprogets brug i uddannelsessystemet.³⁸ Formanden for Sprognævnet og chefen for Sprogsekretariatet mener ikke at sproget er truet, men siger at det er den grønlandske befolknings ansvar at vedligeholde det grønlandske sprog i opdragelsen, uddannelse, virksomheder og administration³⁹. I Grønland er det tydeligt at talen om at sproget er truet er en meget etableret diskurs. Det stammer fra 1960-70’erne hvor man var ved at miste sproget i danificeringen. Derfor kan det nogle gange være svært at argumentere for at det netop ikke er tilfældet. I 2001 erklærede man offentligt det grønlandske sprog for at være uden fare for udryddelse (Oqaasileriffik, 2001: 50). Men det virkede ifølge Naaja Nathanielsen ikke til at været nået igennem hos befolkningen (Nathanielsen, 2001). Befolkningen så sproget stadigvæk som udryddelsestruet. Det viser hvor dominerende diskursen om sprogets skrøbelighed er. Den daværende sekretariatschef for

³⁷ <http://www.unesco.org/languages-atlas/index.php> , 07/12-2019, 10:27.

³⁸ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsitta-inissisimanerat-nalilersorneqarli> , 03/12-2019, 10:12.

³⁹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsitta-atugaajuarnissaat-nammineq-akisussaaffigaarput> , 03/12-2019, 10:18

Oqaasileriffik (Sprogsekretariat) og daværende formand for Oqaasiliortut (Sprognævnet) Carl Christian Olsen (Puju) udtalte i 2008 til KNR at ifølge flere internationale sprogforskere er det grønlandske sprog modstandsdygtigt i den globaliseret verden. Han mener derfor også at det forpligter den grønlandske befolkning i at lære deres børn at tale grønlandsk helt fra barnsben af (Olsen, 2008, KNR).

Kun grønlandsk fra talerstolen!

Sprogloven blev gældende fra maj 2010. Der har i den forbindelse været debatter i Inatsisartut om hvordan den skal være udformet. Siumut foreslog at man kun må tale grønlandsk fra talerstolen i Inatsisartut-salen, som fik modstand fra samtlige partier. Et af argumenterne fra Siumut var at den eneste forskel og tegn på at man kan se at det grønlandske sprog er blevet det officielle sprog i Grønland, er at landstinget og ministrene har fået grønlandske navne⁴⁰. Siumut mener desuden ikke at man kan kalde sproget officielt sprog når man kun bruger det når man vil. Derfor ville de lave et forslag til forårssamlingen om at man må tale *kun* på grønlandsk fra talerstolen fra år 2013 (ibid.). Demokraterne reagerede kraftigt imod det, da de mente at det vil krænke en minoritetsgruppes demokratiske ret til at kunne stemme og følge med i landets styrelse. Minoritetsgruppen er de dansktalende som i øvrigt er en største gruppe i landet (Jf Trondheim, 2002). Der var fire dansktalende Inatsisartut-medlemmer på det tidspunkt⁴¹. Inuit Ataqatigiit's ungdom mente at Siumut prøver at splitte befolkningen ad ved at komme med sådan et forslag⁴². Naaja Nathanielsen, IA, mener ikke at det vil give lyst til at lære grønlandsk ved at komme med et forslag der ekskluderer nogle grupper i befolkningen. Hun mener derimod at man kan give folk lyst til at lære sproget ved at være åben, imødekommende og være støttende⁴³. På trods af det var der også nogle i befolkningen der var skuffede over at der blev valgt nogle dansktalende ind i Inatsisartut. Siumut holdt en sprogdebat i Sisimiut forud for debatten, og her var der en af deltagerne, Marius Lange, der var skuffet over at der blev valgt nogle dansktalende ind da han mente at man burde kunne tale grønlandsk, da det er de grønlandsktalende man skal

⁴⁰ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsit-pisortatigoortuunerat-pillugu-ogallitsisogassaaq> , 07/12-2019, 14:28

⁴¹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsit-pillugit-demokraatit-akerlilippuut> , 07/12-2019, 22:24

⁴² <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/siumut-inuusuttut-ataqatigiinnit-ingasagineqarpog> , 07/12-2019, 23:00

⁴³ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/naaja-n-kalaallisuinnaq-ogalunneq-kajungilersitsinavianngilag> , 17/12-2019, 11:28

servicere⁴⁴. Siumut fik senere en folkeretsjurist og professor, Ole Spiermann til at undersøge og vurdere muligheden for forslaget. Spiermanns konklusion var at der ikke var nogen juridiske hindringer for at det ville kunne ske⁴⁵. Det blev dog ikke en realitet, som nævnt tidligere, da alle partierne var imod forslaget.

Folketingsmedlem Søren Espersen fra Dansk Folkeparti blandede sig i debatten ved at sætte spørgsmålstejn ved Spiermann's vurdering. Espersen siger at det ikke vil være et problem hvis en grønlander blev valgt ind i Folketinget og vil tale grønlandsk. De øvrige folketingsmedlemmer vil bare tage tolkningsudstyr på hvor der vil være tolkning til dansk. Han siger endvidere at så længe Grønland er en del af rigsfællesskabet vil man kunne tale dansk indenfor Rigsfællesskabet, herunder Grønland⁴⁶. Daværende Inatsisartut-medlem fra Atassut, Anders Nilsson, mener at debatten er et overstået kapitel som ikke er længere relevant. Derfor mener han at det er *et "populistisk forsøg på at etablere en ny politisk platform, hvor de med næb og klør og billige argumenter vil forsøge at fastholde Grønland som et etnologisk, kulturelt og erhvervsmæssigt frilandsmuseum"*⁴⁷. I den forbindelse er det nærliggende at nævne at der i maj 1995 var en tilsvarende debat mellem daværende landstingsmedlem Kuupik Kleist (landsstyreformand mellem 2009-2013) og daværende landstingsmedlem Anders Nilsson (fra partiet Atassut). Kuupik Kleist foreslog at man kun måtte tale grønlandsk fra talerstolen, og dermed var den dansktalende Nilsson nødt til at have en tolk hvis han ville ytre sin mening. Det vakte stærk modstand fra Atassut og partiets daværende formand Daniel Skifte som sammenlignede udtalelsen og partiet IA med Den Danske Forening, nynazisters grupperinger og andre fremmedhadske elementer (Brønden, AG, 1995:2 + 12). Debatten blussede op igen ved valgkampen til Inatsisartut i 2013 hvor Partii Inuit kom ind på emnet. Det vil jeg komme nærmere ind på senere.

Ændringsforslag til sprogloven

I 2011 fik selvstyret tilsendt sprogpolitik fra flere virksomheder og myndigheder efter sprogloven trådte i kraft i 2010 (Grønlands Selvstyre, 2011: 46) I forbindelse med sprogloven er det også vigtigt at nævne at man forsøgte at lave et ændringsforslag i 2012. Ændringsforslaget blev sendt til

⁴⁴ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsit-sisimiuni-isummorsorfigilluarneqarput> , 07/12-2019, 23:04

⁴⁵ <https://knr.gl/en/node/127866> , <https://www.berlingske.dk/samfund/krav-om-forbud-mod-dansk> , 07/12-2019, 23:14

⁴⁶ <https://knr.gl/en/node/127945> , 17/12-2019, 11:39

⁴⁷ <https://sermitsiaq.ag/node/73421> , 10/12-2019, 16:56

høring før forårssamlingen i 2012. Det blev trukket tilbage efter høringssvar fra forskellige virksomheder (Se under FM2012 pkt. 31.). Det var blandt andet Demokraterne som var med i koalitionen der var imod noget af forslaget⁴⁸. Forslaget lød således:

”Sproganvendelse i markedsføring

§ 4a. Annoncering, reklamering og skiltning til borgerne fra private virksomheder, offentlige virksomheder og myndigheder skal udformes på grønlandsk, skriftligt som mundtligt.

Stk. 2. Dansk, engelsk og andre fremmedsprog kan anvendes som supplement til stk. 1.

Stk. 3. Ved annoncering og reklamering forstås virksomhedernes og myndighedernes salg af varer og tjeneste- og serviceydelser og markedsføring i almindelighed. Bestemmelsen gælder ikke for etiketter på importerede varer, brugsanvisninger på varer, slogans, firmanavne og lignende.

Stk. 4. Ved skiltning forstås skiltning i almindelighed, gadeskilte, informationstavler, plakater, bannerreklamer og lignende herunder digital skiltning, som kører på skærme eller via projektorer.”

3. Efter § 4a indsættes som nyt afsnit:

”Skriftlige henvendelser til borgere og forbrugere

§ 4b. Al direkte skriftlig henvendelse til borgere fra private virksomheder, offentlige myndigheder og virksomheder skal skrives på grønlandsk.

Stk. 2. Stk. 1 gælder dog ikke, hvis borgeren udtrykkeligt tilkendegiver at ville bruge det danske sprog. En sådan tilkendegivelse er bindende for myndigheden og virksomheden, der også bærer de økonomiske udgifter forbundet heri.

Stk. 3. Generelle informationer og oplysninger fra private virksomheder, offentlige virksomheder og myndigheder skal udformes på grønlandsk. Det danske sprog kan anvendes som supplement.”

4. Efter 4b indsættes som nyt afsnit:

”Juridisk bindende aftaler

§ 4c. Juridisk bindende aftaler, herunder vilkår for aftaler, mellem en borger og en privat virksomhed, offentlig myndighed eller virksomhed skal udfærdiges på grønlandsk.

⁴⁸ <https://sermitsiaq.ag/node/118976> , 31/12-2019, 04:18

Stk. 2. Stk. 1 gælder dog ikke, hvis borgeren udtrykkeligt tilkendegiver at ville bruge det danske sprog. En sådan tilkendegivelse er bindende for myndigheden og virksomheden, der også bærer de økonomiske udgifter forbundet heri.

Stk. 3. Hvis aftalen findes i flere sprogversioner, er det den version hvorpå aftalen er indgået, der er gældende.” ”⁴⁹.

Sproglovsændringen har til hensigt at tilgodese udelukkende grønlandssprogede, idet det er dem der ikke har andre muligheder for at få oplysninger på andre måder. Samtidig vil den beskytte de grønlandssprogede i juridisk bindende aftaler så de ikke indgår nogle aftaler de ikke har forstået. Der står i § 4 stk. 2 at stk. ikke gælder hvis man **udtrykkeligt tilkendegiver at man vil bruge det danske sprog**. Der er således mulighed for at benytte det danske sprog og man udelukker ikke brugen af det danske sprog. Der var stærk modstand fra GA – Grønlands Arbejdsgiverforening, i dag kaldet GE – Grønlands Erhverv, som muligvis delvist, sammen med Demokraternes manglende opbakning af forslaget, er grunden til at forslaget blev trukket tilbage. GA's modargumenter var at de små virksomheder vil komme til at lide under store tolkeomkostninger hvis loven træder i kraft. De mener at det vil bremse udviklingen i Grønland, blandt andet fordi man fra velfærdskommissionens side har vurderet at den private erhvervssektor, er den der skal drive Grønlands fremgang, og ved lovens ændring vil man sænke serviceniveauet ved langsommere oversættelsesprocesser og flere omkostninger dertil. Derudover mener GA at loven vil udelukke de udelukkende dansktalende grønlandere og indskrænke deres ytringsfrihed⁵⁰. De henviser til en to sager i Canada som er blevet vurderet af FN's Menneskerettighedskomité. Den ene sag handler om en kommerciel lov i Quebec som kun tillader markedsføring på fransk. En tøjsælger og en bedemand ville reklamere på engelsk, da deres kunder er engelsktalende.

Menneskerettighedskomiteen vurderede dengang loven om markedsføring i Quebec for at være et brud på ytringsfriheden da de vurderede at al form for subjektive tanker og udtalelser omfattes af ytringsfriheden (ibid.). Den daværende naalakkersuisoq Mimi Karlsen mente ikke at loven vil være et brud på ytringsfriheden. Men mener tværtimod at lovændringen vil gavne de rent grønlandssprogede da det vil forbedre serviceniveauet for dem (Olsen, Sermitsiaq, 2012:8).

⁴⁹ <https://sermitsiaq.ag/node/117951> , 02/01-2020, 00:37

⁵⁰ <http://www.ga.gl/LinkClick.aspx?fileticket=2QcH4xM6PWw%3d&tabid=1720&language=da-DK> , 03/01-2020, 23:26

Der er her tale om en interessekonflikt, på den ene side har vi GA som er en forening der arbejder for forskellige virksomheder i Grønland. Mens der på den anden side er politikere, der ifølge dem selv gerne vil tilgodese rent grønlandssprogede borgere. Ifølge GA er private virksomheder gode til at oversætte reklamer eller oplysninger, men når der står at al oplysning skal oversættes til grønlandsk i loven, forpligter det også og vil have konsekvenser såfremt man ikke overholder det, ifølge Mimi Karlsen vil overtrædelse af loven som enhver anden overtrædelse af loven blive meldt til politiet(ibid.). Det vil ifølge GA blive rigtig dyrt for mindre virksomheder også for samfundet (GA, 2012).

Ændringsforslaget blev trukket tilbage, men debatten kom op igen i marts 2015 i debatten om markedsføringsloven (Se under afsnit "Sproget er ikke lig med grønlandskheden).

Manglende undervisningsmaterialer

Et andet aspekt i debatten i udformningen af sprogloven var manglende undervisningsmaterialer og undervisere, da der ikke har været afsat penge til det. Sprogloven tilgodeser tre grupper, nemlig 1) *de, der har behov for at lære grønlandsk*, 2) *de, der har behov for at lære dansk eller engelsk*, 3) *de, der har behov for indføring i grønlandsk kultur, historie og samfundsforhold*.

Der er flere studerende i Danmark der ikke kommer hjem efter endt uddannelse, og de er som regel dobbeltsprogede eller dansktalende grønlændere. Derfor vil man i sprogloven tilgodese dem der ikke vender hjem igen, så de kan få mulighed for at komme hjem og integrere sig sprogligt⁵¹.

Desuden vil man også gerne forhøje uddannelsesniveaue ved at tilbyde undervisning i dansk og engelsk. I bemærkningen står der at *den grønlandske selvstyrekommision fremhæver at manglende kundskaber i dansk eller andre fremmedsprog vil medvirke til at forlænge det uddannelsesmæssige efterslæb*, hvis ikke man griber ind (ibid.). Her tænker man på de mange elever der går ud af folkeskolen med ringe kundskaber i dansk og engelsk, som gør at de har svært ved at komme videre i uddannelsessystemet da langt de fleste uddannelser er på dansk og engelsk. De fleste videregående uddannelser er også i Danmark. På den måde er manglende sprogkompetencer med til at sænke uddannelsesniveaue.

⁵¹ <http://lovgivning.gl/lov?rid=%7BEEFD42E2-0B6C-4715-9D98-C420635B7A6D%7D> , 12/12-2019, 11:55 (se også under bemærkninger)

Lektor og ph.d. Ulrik Pram Gad fra Aalborg Universitet problematiserer diskursen om det grønlandske sprog som identitetsmarkør, når man har en gruppe af grønlændere der er dansktalende og som man kommer til at skubbe væk ud af fællesskabet fordi man mener at de ikke hører hjemme i fællesskabet hvor der kræves at kunne tale grønlandsk. Han mener det er problematisk fordi i dagens Grønland som er på vej mod selvstændighed, er der brug for veluddannede grønlændere der kan bestride de jobs som kræver ekspertviden i forskellige områder. Og som tidligere nævnt er de veluddannede tit dem der har dansk som modersmål, hvis ikke dobbeltsprogede. Gad mener at Grønland ikke har råd til at sætte denne gruppe mennesker udenfor fællesskabet hvis man vil opretholde et fremtidigt, selvstændigt Grønland som velfærdsstat (Gad, 2005:14f).

Departementschefer skal være grønlandsktalende

Følelsen af at blive sat udenfor fællesskabet er velkendt hos formanden for GLDK, Jeanette Holding. GLDK er en sprogforening der arbejder på at fremme de enkeltsprogede grønlænderes sag samt at fremme sproglig tolerance og kommunikation⁵². Holding siger at befolkningen skal lære at lade være med at grine ad folk der prøver at tale grønlandsk, men bare erkende at alle laver fejl⁵³.

Følelsen af at ikke at være velkommen i Grønland fordi man ikke taler grønlandsk bliver nævnt i en anden artikel af en dansktalende grønlænder der studerer økonomi i USA. Selvom han godt kan lide Grønland, har han betænkeligheder ved at tage tilbage til landet, da han vil have svært ved at få et job når man fra politisk side vil kræve at man skal kunne tale grønlandsk for at få et job⁵⁴. Han refererer til den daværende landsstyreformands Hans Enoksens nytårstale hvor han siger at departementschefer skal kunne forstå og tale grønlandsk:

"Der har i den senere tid været en ophedet debat om de kommende departementschefer i Landsstyres ressortområderne. Ikke mindst har kravet om at de nye departementschefer skal kunne forstå og tale grønlandsk været til debat.

⁵² <https://www.facebook.com/groups/62784855627/> , 14/12-2019, 01:29 (Facebook-gruppen GLDK)

⁵³ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsit-pillugit-inatsisissami-aningaasat-atortullu-amigaataapput> , 14/12-2019, 01:33.

⁵⁴ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaalinngorsaaneq-pissutigalugu-uterusunngilag> , 16/12-2019, 12:42

Set i historisk perspektiv, er der intet odiøst i disse reaktioner. Vi skal huske en ting, nemlig at pågældende stillinger er tæt forbundne med samfundets drift. De nye departementschefer vil være Landstyrets nærmeste rådgivere, og det er derfor vigtigt at pågældende har evnen til at forstå og kunne lytte til befolkningens indre liv.

Selvfølgelig skal de nye departementschefer have de nødvendige faglige kvalifikationer, men i forhold til disse stillinger er evnen til at kunne tale grønlandsk ligeså vigtig som andre kvalifikationer. Derfor vil jeg også opfordre til at Hjemmestyrets virksomheder opprioriterer uddannelsen af grønlandsk talende ledere. ”

(Et uddrag af landstyreformandens nytårstale, 2008)⁵⁵.

Umiddelbart kan man ikke se noget problematisk i at kræve bestemte sprogkompetencer i nogle bestemte stillinger, departementschefsstillinger i dette tilfælde. Men her i debatten er der mere tale om at signalværdien i at kræve at man skal kunne tale grønlandsk for at arbejde der. Der er allerede en etableret diskurs med ”os mod dem” mellem dansksprogede og grønlandsksprogede.

Danskere i Grønland er som plastikblomster

Når debatter hvor sproget er involveret begynder man at blande følelserne ind. Nogle føler sig altid ekskluderet. Den daværende Inatsisartut-medlem Naaja Nathanielsen nævner i en af sprogdebatterne om grønlandskundervisningen som fremmedsprog at hun er glad for at Siumut er begyndt at komme med positive indlæg om sprogdebatten. Hun mindes nemlig at Siumut har opført sig usolidarisk når det gælder sproget. Her nævner hun blandt andet forslaget om kun grønlandsk fra talerstolen, og at dansktalende grønlændere er blevet kaldt mange øgenavne. Her tager hun et eksempel fra 1990’erne hvor man kaldte de dansktalende grønlændere plastikblomster⁵⁶.

Eksemplet er fra SIK⁵⁷-formandens og Siumut-politikerens Jess G. Berthelsens 1.maj-tale i 1998, som kom i avisen med overskriften: ”Danskere i Grønland er som plastikblomster”. Hans budskab

⁵⁵ https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Taler/DK/nytaarstale_2008_HE_DK.pdf , 17/12-2019, 14:08

⁵⁶ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsit-pillugit-isumagatigiinneq-gaqutigootog> , 17/12-2019, 15:01

⁵⁷ SIK er en forkortelse af Sulinermik Inuussutissarsiuqartut Kattuffiat, Grønlands Fagforbund.

var at grønlænderne må tage en uddannelse og tage ansvar for landets udvikling for på den måde kan man kun tage de stillinger som tilkaldte danskere bestrider. Men han gør det forsigtigt, og bruger de tilkaldte (og dansksprogede) som metafor og den fylder meget i talen, så man får en ide af at det er dem talen handler om. Hvilket ikke er så mærkeligt, når diskursen om at de tilkaldte er et problem har hersket (og stadig gør). I sin tale om at grønlændere skal tage ansvar siger han at landet stadigvæk styres af mange tilkaldte danskere, og sammenligner dem med plastikblomster som heller ikke har rødder i landet og derfor ikke bidrager lige så meget til udviklingen. Jeg skriver talen her, for at illustrere konteksten:

"19 år efter Hjemmestyrets indførelse er det overvejende flertal af ledere og medarbejdere fortsat danske. Det skyldes, at vort samfund stadig kører efter dansk styring og fremgangsmåde, og at det danske sprog fortsat benyttes. Danskere som ansættes af danskere, kan derfor uden videre problemer fortsætte med deres vaner, når de bliver ansat her i landet. ... Vi er et folk med eget land, egen kultur og eget sprog. Derfor må vores erklærede politik være, at vort land skal styres grønlænderens hjerne, muskler og hænder. Hvis vort land fortsat skal styres af folk udefra, kan det sammenlignes med en dekoration af plastikblomster. Plastikblomster har ikke rødder og kan derfor ikke udvikle sig. Og skal der ændres på dekorationen, må man hente nye blomster fra andre lande. Det kan aldrig blive en reel udvikling. Skal vi have en reel udvikling, må den have rødder i vort land, så landet kan vokse og blomstre med egne blomster. En sådan udvikling kræver, at hver enkelt har vilje. Vilje til uddannelse og videreuddannelse. På den måde kan vi erstatte den tilkaldte arbejdskraft, så vi i sidste ende selv overtager styringen af vort land. Men den enkeltes vilje til uddannelse er ikke nok. Der må også være vilje til at betale for denne udvikling. Børn og unge skal opfordres til at gøre en indsats, men de skal til gengæld også have udsigt til gode arbejdsvilkår, gode lønninger og en passende bolig. Det må være slut med at give bedre vilkår for tilkaldte, som ikke har begreb om de virkelige forhold, og som ikke kan tale og forstå grønlandsk." SIK-formanden, Jess G. Berthelsens 1.maj-tale, 1998. (AG, 1998)

På gravens rand

Metaforen affødte to reaktioner i de efterfølgende aviser. Reaktionerne var fra danskere der var fornærmede over brugen af metaforen. Den ene krævede en undskyldning og forklarede at han

tænker på grave når han hører plastikblomster, da det jo er dem man bruger når der er begravelse grundet mangel på friske blomster. Fælles for de to reaktioner er at de siger at Grønland ikke kan klare sig uden tilkaldt arbejdskraft, og de har opgivet ligeså meget som lokale for at bo i landet og bidrage til samfundet (AG, 1998).

Hertil citeres AG's gamle redaktør Jørgen Fleischer for at mene, at det gør ondt for grønlændernes stolthed at sige at hjemmestyret ikke kan lade sig gøre uden tilkaldt arbejdskraft og endnu værre for politikere at deres nærmeste politiske rådgivere, embedsmænd er tilkaldte som ikke behersker det grønlandske sprog (AG, 1998). Derved kan man se hvor meget man vægter det at kunne tale det grønlandske sprog for grønlænderne. Berthelsens metafor og tale er i sin helhed adresseret til en bestemt målgruppe, nemlig SIK-medlemmerne. Talen opfordrer til at tage en uddannelse og tage ansvar for sit lands udvikling. Men metaforen er uheldig, da den konnoterer til begravelser, da plastikblomster primært bruges til begravelser. Derfor er det for nogen bestemte grupper fornærmende at man bliver sammenlignet med dem. Selve billedsproget kan også virke nedladende da de tilkaldte sammenlignes som noget "falsk" i forhold til de ægte varer, nemlig friske blomster. På den måde bliver de tilkaldte nedgraderet til noget der er mindreværd end "den ægte vare". Men for at komme tilbage til Naaja Nathanielsens kommentar til sprogdebatten og kommentaren til de øgenavne der bliver givet de dansktalende, er det her vigtigt at understrege at man i talen mener tilkaldt arbejdskraft, og dem der kommer og rejser igen bagefter og dermed tager den viden hjem til Danmark igen, som ifølge Berthelsen ikke gavner den grønlandske befolkning. Her er det vigtigt at skelne mellem de tilkaldte som tager tilbage igen efter kort ophold, og de dansktalende grønlændere som rent faktisk bor i landet.

Danske kroppe og grønlandske kroppe

Sammenligningen har nogle gråzoner da Berthelsen taler om sprogkompetencerne som en vigtig del i at være med i udviklingen og i arbejdet i samfundet. Men pointen i talen er jo netop at man skal tage ejerskab i udviklingen i sit eget land. Nathanielsen skelner ikke mellem tilkaldte og dansktalende grønlændere i sin kommentar, men ser dem som én samlet gruppe. Det kan måske skyldes at man har en tendens til at tænke etnicitet ud fra hvilke sprog man taler. Vi har dansktalende på den ene side og grønlandsktalende på den anden. Litteraturforsker Kirsten

Thisted taler om hvordan fordelingen i skolesystemet har opretholdt kolonitidens grupper i "danske" og "grønlandske" grupper (Thisted, 2016: 10), og det er formentlig også den fordeling som Nathanielsen har været vant til når hun ikke skelner mellem de tilkaldte danskere og grønlandere der taler dansk.

Ifølge Sara Ahmed og Fairclough skaber ord diskurser som bliver til diskursive praksisser. De diskursive praksisser skaber "virkeligheder" som efterhånden som de bliver gentaget og reproduceret bliver mere og mere etablerede. Medmindre man er opmærksom på det bliver de diskurser en virkelighed som skaber magtforhold. Man kan udfordre de diskurser ved at gå imod dem ved hjælp af fakta. Der sker hele tiden en forhandling i de diskurser. I dette tilfælde kan man sige at definitionen på en grønlander har været udfordret og forhandlet ved at omdefinere en grønlander når de dansktalende grønlandere har krævet at blive kaldt for grønlandere på trods af at den almindelige opfattelse af en grønlander er en person der behersker det grønlandske sprog.

Naajas stikpille

Da historien har gjort dette umuligt at opretholde har man været nødt til at forhandle definitionen ved brug af fakta og følelser. Nathanielsens "stikpille" om Siumut-politikerens brug af plastikblomster er misvisende da metaforen skete 12 år tidligere og bliver taget ud af konteksten. Det er heller ikke sikkert at modparten kan huske eller i det hele taget ved at det ord er blevet brugt, derfor er det en fordel for Nathanielsens argumentation at man har sværere ved at svare hende igen når man ikke kender metaforen. Det er dog på den måde diskursive kampe fungerer. Hovedsagen i debatten er, at Nathanielsen og mange andre dansktalende har følt sig trådt over tæerne af Siumut's politik vedrørende sprog, hvor de blandt andet har foreslået at man kun måtte tale grønlandsk fra talerstolen. Den ekskludering giver en følelse af at man ikke er velkommen i fællesskabet, fordi der er blevet skabt et "os mod dem".

Diskurser trækkes igen og igen i debatter. Diskursen om "dansk vs. grønlandsk" er efterhånden tyndslidt, som nævnt tidligere. Sådanne debatter som indeholder spændinger mellem grønlandsktalende og dansktalende bliver hurtigt intenst da der allerede er nogle følelser indblandet på grund af de eksisterende diskurser. De dansktalende bliver anset som danskere,

som kan forklares ud fra Ahmeds begreber om objekter hvor følelser klæber sig til kroppe og skaber "historier", får de dansktalende "etiketter" på sig som grønlænderne har haft af danskere i kolonitiden. Grønlandernes følelser som mindreværdige i forhold til danskerne overføres til de dansktalende grønlændere på grund af sproget, som har været det skelsættende element mellem danskere og grønlændere. Derfor har sprogdebatten tendens til at handle om tilhørsforhold og etnicitet. Derudover bliver de dansktalende grønlændere opfattet i diskursen om Grønlands fremtid som "midlertidige" og som ikke rigtige grønlændere. Det er dem der skal være der indtil de grønlandssprogede grønlændere er uddannede nok til at varetage de stillinger som de dansktalende grønlændere besidder.

Respekter det grønlandske sprog!

I 2011 var der en række artikler der har fokus i høringer som udelukkende blev sendt ud på dansk fra Selvstyret, hvor man hævder at problemet har været mangel eller forsinkelse af oversættelse af dokumenterne til grønlandsk. Det er høringer om emner der har stor betydning for befolkningen, som infrastruktur og høringer hos SIK og KNAK⁵⁸ hvor stor del af modtagerne udelukkende er grønlandssprogede⁵⁹. Vedtagelsen af sprogloven har tydeligvis betydet at folk har brugt det som et argument for at prioritere det grønlandske sprog som dermed har betydet at man er blevet mere bevidst om at prioritere det grønlandske sprog. I en anden artikel fra februar 2011 opfordrer den daværende Inatsisartut-medlem Ruth Heilmann til at respektere det grønlandske sprog. Hun siger at hun har flere gange oplevet at der ved diverse forespørgsler, ved svar og ved indkaldelser til møder fra forskellige departementer ikke kræves at der skrives på grønlandsk, men at der til gengæld kræves at dokumenterne er skrevet på dansk⁶⁰. Som eksempel nævner hun borgermødet om rubinminedriften i Qeqertarsuatsiaat, hvor mødet kun blev afholdt på dansk, selvom de fleste borgere ikke taler eller forstår dansk. Hun opfordrer derfor Naalakkersuisut om at huske at det grønlandske sprog er det officielle sprog og at man burde gøre embedsmændene opmærksom på dette.

⁵⁸ KNAK er en forkortelse af Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat, Grønlands fisker- og fangerorganisation.

⁵⁹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/pisortat-oqaatsit-pillugit-oqaloqatigineqassapput> , <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisuinnaq-oqaasillit-oqalliseqataasinnaangillat> , 19/12-2019, 10:26

⁶⁰ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/ruthip-kalaallisut-oqaatsit-ataqqinerogguai> , 25/12-2019, 16:53

Ifølge Oqaasileriffik er det pr. dags dato (år 2019) blevet en selvfølge at vente med at sende høringer eller andre offentlige dokumenter ud til folk før den grønlandske version også er tilgængelig. I artiklen om Transportkommissionens anbefalinger hvor der blev holdt borgermøde om i Sisimiut, og hvor rapporten ikke udkom på grønlandsk siger Aleqa Hammond, Inatsisartut-medlem og daværende formand for Siumut, om at det grønlandske sprog er blevet negligeret og at Naalakkersuisut ikke har fuldt lovgivningen om at det grønlandske sprog er det officielle sprog. En lignende artikel fra august 2011 udkom også hvor der skrives om at rigsombudsmanden har forsømt at offentliggøre grønlandske oversættelser af gældende lovgivning af folketinget i Grønland. Samtlige grønlandsordførere fra forskellige partier i folketinget mener det er dybt kritisabelt⁶¹. Emnet blev taget op igen i juni 2012 af radioavisen i KNR, og rigsombudsmanden udtrykte sin utilfredshed af situationen, men tilføjer at det nogle gange tager mere tid end man havde regnet med⁶². I december 2019 kunne man se at al lovgivning er at finde med grønlandske oversættelser. Ifølge Oqaasileriffik tager det tid fra lovgivningen træder i kraft til det bliver ført ud i livet⁶³. Det som er fremtrædende i debatten, er at der skal tages hensyn og vise respekt for det grønlandske sprog. Selvom det grønlandske sprog anses som et helligt symbol af den nationale identitet er det der virkelig siges er at man har behov for at blive respekteret som grønlænder. Man har et behov for at blive anerkendt som en grønlænder i sit eget land. Det er en forestilling man har med at have ét land, ét sprog højst sandsynligt som Danmark som forbillede. Det er også Danmark som bliver brugt som et eksempel når der er tale om at man i Grønland skal man tale grønlandsk, ligesom man i Danmark taler dansk.

Sprog i landsretten

En anden ting man har diskuteret i medierne i 2011, er sproget der bliver brugt i Landsretten. Landsdommeren, Søren Søndergård Hansen (1956-2017) kritik af manglende oversættelser af anklageskrifter til grønlandsk udløste en debat om sprog. Landsdommeren mener at det er problematisk for retssikkerheden for den enkelte borger. Ifølge en kendelse fra Højesteret er at så længe man påstår at kunne forstå dansk behøver man ikke at have anklageskrifterne på grønlandsk, og hvis det er tilfældet at man ikke kan tale dansk, behøver man kun at få det oversat

⁶¹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/nutserisarnermut-suliat-aagqiivigineqartariaqarpog> , 26/12-2019, 18:43

⁶² <https://sermitsiaq.ag/node/129156> , 09/01-2020, 09:48

⁶³ Fra en samtale med en medarbejder fra Oqaasileriffik d. 19/12-2019.

mundtligt⁶⁴. Landsdommeren siger at ud fra hans erfaring er der folk der mener at de kan forstå dansk, men når retssagen er i gang, kan det vise sig at deres dansk er begrænset⁶⁵. Det kan ifølge forsvareren i Grønlands Retsvæsen Josef Petersen i værste tilfælde resultere i at personer kan blive kendt skyldige i nogle sager som de ikke er skyldige i⁶⁶. Daværende folketingsmedlem Lars-Emil Johansen lavede et lovforslag i folketinget om at det skal være lovpligtigt at skrive anklageskrifter på grønlandsk. Ved sprogdebatter som denne er det klart at der er tale om beskyttelse af menneskerettigheder og retssikkerhed for den enkelte borger, især når der er tale om sager der berører ens frihed. Derfor er der ikke noget odiøst i at sådanne sprogdebatter opstår. Det er udover at være en beskyttelse af menneskerettigheder et bidrag til at udvikle det grønlandske sprog til at være et samfundsbærende sprog som gerne skulle kunne dække alle områder i samfundet.

I 2018 blev der lavet et beslutningsforslag om prioritering af juridiske termer, som blev vedtaget og støttet af samtlige partier. I debatten taler man om vigtigheden af at udvikle juridiske termer, især i uddannelsessystemet. Sprognævnet blev pålagt at lave terminologien som skal udføre arbejdet samtidig med at der oprettes et jurastudie på universitetet⁶⁷. Med jurastudiets oprettelse forventer man at det vil være med til at fremskynde processen i terminologiarbejdet. Da jeg spurgte hos politiet, som normalt er dem der er anklagere, kunne jeg forstå at man kører retssagen udelukkende på grønlandsk, og anklageskrifterne bliver også oversat til grønlandsk⁶⁸. Der udkom en rapport om tolkning i retsvæsenet i Grønland udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder og Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet). Her var problemet ikke så meget at der ikke er tolkning, for der er tolke. Men problemet er at der ikke er en ensformig terminologi i området, og den terminologiliste der bruges, ikke er opdateret. Udover udfordringer i terminologien har man også problemer med de forskellige dialekter, hvor der specielt er udfordringer ved østgrønlandsk og Thule-dialekten. Derfor anbefaler man at der skal bruges faste

⁶⁴ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/eqqartuussiviit-gullersaat-kalaallisut-oqaasertaqarnissaat-piumasagaataanngilaq> , 19/12-2019, 11:24

⁶⁵ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/eqqartuussivinni-oqaatsit-ajornartorsiutaagaat> , 19/12-2019, 12:50

⁶⁶ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/illersuisoq-oqaatsit-eqqartuussivimmi-missukutaapput> , 19/12-2019, 12:49

⁶⁷ <https://ina.gl/samlinger/oversigt-over-samlinger/samling/punktliste/?lang=kl> punkterne EM2018/159 og 121. 23/12-2019, 13:03

⁶⁸ En mailkorrespondance med politikommissær Lillian Lynge Olesen, 27/12-2019.

tolke der kan forstå de øvrige dialekter (Pedersen & Lauritsen, 2019: 5f). Derfor kan man sige at der er sket noget i sagen i løbet af de otte år som er gået siden det blev debatteret i medierne.

Det grønlandske litteratur og sprog

Manglen på skønlitteratur for unge bliver udtrykt hos unge i nogle af artiklerne fra 2011.

Forlæggerne var bange for at manglen på interesse af litteratur hos de unge ville betyde at man mister sproget når de unge hellere vil læse engelsk eller dansk litteratur⁶⁹. Hans Anthon Lynge, daværende formand for Kalaallit Atuakkiortut, mener ikke at det er manglen på unge forfattere der er problemet, men at det er mere manglen på købere af bøgerne der er problemet. Derfor mener han at man burde finansiere litteratur mere. Han kritiserer og provokerer ved at sige at man i kolonitiden var bedre til at beskytte kulturen og sproget, det kunne man lære noget af i dag mener han⁷⁰. Udryddelse af sproget bliver nævnt igen i debatten, Hans Anthon Lynge bruger sproget som et argument til at få mere finansiering i området, hermed ikke sagt at han ikke har ret. Litteraturen har stor betydning for sproget og dens udvikling. Det er igennem litteraturen at man er med til at udvikle sproget og et sted hvor sproget kan bruges kreativt. Det var også igennem litteraturen at det grønlandske sprog blev udviklet da man bestræbte sig på at blive mere dannet og oplyst i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. Frygten for manglende interesse for litteraturen fra de unges side er derfor ikke mærkeligt hvad angår sproget, men at sige at litteraturen er den eneste "redning" for sproget er ikke holdbar. Argumentet er dog ikke helt nyt, da journalisten Uvdlorianguak Kristiansen også har påpeget at det grønlandske sprog er ved at gå tabt fordi grønlanderne er holdt op med at læse grønlandsk litteratur (KNR, "*Kalaallisut oqaatsivut*", 1988). En væsentlig grund til at de unge ikke læser grønlandsk litteratur kan også være at medierne har udviklet sig og vi nu lever i et digitaliseret liv. Derfor burde litteraturen også kunne effektiviseres så den er mere ajourført med nutiden. En samtale med Milik Publishing, et grønlandsk forlag, viser at der egentlig ikke mangler interesse fra de unge, da der kommer henvendelser fra unge som gerne vil skrive litteratur. Der er ifølge Milik Publishing mange unge der har masser af ideer. Men at udfordringen ligger i at de har svært ved at føre ideerne ud i livet. Men hvordan hænger sproget, identiteten og litteraturen sammen? Hvorfor kommer sprog ind i billedet og hvordan bevares sproget igennem litteraturen?

⁶⁹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiasat/inuusuttut-atuakkiaat-amigaatigineqagaat> , 27/12-2019, 13:54

⁷⁰ <https://knr.gl/da/nyheder/forfatter-bedre-vilkår-i-kolonitiden> , 28/12-2019, 23:49

Folkets øjne, ører og mund

Den grønlandske forfatter Kelly Berthelsen siger at litteraturen er folkets øjne, ører og mund (Langgård, 2010). Med det mener han at litteraturen er den der afspejler den samtid den skriver sig ind i. Derfor har litteratur også stor betydning for den nationale identitet og bevidsthed samt historie. Ifølge professor emerita Karen Langgård (f.1951) begyndte i 1950'erne progressive forslag til hvordan man skal definere kalaaliussuseq (grønlandskhed), og det skulle bygge på kærlighed til land, sprog og historie. På den måde begyndte man også at bevidstgøre det grønlandske sprog som en identitetsmarkør (Langgård, 2011:353).

Men imens man havde travlt med det nationale projekt i litteraturen hvor præster og lærere var dem der skrev litteraturen, med moralske budskaber (Thisted, 2016:2), har man forsømt ungdommen og dennes interesse for litteraturen.

Der er de seneste år startet et projekt mellem flere aktører der går ud på at fremme interessen på litteratur fra de unge. NAPA, kulturinstitutionen under Nordisk Ministerråd, skriver i sin hjemmeside:

” Der bliver i Grønland givet jævnligt udtryk for, at der mangler grønlandsk litteratur for Grønlands unge, skrevet af de unge selv. Litteratur, der afspejler de unges liv i dag. I den sammenhæng er det vigtigt at skabe initiativer, der fremmer en øget produktion af litteratur, der afspejler de unges liv, såvel som udfordrer deres kreative intellekt og ikke mindst fremmer deres læselyst. ”⁷¹

NAPA har siden 2013 lavet novellekonkurrencer der skal fremme skrivelysten hos de unge på baggrund af de debatter der har været omkring manglen på litteratur fra de unge. Det har resulteret i at man har lavet projektet Allatta! som på nuværende tidspunkt er udkommet tre gange siden det startede. Det er med til at opdage nye forfatterspirer i Grønland. Men en af grundene til at jeg synes det er vigtigt at nævne her, er at man skal kigge på det store billede. Samarbejdet med det Nordiske Sprogkonvention og Nordisk Ministerråds Litteratursamarbejde betyder at man kan få grønlandske bøger oversat til dansk. Det betyder ifølge Milik Publishing

⁷¹ <https://napa.gl/da/projekter/Allatta> , 29/12-2019, 00:38

meget for grønlandsk litteratur da oversættelserne til dansk betyder at der kommer mere omtale fra Danmark som så "smitter af" i Grønland. Folk i Grønland begynder at købe bøger når der har været omtale af bøgerne i danske medier. På den måde kan det virke paradoksalt og endda ironisk at man gerne vil være fri for det danske sprog, men samtidig er den grønlandske litteratur mere eller mindre afhængig af at litteraturen bliver oversat til dansk. I hvert fald sådan som situationen er nu, hvor man ikke har så mange litteraturanmeldere og aktører indenfor litteraturen, som skaber lige så meget omtale som man gør i Danmark.

Protest mod manglende grønlandsk oversættelse

I juni 2012 holdt boligudvalget i Inatsisartut, møde om nogle presserende sager⁷² (der står ikke noget om hvilke sager der var tale om), hvor dokumenterne ikke var blevet oversat til grønlandsk da formanden for udvalget, Naaja Nathanielsen, mente at det ikke var nødvendigt da dokumenterne var fra Danmark. Det fik én af medlemmerne i boligudvalget, Kim Kielsen, til at forlade mødet i protest⁷³. Det startede en debat om sproget. På den ene side er der Kim Kielsen der krævede at alt skal blive oversat til grønlandsk da det grønlandske sprog er blevet et officielt sprog i Grønland, men samtidig har forståelse for at det nogle gange skal gå hurtigt. Men det "*må man død og pine løse på en anden måde end ved blot at forelægge tekster på dansk*" som han selv udtrykker det⁷⁴. Han mener, at man må finde ekstra tolke, og begrundet det med at det ikke er retfærdigt, at de dobbeltsprogede skal være et skridt foran de enkelsprogede, for så bliver de der kun taler ét sprog sat af.

På den anden side er Naaja Nathanielsen, som er dansksproget, som mente at man ikke burde sætte tingene i stå for at vente på oversættelser, da det vil være skadende for demokratiet. Hun siger, at hun udviser pragmatisme når hun nøjes med at få resumeer når dokumenter kun foreligger på grønlandsk og mener at Kielsen også burde udvise den samme pragmatisme. Nathanielsen mener dog også, at man må finde en principiel løsning på hvad man gør i fremtiden, når sådanne presserende sager melder sig og kun findes på andre sprog end grønlandsk. Hun påpeger også at Grønland er et tosproget samfund og derfor må man finde en mellemvej som gør alle tilfredse (ibid.). Det er klart at det er en princip-sag for Kim Kielsen, hvor Naaja Nathanielsen

⁷² <https://sermitsiaq.ag/node/128566> , 10/01-2020, 10:45

⁷³ <https://sermitsiaq.ag/node/128514> , 10/01-2020, 10:35

⁷⁴ <https://sermitsiaq.ag/kl/node/128575> , 10/01-2020, 10:56.

eftersøger det der er mest effektivt i arbejdsprocessen. I kommentarerne til artiklerne er der blandede følelser, som viser forståelse for begge parter. Man kan opsummere kommentarerne til at handle om retten til at tale grønlandsk og kravet om respekt, fra begge parter. En kommentar til artiklen lyder således: *"For at efterleve demokratiets principper, må man også efterkomme kravet om at formalia skal være i orden. Det er demokratiets spilleregler og skal følges af alle. Især indenfor det politiske rammer, hvor hovedsproget er grønlandsk i et dobbeltsproget land som Grønland. Kom igen, Naaja, Kim havde i sin gode ret til at brokke og du har ret i din betragtning, men Kim har stadig en pointe... ☺"* (Kommentar til "Naaja raser mod Kielsen"). Andre kommentarer lægger vægt på at arbejdet udføres uanset sproget, og at man ikke behøver at gå ud i ekstremer (ibid.).

Der hersker en diskurs om at det grønlandske sprog som udrydningstruet. Argumentet er at den grønlandske befolkning ikke er særligt stort derfor skal der ikke så meget til før sproget kan blive udryddet i løbet af kort tid. Sprogeksperterne har vurderet det grønlandske sprog at være udenfor fare i konferencen i 2001 i Kangerlussuaq (Oqaasileriffik, 2001:25), men der er til stadighed en diskurs om at grønlandsk er truet. Der er dermed en frygt for at miste det grønlandske sprog. Når der er en frygt, er der samtidig en tendens til at give frygten en kilde. Frygten skal stamme fra noget der truer, derfor er der behov for et objekt der forårsager frygten. I diskursen om det grønlandske sprog som truet er der en tendens til delvis at give de dansksprogede grønlændere skylden for at true det grønlandske sprog for udryddelse. I nogle af kommentarerne i artiklerne fra 2012 kan man sige nogle af kommentarerne således: *"Qaagugujuna qallunaatuinnaq oqaasilinnit qaratsamut isertillugu paasineqarniarloq kalaallisut oqaatsigut ulluinnarni ingerlaarnitsinni atorussukkigut? Ilisimanerpaat tassunga angorusutamut aporfilersuisuullutik? Soorunami nalunngilara "piaarinngitsut", kisianni pissutsit tassa taamaapput. Soormiuna aamma oqaatsigut taamak ilikkaruminaassimaqisut?"*⁷⁵ (Naaja raser mod Kielsen: Umodent, Sermitsiaq.ag, 2012). En anden kommentar siger: *"Tupingusoqaanga "kalaaleqatitta" nunatsinni inuit 80%-iisa oqaatsit atugaat taama ataqqinninngitsigisumik piniarsarimmasigit, qallunaajaqqat nunaminni oqaatsitsinnik atuerusunngitsut siuttuliullugit, qallunaanut naalaannarneq*

⁷⁵(*"Hvornår vil de dansksprogede forstå at vi gerne vil bruge vort sprog i vores hverdag? Gad vide om de ved at de står i vejen for dette mål? Jeg ved selvfølgelig at det ikke er "med vilje", men sådan er det. Hvorfor er vort sprog også så svært at lære?"*)

*tunniutiinnaqqanersuaq qimattariaqarpoq. Kim torrak.*⁷⁶ (Naaja raser mod Kielsen: Umodent, Sermitsiaq.ag, 2012).

Disse to kommentarer er et eksempel på hvordan de dansktalende grønlandere ses af nogle af deres landsmænd. De bliver anset som andenrangsborgere fordi de ikke taler det grønlandske sprog, og samtidig anses som en trussel for sproget da de ikke vil lære det grønlandske sprog. Samtidig med at de bliver udskammet for ikke at kunne tale sproget, bliver de også set som en trussel samtidig med at blive beskyldt for at være respektløs overfor sproget (Jf. debatten om markedsføringslov med Michael Rosing under "Sproget er ikke lig med grønlandskheden).

Der er to ting som er interessante her. Hvis vi forestiller os at sådan en episode skete i Danmark, ville det muligvis være fortolket anderledes. Men ud fra den grønlandske kontekst er der tale om den evigt nærværende postkoloniale fortid. Når Kielsen marcherer ud i protest på grund af manglende oversættelser, er det hans nationalfølelse der bliver stødt. Følelsen af at være mindre vigtig fordi han taler grønlandsk er et levn fra kolonitiden. I bund og grund handler det om at blive anerkendt som grønlander og have de samme vilkår som danskere uden at skulle kæmpe for det. Det gør det værre når Nathanielsen udtaler sig om at dokumenterne var fra Danmark og derfor mente hun ikke at de skulle oversættes, og at desuden er Grønland et dobbeltsproget samfund. Der modsiger hun sig selv, fordi hvis det var et dobbeltsproget samfund, burde det også være en selvfølge at få dokumenterne oversat. Det viser den asymmetriske position man har været vant til, og nødvendigvis ikke er bevidst om, i forhold til det danske og grønlandske sprog. Selvstyrelsen selv vidner på at man vil anerkendes som et folk og opnå en position som ligeværdige parter. Hvis ikke man havde følt mindre værdig havde man ikke skrevet det med i loven.

Ifølge en jurist fra Grønlands Selvstyre er der en hierarkisk forskel på det grønlandske sprog og det danske sprog⁷⁷. Netop fordi at der i sprogloven står at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland og det anvendes i offentlige forhold, og i stk. 3 står der at det danske sprog *kan* anvendes. Derfor har man ret til at få rapporter på grønlandsk, men at det ikke behøves at være

⁷⁶ (Jeg forundres over at vore medgrønlandere kunne opføre sig så respektløst over for et sprog der bruges af 80% af befolkningen, med danskere (qallunaajaqqat= små danskere, kan virke nedladende) som ikke vil bruge deres lands sprog, i frontlinjen, vi må væk fra passivitet og opgivethed overfor danskerne. Godt gået, Kim.)

⁷⁷ Ud fra en telefonsamtale med jurist fra Grønlands Selvstyre, Lene Møller, 10/01-2020, 15:00.

tilfældet på dansk ifølge loven. Når det er sagt, har man på grund af den nordiske sprogkonvention ret til at tale det danske sprog i Grønland⁷⁸. I 2009 ved selvstyrets indførelse blev det grønlandske folk anerkendt som et folk i loven om selvstyre (Grønlands Selvstyre, 2009), derfor havde man formentlig også høje forventninger til sprogloven, når det gælder det kollektive identitet i opbyggelsen af den nationale identitet hvor sproget spiller en central rolle. Selvstyreloven og sprogloven viser at der er en sammenhæng med påstanden om at når det grønlandske sprog tales af især danskere, føler man sig anerkendt som grønlænder som en ligeværdig partner, hvis sprog er værdige at blive lært og brugt.

Selvstyrelovens første afsnit er som følger:

*I erkendelse af, at det grønlandske folk er et folk i henhold til folkeretten med ret til selvbestemmelse, bygger loven på et ønske om **at fremme ligeværdighed og gensidig respekt i partnerskabet mellem Danmark og Grønland**. Loven bygger i overensstemmelse hermed på en overenskomst mellem Naalakkersuisut og den danske regering som **ligeværdige parter**.*

(Selvstyreloven, 2009. Min fremhævelse)

Med andre ord, kan man sige at det at bruge det grønlandske sprog fra danskernes/dansktalernes side, er ifølge grønlandsktalendes side, ud fra et postkolonialt perspektiv, et ønske og praktisering af et ligeværdigt partnerskab.

Naalakkersuisoq oplever sprogmobning

I september 2012 fremlagde naalakkersuisoq for finanser Maliina Abelsen finansloven for 2013 på grønlandsk for første gang⁷⁹. Abelsen er dansktalende, har en dansk mor og en grønlandsk far. Hun er opvokset i Nuuk, Grønland. Hun fik en masse rosende kommentarer for sin indsats for at lære det grønlandske sprog. Hun fik dog også kritik for sit grønlandske af Sorlak's og Siumut Ungdoms formand Kaalinnguaq Siegstad der kommenterede hendes facebook-status ved at skrive: "... danskisut pingaartitsinanga inuuguma akuerineqassanngilanga? nuna namminiilerneriarloq kinaassutsiminillu ingerlatsiniarloq allamiunik akulersorneqartariaqanngilaq. maliina uagut

⁷⁸ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=57894> , 11/01-2020, 00:05

⁷⁹ <https://sermitsiaq.ag/node/136701> , 08/01-2020, 20:34

allamiuussutsimik akoorpatsigut. ajorpoq ..."80. Kommentaren var ikke at finde i de artikler jeg havde, men den var at finde blandt nogle af kommentarerne til en af artiklerne. Siegstads kommentar skabte meget debat på facebook, og resulterede i hans tilbagetræden fra sit virke i begge foreninger81. Efter denne episode opstår der en debat om at dansktalende grønlandere bliver mobbet for deres ukorrekte sprog. Daværende naalakkersuisoq for boliger, infrastruktur og trafik Jens B. Frederiksen forsvarede Maliina og fortæller at han også sammen med sine børn havde været udsat for mobning på grund af at *han* ikke talte korrekt grønlandsk82. Der hersker i Grønland en sproglig intolerance, om ikke snobberi, også blandt grønlandsksprogede, som gør at det nogle gange er svært at tale grønlandsk, i frygt for at blive irettesat. Det skyldes i høj grad en purisme som kræver at man taler et bestemt sprog (Kleemann-Andersen, 2016). De unge, dansktalende, Nuuk-borgere og journalister er primært dem der bliver anset for at være dem der ødelægger sproget (KNR, 2018, 1:09:39-1:14:00).

Smerte

Det er interessant at undersøge vreden som findes hos befolkningen når man taler ukorrekt grønlandsk eller i det hele taget omtaler det grønlandske sprog som noget dårligt. Jeg mener vreden som var dengang kan kobles til debatterne om sprog, selvstændighed og forholdet til Danmark som var i valgkampen i 2013.

Valget til Inatsisartut i 2013

Valget i 2013 var på mange måder et valg som mange havde fokus på, både udefra og fra selve landet. Det var en tid hvor man diskutererede storskalaprojekter hvad angår råstoffer, men det var også enden på en valgperiode efter en regeringstid på 4 år, med Inuit Ataqatigiit i spidsen, hvor Siumut for første gang i 30 år ikke har været med i koalitionen. Det var en tid hvor Grønland var blevet mere en del af den øvrige verden, og det var det første valg efter Selvstyret blev indført i 2009. Valgkampen var ifølge eksperterne hård i tonen (Inatsisartunut qinersineq 2013 imm. 2,

⁸⁰ (Hvis jeg ikke prioriterer ligesom danskerne, bliver jeg så ikke accepteret? Et land som vil selvstændighed og dyrke identitet burde ikke blandes op med udefrakommende, Maliina, du blander os med fremmedhed, det er ikke godt.) Min oversættelse.

⁸¹ <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/sisip-siulittaasua-tunuarpoq> , 13/01-2020, 23:34

⁸² <https://sermitsiaq.ag/jens-b-forsvarer-udskaeldt-maliina> , <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/sorlak-nutaamik-siulittaasogalerpoq> , 14/01-2020, 09:15

KNR, 2013), delvist fordi det var første gang Siumut ikke var med i koalitionen og de kæmper for at få pladsen tilbage, men også på grund af de stramninger og besparelser der har været igennem fire år som befolkningen har mærket. Sprogdebatter i 2013 har været præget af Partii Inuits, et parti der blev stiftet i 2013, udmeldinger om krav til sprog i forskellige stillinger, f.eks i en opslået stilling om KNR's direktør, kritik af børnetalsmandens manglende sprogkunderskaber på grønlandsk. Der herskede en debat om at de grønlandsksprogede mangler rettigheder i dagens Grønland. Ud fra kommentarerne, men sandelig også i det politiske forum kan man se at vandene er delte. Ifølge Ahmed kommer vreden af en smerte som på en eller anden måde er hos én. For at undersøge den vrede vil jeg gå ind på en række udtalelser af Randi Broberg fra Partii Inuit. Som sagt var retorikken hård i valgkampen i 2013, her vil jeg specifikt fokusere på retorikken som førtes af Partii Inuit. Partii Inuit kom ind i koalitionen med to mandater. Successen skyldes formentlig af kritikken af at grønlænderen er en andenrangs borger i "sit eget land", og at det danske sprog fylder alt for meget i administrationen og i uddannelserne⁸³. Ordet de selv bruger, er "qallunarnittoq"⁸⁴ om danskheden og alt det der ikke er grønlandsk, og ordet er bestemt ikke positivt ment, idet det konnoterer "fremmed lugt".

Partii Inuits præsentationsvideo

Partiets præsentationsvideo viser hvordan retorikken skabes og etableres samt de følelser der efterfølgende blev synlige. Videoen er vigtig da den skaber et image og partiets mærkesager, som også gør at man får et billede af hvad partiet overordnet, står for. Videoens tema billedmæssigt er det traditionelle liv før industrialisering, med qajaq og lyd af trommedans som konnoterer til forfædrene⁸⁵ (00:00:58-00:10:49. fra videoens start) med teksten "kiisami inuit kiffaanngissuseqalerta"⁸⁶. Her er sproget grønlandsk med engelske undertekster. Allerede her er der en distancering til det danske sprog.

Videoen startes med at der står hvorfor partiet blev stiftet. Alle ordene og indholdet vil ikke blive diskuteret her i detaljer. Ord der har betydning for den retorik der blev kørt, vil alene blive

⁸³ Daniel Thorleifsen i "Inatsisartunut qinersineq 2013 imm. 2, KNR, 2013 (01:44:48)".

⁸⁴ "lugter af dansk".

⁸⁵ <https://knr.gl/da/valg/inatsisartut/2013/parti-inuit-i-krydsild>, 17/01-2020, 10:58

⁸⁶ "Lad os, Inuit/Mennesker, endelig få frihed", der er et ordspil i ordet "Inuit" da den betyder mennesker, men også er et begreb der bruges om et folk Inuit.

undersøgt. Der er nogle ting i videoen der taler for at man byder fremmede velkommen, men da dette afsnit undersøger den fjendske retorik der bliver kørt og som diskursen efterfølgende styres af er dette undladt at blive behandlet denne her gang.

Der er i filmen en voice-over som fortæller at partiet blev stiftet for at kæmpe for at landets oprindelige befolkning, som bliver mere og mere "trængt til side" (tatineqarpoq i DAKA⁸⁷). Man taler om at man skal *beskytte* landet ved at tilkendegive meninger, landet skal beskyttes mod at blive trængt til side af udefrakommende (ibid.). Teksten kommer så frem hvor der står at landet og dets befolkning skal behandles ordentligt/retfærdigt (eqqortumik: rigtigt, retfærdigt, på en træffende måde (DAKA)). Voice-overen fortsætter og siger at *diskrimination i eget land, at lade sig overtale af udefrakommende påvirkning som reducerer demokratiet i befolkningen, at blive ringeagtet og ikke blive regnet for noget som går ud over landets befolkning kan vi ikke længere vende det blinde øje til* (min oversættelse). Stemmen siger at man ikke kan stoppe udviklingen, men hvis udviklingen fortsætter som den gør nu, vil *kalaallit* blive passive iagttagere til landets udvikling. Bygder og byer bliver affolket i rentabilitetens navn, fiskerne bliver nedværdiget og vanæret (nikanarsarneqarput). Der kommer en tekst frem hvor der står "pakatsisitaaneq naammaleqaaq"(:det er nok med at blive udsat for skuffelse, min oversættelse) med musikken af bandet Liima Inui, hvor partimedlemmerne Randi Broberg og Nikku Olsen er med. Billedet er af Kuupik Kleist, daværende landsstyreformand og landstingsformand Josef Tuusi Motzfeldt komme ud af kirken vinkende, billedet bliver zoomet ind til dem og musikkens tekst lyder: "*Ingerlaaserput qatsupparput aasit taamatut, uukapaatitaaneq, salloqittagaaneq asuli pineqarneq*", som ses oversat i videoen således: "Our facing disappointment is enough and must leave!" men hvis man oversætter det mere direkte, ville det lyde mere som: "*Vi er trætte af den måde landet styres/kører på, typisk dette; vildledelse, blive løjet for, at blive behandlet nedværdigende*".

Herefter bliver forskellige politikker for forskellige områder remset op, herunder selvstændighedstanken, som landet er uigenkaldeligt, er på vej mod hvor man samtidig på billedsiden viser en fugl der flyver, som symboliserer det at være fri. Man nævner også at en *kalaaleq* skal værdsættes mere i uddannelsessystemet og skal gives alle muligheder for at benytte

⁸⁷ Se ordbog: <http://ilinniusiorfik.gl/ogaatsit/daka> (under: tatineqarpoq).

sig sine rettigheder. Derudover nævnes også partiets ældrepolitik som går ud på at man ærer sine ældre og give dem tak og til sidst påpeger at det er sådan Inuit gør. På den måde viser man også at man søger tilbage til sine etniske rødder.

Idle no more

Glæde, munterhed, at have overskud til næste dag og føle at man har noget at give skal blive hos i hele befolkningen igen, er partiets største ønske (Partii Inuit præsentationsvideo, KNR, 2013). Til afslutning kommer teksten frem på engelsk "IDLE NO MORE", som refererer til den canadiske oprindelig folks bevægelse fra 2012 med fire kvinder i fronten som har til formål at bekæmpe neokolonialisme⁸⁸. Der er slet ingen tvivl om at partiet er imod hvordan landet styres som også kom frem i videoen. Afslutningen med "idle no more" som tekst bekræfter at de ser ligheder mellem kampene i Canada med partiets kampe i Grønland. Den del skal man dog have kendskab til bevægelsen for at forstå sammenhængen. Det er derfor et intertekstuel budskab til dem der kender dette. Hovedbudskabet i videoen og deres retorik er følelsen af at være mindreværdig i sit eget land i status quo og det er her at Ahmeds teori om smerten og vreden kommer ind i billedet. Det er tydeligt at vreden bliver forsøgt vækket hos befolkningen, følelsen af at blive uretfærdigt behandlet og der er nogen der er skyldige i det og de skal væk hvis man stemmer på partiet. Ahmed mener at ved at henvende sig til modtagerne så man føler med vedkommende gør at man fremskyndes til at gøre noget, i hendes eksempel om nødorganisation Christian Aid er det at give penge (generosity), men i Partii Inuits tilfælde er det at stemme på dem. Ahmed siger om hvordan læseren kan blive påvirket til at føle smerte:

The 'anger' and 'sadness' the reader should feel when faced with the other's pain is what allows the reader to enter into a relationship with the other, premised on generosity rather than indifference. The negative emotions of anger and sadness are evoked as the reader's: the pain of others becomes 'ours', an appropriation that transforms and perhaps even neutralizes their pain into our sadness (Ahmed, 2014: 21).

⁸⁸ <http://www.idlenomore.ca/story> , 17/01-2020, 20:26

Ahmed's smerte-begreb

Ahmed taler om smerten som noget der gør os bevidste om vores krop når den støder mod andre objekter udenfor kroppen, det er den der adskiller os fra andre, men også den der forbinder os med andre (op.cit.25). Her skal jeg ikke komme nærmere ind på smerte-begrebet i detaljer, men fokusere på politisering af smerte. Når smerten bliver politiseret, bliver det ifølge nogle teoretikere et meget problematisk "grundlag" for politik. Med det menes der at der er tendens til at fetichere "såret". Subjekter bliver investeret i såret, som gør at det bliver en identitet i sig selv. De politiske krav bliver krav mod noget eller nogen. Reaktionen mod skade bliver utilstrækkelige da man ikke kan handle på dem:

Revenge as a" reaction, a substitute for the capacity to act, produces identity as bound both to the history that produced it and as a reproach to the present which embodies that history"
(Ahmed, 2014: 32).

Fetichering af såret

Ifølge Ahmed er fetichering problematisk, da den tager "såret" ud af kontekst fra dengang man blev skadet eller såret, som altså skete i en bestemt tid og rum, men transformationen af såret til identitet gør at det i stedet bliver til at man "er" såret, i nutid selvom det altså skete et bestemt tidspunkt i fortiden (Ahmed, 2014: 32). Ahmed siger at narrativer om *collective suffering* også er øget meget, som er nået til globale dimensioner. Lidelse er blevet varegjort, men det er ikke alle lidelser der har lige værd. Nogle lidelser kan man bedre gentage end andre, og kan bedre betegnes og anses som "vort tab". Ahmed siger endvidere at de fortællinger om lidelse og smerte der bliver fortalt og ikke fortalt har en afgørende betydning for distribueringen af magten (ibid.). Ahmed påpeger at en kultur af ret til erstatning som problematisk i denne her sammenhæng da det at have en smerte kan blive ses som at indeholde parter der bærer skyld og uskyldighed som kan tilskrives både individuelle og kollektive. Det giver en formodning om at man har en berettigelse til erstatning. Og ifølge Ahmed er det tit det normative subjekt der ofte er sikret i en narrativ af skade; det er den hvide mand, som Ahmeds eksempel, fremstilles som en der åbner sit land op for immigranter, men bliver "såret" af folk udefra. Sådanne diskurser ses ofte i nationale diskurser (ibid.). Denne ulige fordeling af berettigelse betyder at der opstår en ujævn fordeling om narrativer af skade. Det betyder at nogle subjekter har bredere adgang til offentlige ressourcer

end andre, som gør at de har bedre chancer for at mobilisere narrativer af skader indenfor det offentlige domæne (ibid.). Denne narrativ om skade kan bruges i grønlandsk sammenhæng med Partii Inuits præsentationsvideo som eksempel. Historien om skade og lidelse bruges som en overtalelsesform om berettigelse; "kalaaleq har ret til det og det i sit *eget land*". Ved at bruge ordet *kalaaleq* har man lavet en distinktion om at der findes andre, som ifølge Partii Inuit, som ikke er en kalaaleq og ikke skal have de goder som en kalaaleq skal have adgang til. Det argumenteres med at det netop er fordi det er Kalaallit Nunaat (land af kalaallit). Narrativen om skade giver en følelse af at man bliver uretfærdigt behandlet, og derfor har man en ret til at kæmpe for de rettigheder man har. På den måde er der en ulige fordeling af magten. Andre har mere krav på en diskurs af skade end andre har. Her er det en grønlænder der er et normativt subjekt. Det bliver gjort til en rettighedsdiskurs som Gad kalder det (Gad, 2019).

Sprogdebatten er som et sår

Retorikken og debatten fortsatte også efter valgkampen hvor Partii Inuit fik to mandater ind. Retorikken fik Naaja Nathanielsen, fra Inuit Ataqatigiit som dengang kom i opposition, til tasterne hvor hun skrev en pressemeddelelse, og påpeger at tonen og retorikken mod dansktalende grønlændere er hård og at man deler befolkningen op i to grupper; i rigtige og forkerte grønlændere. Hun mener, at racistiske udtalelser bruges om alt der har med Danmark at gøre⁸⁹. Hun fik et svar fra Randi Broberg, den ene af Partii Inuits Inatsisartut-medlemmer. Hun svarer "os, der kun taler grønlandsk, er dem der er mest udsatte i Grønland. Prøv nu at se vores situation: Vi er dem, der er mest udsatte selv i vores eget land"⁹⁰. Broberg siger at sprogdebatten er et meget følsomt emne, og at man bliver beskyldt for at være racistisk når debatten er i gang. Hun siger:

Sprogdebatten er som et sår, der skaber en masse problemer. Og der bliver ikke gjort noget for at løse problemet. Det er, som om problemet bliver ignoreret. Og når vi gerne vil diskutere emnet, bliver vi mødt af modstandere, der siger, at vi er racistiske (ibid.).

Broberg mener at man skal kunne tale om problemer fra kolonisering, som befolkningens problemer stammer fra, man skal vise dem respekt og passe på deres hjerter og samarbejde om at få løst problemet (ibid.). I kommentarerne kan man se et par længere kommentarer fra Broberg,

⁸⁹ <https://sermitsiaq.ag/node/152493> , 17/01-2020, 09:06

⁹⁰ <https://sermitsiaq.ag/pi-groenlandsksprogede-mest-udsatte> , 19/01-2020, 10:46

hvor de fra Partii Inuit blandt andet indkalder til debاتمøde hvor der vil være tolkning til og fra dansk-grønlandsk så begge parter kan følge med (ibid.). Indbydelsen står dog kun på grønlandsk (!) (ibid.).

Lad os kigge nærmere på Partii Inuits ærgrelse over at blive beskyldt for at være racistiske. Hvorfor bliver de kaldt racistiske når de selv udtrykkeligt siger flere gange, at de ikke er *qallunaaluartut*⁹¹, imod danskerne? Og hvorfor føler Naaja Nathanielsen sig nødsaget til at opfordre til at stoppe med danskerhadet. Hvordan kan det være at de har forskellige udmeldinger? Broberg siger at hun aldrig kunne finde på at opfordre til had af andre mennesker og aldrig vil komme til i fremtiden i kommentaren (ibid.). Hvilke mekanismer gør at man alligevel opfatter hendes mening som hadefuld og racistisk?

Hadets organisering

I forlængelse af ovenstående, er det på sin plads at komme ind på Ahmeds analyse af *had*. Ahmed definerer følelser af had som økonomiske, ud fra et marxistisk begreb om at følelser får mere værdi jo mere de cirkulerer. Hun mener, at følelser af had nødvendigvis ikke er bevidste, men henviser til Freuds begreb om det ubevidste, hvor følelser kan være impulsive affekter der er fortrængte og som opfattes, men *misforstået*, selvom de er en repræsentation af noget andet (Ahmed, 2014: 44f).

Som vi så tidligere er diskursen med smerte og lidelse brugt som narrativer, og det normative subjekt bliver til offeret som kræver retten til at blive behandlet retfærdigt. På den måde har man retfærdiggjort en diskurs hvor den lokale, *nunaqavissoq* (direkte oversat: den, der rigtigt bor i landet), er den der er den sårede, og de øvrige, altså dem der ikke bor i landet permanent, eller dem der ikke taler det grønlandske sprog i denne her sammenhæng, er dem der sårer, og dermed truer eksistensen af det normative subjekt samt sproget som er *kalaallisut*. Der bliver her set *kalaaleq* og det grønlandske sprog, *kalaallisut*, som det samme, da sproget er grunden til adskillelsen. På grund af diskursen om smerten bliver "de andre", dem der ikke er det normative subjekt, forvandlet til "de hadede" ifølge Ahmed (ibid.).

⁹¹ danskerfjendske

Det centrale i Ahmeds følelseteori er at følelser som tidligere nævnt ikke er iboende i os, men at de bliver skabt og cirkulerer mellem objekter og tegn, nogle gange klæber de sig til kroppe (Ahmed, 2004: 43f). Som hun siger:

In contrast, my model of hate as an affective economy suggests that emotions do not positively inhabit anybody or anything, meaning that 'the subject' is simply one nodal point in the economy, rather than its origin and destination (ibid.s.46).

Når man ikke har en bestemt person eller kroppe som et hadeobjekt cirkulerer følelser af had og de vokser i værdi. Det vil sige at følelsen af had ikke forbliver hos en person. I sit eksempel taler Ahmed om falske asylansøgere der er ude på at skade landet (ibid.s.47), som i grønlandsk kontekst kan erstattes med *udefrakommende*, det vil sige ikke-grønlandsksprogede. Den retorik rammer to grupper, nemlig danskerne og de dansksprogede. Partii Inuits budskab skal forstås ud fra et postkolonialt perspektiv, hvor den asymmetriske magtforhold mellem grønlændere og danskere historisk har udviklet sig. Det kan nemlig være misvisende når man hører om at grønlænderen ikke bestemmer i sit eget land og ser passivt til. Det leder os videre til det næste emne.

Tudefjæs på den røde løber

I april 2017 var der i Qanoroog⁹² et indslag om en rapport om en redegørelse af rekruttering og fastholdelse som endnu ikke var uddelt til Inatsisartut. I Qanoroog sagde man at en af grundene til at man ikke tager tilbage til Grønland efter endt uddannelse er den politiske tone. Den politiske tone gør at de dansksprogede grønlændere ikke føler sig velkomne i landet⁹³ på grund af identitetsdiskurserne, herunder sprogbarrieren.

Det fik Najaaraq Müller til at skrive en statusopdatering, som blev delt og diskuteret vidt på Facebook, her vil der dog udelukkende tages stilling til det der står i webartiklen. Det kom i onlinemediet Sermitsiaq.ag og debatten fortsatte med blandt andre Liss Stender der er dansktalende, som kom med et modsvar til Müller, og siger at det er omstændighederne fra sin barndom der gjorde at hun havde glemt sit grønlandske sprog, og derfor er nu dansksproget⁹⁴. I Najaaraq Müllers status-opdatering står blandt andet sådan:

⁹² Et grønlandsk tv-nyhedsmedie af KNR.

⁹³ <https://knr.gl/da/tv/qanoroog-daily-news/qanoroog-12042017> , 21/01-2020, 22:43

⁹⁴ <https://sermitsiaq.ag/kl/node/195971> , 22/01-2020, 23:32

"Kan slet ikke fatte dansktalende grønlanderes tudefjæs om, at de ikke føler sig velkomne her. De er født i den røde løber her i landet, så hvorfor kræve noget mere?! Lær dog sproget!!!

- *De har lov til at snakke deres sprog*
 - *De kan frit vælge om de vil på højt eller lav niveau på grønlandsk på gymnasiet – det kan vi ikke, kalaallisut oqaasillit (de grønlandsktalende)*
 - *De har bedre adgang til uddannelser*
 - *Som fører til topposter her i landet*
 - *De lærer ikke grønlandsk, da de formår de ikke behøver det og synes det er for tidskrævende*
 - *Til møderne, når der kun en som er dansktalende, så skal ALLE snakke dansk, for din skyld!*
- Respektløs for alle os, som skulle knokle mere i uddannelsesområdet, da vores dansk er lang ringere end jeres! Respektløs da i gratis kan lære sproget, når som helst, i stedet for at græde over at vi engang imellem brokker over jeres respektløshed⁹⁵."*

Det er tydeligt statusopdateringen er henvendt til dansktalende, da det er skrevet på dansk, af en grønlandsktalende, på trods af sin påstand om sit dårligt dansk. Hun skriver ord som "tudefjæs", som er nedladende og "den røde løber", som kan forstås sarkastisk. Og det er helt sikkert også retorikken, der gjorde at der var så stor reaktion mod hendes statusopdatering. Men hvis vi kigger på følelserne bag ordene, kan man høre en form for afmagt. Den kenyanske forfatter og akademiker Ngũgĩ wa Thiong'o's beskrivelse af engelsk i uddannelsessystemet som prestigefulde sprog, i modsætning til hans modersmål Gĩkũyũ, passer godt til det danske sprogs position i Grønland, dog med modifikationer:

The attitude to English was the exact opposite: any achievement in spoken or written English was highly rewarded; prizes, prestige, applause; the ticket to higher realms. English became the measure of intelligence and ability in the arts, the sciences, and all the other branches of learning. English became the main determinant of a child's progress up the ladder of formal education (Ngũgĩ, 1986: 12).

⁹⁵ <https://sermitsiaq.ag/node/195960> , 23/01-2020, 00:02

Müller's afmagt mod uddannelsessystemet bunder ud i at man som grønlandsktalende skal kæmpe sig igennem for at gennemføre dette, da det er dansk der er uddannelsessproget. I antologien "Demokrati og Magt i Grønland" skriver redaktøren Gorm Winther indledningsvis hvilke ting selvstyrekommisionen gerne vil have på dagsordenen. Der var remset seks ting op, hvor den sjette var et ønske om at bryde ud af den post-koloniale syndrom hvor resignation og fremmedgjorthed hersker i befolkningen (Winther, 2004:11):

De fremmedgjorte holdninger kan forklares ved eksistensen af en ny post-kolonial social klasse, der fortsat sidder på afgørende magtpositioner i det grønlandske samfund. Det er set, at man ved besættelse af stillinger, hvortil der er grønlandske kvalificerede ansøgere, alligevel foretrækker danske ansøgere. Dette kan naturligvis skyldes kvalifikationsforskelle, men det kan også skyldes sædvaner inden for den teknokratiske elite eller en organisationskultur, hvor den grønlandske ansøger kommer til kort (ibid.).

Den omvendte majoritets-minoritetsforhold

Den følelse af at komme i anden række, efter tilkaldte eller *udefrakommende*, som Partii Inuit taler om i deres valgvideo og i valgkampen, kan have afsæt i de ting som der er tale om her. Der er gået over ti år siden bogen (Demokrati og magt i Grønland) blev skrevet, og siden samfundet er dynamisk og politiske dynamikker ændrer sig hele tiden, skal jeg ikke tage stilling til om dette stadig er gældende i dag, det er der nogle andre der har bedre svar på. Men da min undersøgelse har sit afsæt i en diskurs- og følelsesanalyse, er det stadig relevant at nævne dette, da diskurser og følelser kan vare ved i historier. Gitte Trondheim (nu Gitte Adler Reimer) skriver om minoritet/majoritetsbegrebet i Grønland, som er relevant for grønlandsk vs. dansk-diskursen:

Hovedparten af den forskning om minoriteter foregår indenfor den forståelsesramme at det er minoriteten som må tilpasse sig majoritetens system, da de ikke har magten til at bestemme hvad der er normalt. I Grønland er det lige omvendt, her må majoriteten "tilpasse" sig minoritetens system, da Grønland som en tidligere koloni har overtaget kolonilandets system. Dette forhold mellem majoritet og minoritet er meget karakteristisk for lande, som har haft en status som koloni. Den danske minoritetsgruppe afviger på følgende punkter fra det man normalt forbinder med minoriteter: a) de besidder i samfundet en eliteposition dette fordi b) de typisk har en højere uddannelse, som giver dem adgang til magtfulde stillinger i samfundet, på baggrund af

dette står de også c) økonomisk stærkt fordi de gennem deres høje stillinger får højere lønninger, men hænger også sammen med at det grønlandske samfund indenfor den økonomiske forvaltning tager udgangspunkt i det som den danske gruppe allerede kender fra deres hjemland. Derudover står de stærkt, hvad d) sproget angår, de taler nemlig de "gode" sprog, som giver adgang til uddannelse og dermed til en mulighed for en plads i samfundshierarkiets top. Slutteligt er det muligt for danskerne at holde deres placering i samfundet i hævd, fordi e) de normer og regler man tager udgangspunkt i anses for det "normale" i det grønlandske bysamfund (Trondheim, 2002, 190).

Mindreværdsfølelse

Ud fra de ovennævnte kan man se at de følelser af afmagt og resignation udspringer fra den samfundsstruktur som er blevet bygget i landet og den position som danskerne og også dansksprogede indtager. De frustrationer man har om samfundets organisering gør at disse "kommer ud" via sprogdebatten, fordi det er igennem sproget de tydeligste forskelle kommer frem mellem de to parter.

Den algeriske postkolonialteoretiker Frantz Fanon (1925-1961) taler om hvordan forholdet mellem kolonister og koloniserede bliver ved mødet. Ifølge Fanon kommer kolonister med deres overlegenhed, som gør at de koloniserede får mindreværdskomplekser fordi de føler sig utilstrækkelige i forhold til kolonisterne (Fanon, 1967: 83ff). I flere kilder skrevet af danskere kan man læse at grønlændere har lidt af mindreværdskomplekser. Ud fra et majoritet-minoritetsstudie kan man se at den grønlandsktalende befolkning er en usikker majoritet i samfundet (Krag, 2007: 153), på grund af den postkoloniale fortid. Derfor har den svært ved at acceptere end anden identitet end sig selv, eksempelvis dansktalende grønlændere. Grønlænderen har følt sig afvist af danskeren igennem tiden, for ikke at være god nok. Nu vil man også afvise det danske via sproget. Som Thisted siger:

Dansk i Grønland er altid en følelsesladet diskussion for både grønlændere og danskere. Mange danskere føler sig stødt, når grønlændere siger, at de gerne vil af med dansk. Grønlændere føler sig til gengæld i deres gode ret til at insistere på grønlandsk som hovedsprog i Grønland, i overensstemmelse med både hjemmestyrelse og selvstyrelse. At afvise dansk er imidlertid også en

form for afvisning over for et land og et sprog, som mange grønlandere føler afviser dem.
(Thisted, 2018: 80).

Erstat dansk med engelsk

Følelsen af at være afvist af dansk har medført at man gerne vil skifte dansk ud med engelsk i uddannelsessystemet. Dog også fordi man mener, at engelsk vil give bedre muligheder i verdenen og ikke begrænse sig til Danmark. Ideen har været oppe engang imellem. Den seneste debat var i 2018, hvor man fra politisk side vil arbejde for at gøre engelsk til første fremmedsprog⁹⁶. Debatten bliver intens mellem danskere og grønlandere. Det er naturligvis følelsesladet, da der igen er tale om forholdet mellem Grønland-Danmark. Der er dog nogle røster der advarer mod engelsk. Engelsk er ifølge Anne Holmen et killerlanguage. Engelsk er et dominerende sprog, som har det med at *tromle hen over andre sprog*⁹⁷. Der har tidligere været advarsler blandt andet fra den tidligere ICC-præsident Aqqaluk Lynge der mener at man må være påpasselig med engelsk. Grunden til at man har nemmere ved at acceptere engelsk er at det ikke er et kolonisprog som det danske sprog er. Det kan også tolkes som en afkoloniseringsproces.

Sprog som bevis på overlevelse

Sprog bruges som et symbol på overlevelse og modstandsdygtighed som man bruger som karakteristik ved beskrivelsen af den grønlandske kollektive identitet. I valgkampen i 2013 blev der afholdt en duel mellem Aleqa Hammond, som dengang var formand for partiet Siumut og Kuupik Kleist (Inuit Ataqatigiit) der skulle kæmpe om formandsposten til valget. Arrangementet blev afholdt i Ilimmarfik, som det grønlandske universitet blandt andet residerer i. Her var der stor fokus på erhvervsmulighederne herunder råstoffer, som på det tidspunkt var stor debat om. Royalties var et stort emne i debatten. Så der var ikke som sådan direkte debat om sprog, men da journalisten afslutningsvis spurgte begge parter hvordan de gerne vil have at Grønland skal være både set indefra og dets ansigt udadtil i fremtiden svarede Kuupik Kleist at han mener *det vigtigste er at befolkningen skal kunne klare sig selv og være selvforsynende. Men udover det siger han at det grønlandske samfunds særlige kendetegn er at de er venlige og gæstfrie og det håber han vil*

⁹⁶ <https://knr.gl/da/nyheder/engelsk-skal-være-første-fremmedsprog-i-grønland> , 30/01-2020, 23:59

⁹⁷ <https://knr.gl/da/nyheder/vi-kan-værne-om-vores-sprog> , 31/01-2020, 00:07

vare ved i fremtiden. Han argumenterer for at han altid har set den grønlandske befolkning som stærke. Han mener at de har en stærk kultur og er modstandskraftig. Man kan ikke bare lige vælte dem og sige at de har en grønlandskhed der er for svag og derfor ikke kan bruges. Grønland er blevet besøgt udefra i flere hundreder år. Selvom vi er få har vi formået at opretholde sproget og identiteten netop fordi vi er stærke på trods af mange omvæltende ting der er sket for landet, selv de andre arktiske lande misunder os vores situation (Min oversættelse).

Han bruger sprogets velbefindende som et argument for at man kan klare de udfordringer der måtte komme i fremtiden. Dermed bliver sproget brugt som en forhandling om en stærk grønlandsk identitet, og endda faktisk noget der er bedre end de andre arktiske lande. Han bruger med andre ord sproget som et bevis på at Grønland kan klare sig i fremtiden, det har sproget jo vist ved at overleve på trods af modstand og modgang som landet har mødt igennem historien⁹⁸. Det er en velkendt diskurs som han bruger som et argument. Diskursen er så veletableret at befolkningen godtager det med det samme. Samtidig er det et modsvar på en diskurs der lyder at grønlanderen er et offer i eget samfund. Der hersker en diskurs i valgkampen fra 2013 om at folk udefra er dem der er skyld i at grønlanderne er arbejdsløse. Det er folk "udefra" der tager arbejdspladserne og dermed "skader" de lokale. (Se vælgermøde 2013 i Sisimiut, om spørgsmålet til hvordan man vil håndtere de udefrakommende der kommer for at arbejde).

Diskursen er dog ikke kommet ud af ingenting. Den bunder delvist i at man historisk set, ligesom alle andre tidligere kolonilande, har et asymmetrisk magtforhold. På trods af at Grønland har med tiden fået mere medbestemmelse, er der nogle historier der florerer stadigvæk den dag i dag. Diskursen med Grønland som et offer for modernisering skete som sagt med de kommissioner som man kalder G-50 og G-60 hvor moderniseringen skete hen over hovedet på befolkningen som ikke følte ejerskab over udviklingen i eget land. Men diskursen bunder delvist også i noget tidligere, nemlig forholdet mellem Danmark og andre kolonilande, nemlig Island, Vestindiske øer og Færøerne.

Hierarki af kolonier – udstillingen i Tivoli

Ifølge forskerne i Grønland-Danmark-relationen (Denmark and the New North Atlantic) Ann-Sofie Gremaud og Kirsten Thisted var der en relativt udtalt etableret hierarki i kolonitiden mellem de

⁹⁸(<https://knr.gl/da/valg/inatsisartut/2013/politisk-tvekamp-kuupik-vs-Aleqa> , hentet d. 4.juni 2019, 14:28)

landene i Nordatlanten. De (Gremaud og Thisted) nævner et eksempel af det i Tivolis koloniudstilling i 1905 hvor der blev udstillet forskellige artefakter, dyr og mennesker fra de forskellige lande i Atlanten. Her var der lavet en plakat af udstilling med de fem lande involveret. De fem landes emblemer kan ses på plakaten. Her ses Grønland og Vestindien i parentes, mens Island og Færøerne stilles parallelt med Danmark, eller som Gremaud og Thisted kalder som bilande til Danmark. Grønland og Vestindien betegnes som kolonier, altså som nogle der er mindre vigtige end de øvrige lande. Der kom i øvrigt protester fra islandske studerende da udstillingen reklameres, med følgende skrivelse:

Det er os bekendt, at man dér [i Tivoli] fortrinsvis fremviser forskellige Naturfolk, der i en eller flere Henseender adskiller sig fra almindelige Kulturnationer. Denne Gang agter man at fremvise Negere og Eskimoer sammen med os. Dette anser vi for nedværdigende for vor Kultur og vor Nationalitet.” (Gremaud og Thisted, 2014:97ff).

Her kan man se et eksempel på hvordan hierarkiet er opbygget og jeg mener at det er det hierarki og den synsvinkel som delvist ligger til grund for de diskurser der er om hvordan grønlænderne ser hinanden og sig selv, men også hvordan nogle danskere ser grønlændere. Denne diskurs mener jeg stammer fra noget større end kun selve grønlændere. Der er flere studier der siger at man har en tendens til at se oprindelige folk, herunder inuit, enten som dem der lever i pagt med naturen, eller som dem der er ofre for kolonitidens omstrukturering af deres levevis (Se blandt andet Fryd og Pries Jensen, 2007 og Rastad-Bjørst, 2008).

Sproget som en stolthed

Sproget er en stolthed som grønlænderne bruger når de fortæller en fælles fortælling om dem selv. Inge Kleivan skriver i sin artikel om at der rejste en grønlandsk delegation til Alaska i 1950'erne med blandt andet Knud Hertling iblandt, hvor man konkluderede at Grønland faktisk klarede sig rigtig godt i forhold til de andre, specielt når det gælder sprog. Ideen var egentlig at der skulle blive et tættere samarbejde mellem arktiske lande, men det gik ikke som man havde håbet på. Dog siger Hertling at det gav grønlænderne en øget selvtillid ved at se at man har klaret sig bedre end de andre lande, og det burde være en gevinst nok i sig selv (Kleivan, 1969/70:242). Som man kan se fra Kuupik Kleists argumentation, er det tydeligt at den selvtillid man opbyggede fra den tid, stadig gælder i dag og bliver fortsat brugt som et argument.

Det hænger nok også sammen med den skam som man som tidligere koloni bærer på ved ikke at føle sig god nok og have set passivt til i udviklingen af ens eget land. En skam som man føler overfor den kolonimagt man har været underlagt under.

Hvordan vi taler om det grønlandske sprog

Der er blevet sagt mange ting om det grønlandske sprog. Det passer med Ortners kategori om at der er nogle meget detaljerede udpenslinger af hvordan man må bruge og ikke bruge de kulturelle symboler, som det grønlandske sprog i den grad er. Der er brugt mange metaforer og følelsesladede ord, der beskriver det grønlandske sprog. Desuden bruges det grønlandske sprog som et symbol på overlevelse. Det bliver brugt som et element til at "*empower*" den grønlandske befolkning. Men den bliver i den grad også brugt til at ekskludere nogle bestemte grupper, som man mener ikke burde høre til fællesskabet, og endda opfattes som trusler. Man kan få sig selv til mange ting i *kærlighedens navn*, kærligheden til det grønlandske sprog.

Danmarks kolonistatus

Danmarks tidligere kolonistatus har været diskuteret mange gange. Nogle gange kan det virke som om at man gerne vil underspille ordets betydning. For "Danmark har jo ikke mishandlet grønlændere", som man forestiller sig andre kolonister gjorde mod andre folkeslag. Efter at have beskæftiget mig med følelser og diskurser og kan se hvor meget det kan betyde for relationer i det offentlige rum, er det min vurdering at kolonisering, selvom det ikke indebærer fysiske vold, kan have alvorlige konsekvenser. Ikke bare i fortiden, men også hvordan man forholder sig til fortiden. Igennem Grønlands historie kan man se, hvor meget man har hilet efter den ligeværdige position som er et af de ulyksalige konsekvenser kolonitiden har haft. Nok har der ikke været nogle fysiske skader, men følelser af mindreværd og behov for anerkendelse dukker op i diskussioner som indebærer relationen mellem Danmark og Grønland.

Trump-effekten

Den grønlandske-danske relation har været asymmetrisk, og har betydet at man fra grønlandsk side har haft et ønske om øget selvstændighed, blandt andet også for at komme væk fra den mindreværdige position i forhold til danskerne. Som det også fremgår af sprogdebatten, har der været nogle kampe som gjorde at man har en tendens til at blive polariseret. Indtil i august 2019 hvor USA's præsident Donald Trump luftede ideen om at købe Grønland. I debatter hvor relationen mellem Danmark og Grønland er relevant, er der tit en tone af den danske forventning om at grønlandere skal være taknemlige (Jf. Thisted, 2018). Det kan man eksempelvis høre når selvstændighed debatteres, hvor man fra dansk side er en holdning om at, "når de så gerne vil selv, så lad dem!", "de kan alligevel ikke uden bloktilskud, som vi betaler", så hidser man sig op fra grønlandsk side og føler sig afvist, og "alligevel ikke gider danskerne". Den gensidige afvisning af hinanden blev afløst med en solidaritet og en bekræftelse af at man tilhører hinanden; "Grønland er en del af Danmark". Der bliver samtidig fremhævet at Grønland ikke er til salg, at Grønland ikke er Danmark. Ifølge Aqqaluk Lynge, blev Rigsfællesskabet udfordret. Derfor slår man sig sammen, da der kommer en trussel udefra. Lynge siger at Trump ydmygede vores [sic!] dronning ved at afvise hendes invitation⁹⁹ og fortsætter:

Qallunaat Nunaannut allaat kiinaannguusaarnarneruvoq tikeraartitassaraluartik, imminut qaaqqusoq, kanngusugani taamaaliormat. Danskít naalagaaffiata iluani nunaminertamik, nunaminertarujummik, piserusulluni¹⁰⁰ (ibid.).

Der blev sat nogle ting på plads i relationen mellem Grønland og Danmark. Den mindreværdsfølelse som man har følt, blev dæmpet ned da Danmark begyndte at anerkende at Grønland er en del af Danmark og anerkende at Grønland har en stor betydning for Danmark, geopolitisk set. Det blev demonstreret ikke bare overfor Grønland, men endda overfor hele verden. Samtidig sætter det også Grønland på verdenskortet, og man finder ud af at man ikke er så isoleret som man troede. Lige pludselig var Danmark ikke så stor længere, og der findes større trusler end dette.

⁹⁹ <https://knr.gl/kl/tv/piviusulersaarutit-documentaries/oqalliffik-knr-11092019>,

¹⁰⁰ Det er endnu mere ydmygende for Danmark at ham som skulle besøge, som i øvrigt har inviteret sig selv, kunne finde på at gøre sådan noget (aflyse besøg) uden at skamme sig, blot fordi han gerne ville have købt et stykke, et stort stykke, del af det danske rige.

Til videre forskning

Sprogdebatten rummer mange aspekter, og er et interessant emne. Der er ting, som man godt kunne have drøftet videre, men på grund af emneafgrænsning og tidsomfang har det ikke været muligt at komme ind på alle aspekter. Det vil derfor være interessant at undersøge forholdet mellem dialekter internt i landet. Forsoningskommissionens rapport¹⁰¹ har vist at man i befolkningen oplever mobning på grund af dialekt. Det tyder på, at der er en hierarkisk opdeling af dialekter, måske endda stigmatisering.

En anden ting, som kunne være interessant at undersøge hvordan børns forbrug af internettet påvirker deres sprog, herunder tilegnelse og indlæring af det engelske sprog. Det kan bidrage til debatten om det engelske sprogs position i Grønland. Det virker til, ud fra min umiddelbare vurdering, at der er flere børn der lærer det engelske sprog, relativt hurtigere end de lærer det danske sprog, på grund af flere muligheder på for eksempel Youtube.

Konklusion

Man taler tit om at sprogdebatten bliver følelsesladet. Det er den også. Efter at have undersøgt forskellige dimensioner og aspekter af debatten igennem perioden fra 2009-2019 med nogle bestemte fokusepisoder, er jeg kommet frem til at sprogdebatten er et meget komplekst emne, som er umulig at afdække i et enkelt speciale. Sprog er en meget vigtig identitetsmarkør i den grønlandske kontekst som er blevet investeret i, i mange år og som har en meget høj symbolsk- og affektionsværdi. Den kollektivt opfattede identitet holder sproget i en meget central rolle. Sproget ses som en immateriel kulturarv. Hvis alle andre identitetsmarkører og symboler skulle forgå, anses sproget som det eneste der vil være tilbage. Derfor har det en høj symbolsk værdi. I 2009 blev Selvstyret indført, det var også der at det grønlandske folk blev anerkendt som et folk, og hvor det grønlandske sprog blev det officielle sprog. Det er tydeligt, at det har skabt store

101

<https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanog/Files/Attached%20Files/Forsoningskommission/Rapporter/Rapport%20bfolkningsundersøgelse%20endelig%20DK.pdf>

forventninger hos befolkningen. Men da virkeligheden ikke levede op til forventningerne, klamrer man sig fast til sproget. Man gik meget op i at man skal bruge det grønlandske sprog i alle henseender.

Diskursen om at sprog er truet fylder meget, og bruges flittigt som et overtalelsesargument. Når man føler at en man har kær er truet, så vil man også beskytte det efter bedste evne. Sproget er blevet et af de hellige kulturelle symboler som et folk samles om, og er faktisk den der kan splitte folket i to lejre.

Det danske sprog er en signifikant (mod)part i forhold til det grønlandske sprog. Det er et sprog der tales af en gruppe grønlændere der er blevet dansksprogede af forskellige årsager, herunder nogle der er produkter af den historiske udvikling landet har undergået. Denne gruppe har behov for anerkendelse som grønlændere på lige fod med dem der kan tale grønlandsk.

Det danske sprog er også et sprog som viser og repræsenterer det som kolonisterne talte. Følelsen af utilstrækkelighed og underlegenhed repræsenteres i det danske sprog som kolonisprog.

Samtidig er det et sprog der er nødvendig for at få en uddannelse, i hvert fald sådan som landet står i dag. Den dobbelte position som sproget står i, giver ambivalente følelser, og endda frustrationer hos befolkningen. De frustrationer som mennesker har må også anerkendes og italesættes, ligesom de dansktalende grønlændere har behov for anerkendelse.

Den postkoloniale diskurs gør også at det asymmetriske magtforhold kommer til udtryk især i sprogdebatten, som gør at der kommer en masse følelser frem. Når dansktalende taler det grønlandske sprog, føler man at ens sprog bliver anerkendt, og det modsatte gør sig gældende af manglende engagement i sproget. Der mangles tidssvarende undervisningsmateriale af høj kvalitet i grønlandsk som andetsprog.

Sprogdebatten er et knudepunkt hvor befolkningens problemer bliver udtrykt. Herunder problemer som social ulighed, dårlig uddannelse, postkoloniale syndromer som fremmedgjorthed, passivitet og mindreværdsfølelser udtrykkes i sprogdebatten.

Sprogdebatten viser også, en følelsesmæssig historik over den danske-grønlandske relation. Følelser som skam, had, smerte, lidelse og kærlighed er gennemgået i forbindelse med sprogdebatten. Sprog handler ikke kun om sprog. Kolonitidens følelser spøger stadig til en vis grad.

Men den moderne grønlænder udfordres også af andre ting, som eksempelvis den stigende globalisering.

Alle de følelser der er blevet investeret i sproget, gør sprogdebatter til en bombe. Det er derfor, det er vigtigt at finde ud af, hvilke ting de følelser repræsenterer. Når man italesætter disse følelser og taler om hvilke ting, de virkelig repræsenterer, kan man som samfundet gå et skridt videre. Denne undersøgelse har dog også vist, at forandring tager tid. De institutionaliserede forestillinger af verden, såsom sprog som værende det samme som grønlandskhed er svære at røkke i, og derfor ifølge Ahmed og Fairclough svært at undergå en social forandring. Man har at gøre med stærke kræfter. Det betyder, at der er endnu mere behov for at bevidstgøre og stille spørgsmålstejn ved disse ting. Samtidig er det dog vigtigt at være bevidst om de ting, som er følsomme emner i samfundet. Følsomhed er et vigtigt element her, ellers kan man komme til at skyde sig selv i foden, og mislykkes i sin mission på social forandring. Forankring i samfundet må være nøgleordet i forandringens navn.

Litteraturliste:

Anvendt litteratur:

Ahmed, Sara:

(2014): *The cultural politics of emotion*, 2nd edition, Edinburgh University Press

Berthelsen, Christian:

(2008): *Ønsker om at lære dansk* i Tidsskriftet Grønland, Det Grønlandske Selskab, Charlottenlund

Bhabha, Homi K.:

1994: *The location of culture*, Routledge, London and New York

Brunstad, Endre:

(2002): Nordisk purisme IN: Språknytt 30: pp. 10-14.

Bryman, Alan:

(2012): *Social research methods*, 4th edition. Oxford University Press, Oxford.

Briggs, Jean L.:

(1997): *From trait to emblem and back: Living and representing culture in everyday Inuit life*, IN: Arctic Anthropology, vol. 34, no. 1. s. 227-235.

Kirsten Drotner, Klaus Bruhn Jensen, Ib Poulsen, Kim Schrøder:

(1996): *Medier og Kultur. En grundbog i medieanalyse og medieteori*, Borgen/Medier

Ejsing, Jens: *Krav om forbud mod dansk*, 24.06.2010, IN: berlingske.dk

URL: <https://www.berlingske.dk/samfund/krav-om-forbud-mod-dansk>

Fanon, Frantz:

(1967): *Black skin, white masks*, Grove Press, Inc.

Fairclough, Norman:

(2008): *Kritisk diskursanalyse – en tekstsamling*, Hans Reitzels Forlag, København.

(1992): *Discourse and social change*, Polity Press, Cambridge UK.

Flyverbom, Anna Lilje & Niels Uni Dam:

(1999/2000): *Kampen om sproget – En analyse af sprogdebatten i Grønland*, Roskilde Universitetscenter

Fryd, Kristine & Charlotte Pries Jensen:

(2007): *Inuitter i medierne: en undersøgelse af hvordan inuitter er fremstillet i dokumentarfilm og tv-nyheder i Canada med særligt fokus på dokumentarfilmen*

Gad, Ulrik Pram:

(2019): *Grønlandsk identitet og udvikling – danske trusler og muligheder. Sprogdebatten under hjemme- og selvstyre*, IN: Grønlændernes syn på Danmark – Historiske, kulturelle og sproglige perspektiver, Aarhus Universitetsforlag

(2005): *Dansksprogede grønlænderes plads i et Grønland under grønlandisering og modernisering – En diskursanalyse af den grønlandske sprogdebat – læst som identitetspolitisk forhandling*, Københavns Universitet

Gremaud, Ann-Sofie og Kirsten Thisted:

(2014): *Danmark og det Nye Nordatlanten*, IN: Tidsskriftet Grønland.

Grønlands Landsråd:

(1971): *Sisimiune atautsimerssuarneK*, Holsteinsborg, 1970, Grønlands Landsråd

(1952): *De grønlandske landsrådsforhandlinger 1948-50*, København

Grønlands Selvstyre:

(2011): Landskassens Regnskab 2011, bilag.

Hussain, Naimah:

(2018): Journalistik i små samfund – et studie af journalistisk praksis på grønlandske nyhedsmedier

Jacobsen, Birgitte:

(2004): *Det sproglige klima*, IN: Grønlænder og global – grønlandsk sprog, litteratur og medier i 25-året for Hjemmestyrets indførelse, Ilisimatusarfik

(1998/99): *Sprog i kontakt. Er der opstået en ny dansk dialekt i Grønland? En pilotundersøgelse* IN: Grønlandsk kultur- og samfundsforskning 98/99, Ilisimatusarfik/Forlaget Atuagkat, Nuuk

Janussen, Jakob:

(2017): *Analyse af Fødestedskriteriet – Efterlysning af ligestilling førte til diametralt modsat resultat*, Forsoningskommissionen.

Jensen, Marianne:

(1994): *Etnisk identitet i Grønland – med et historisk perspektiv*, Institut for Kultur og Samfund, Ilisimatusarfik.

Kleemann-Andersen, Camilla:

(2016): *Kampen for et rent sprog – en diskursanalytisk undersøgelse af purisme i en grønlandsk Facebook-gruppe*, bacheloropgave.

<https://www.uni.gl/media/3082845/camilla-kleemann-andersen.pdf>

Kleist Pedersen, Birgit:

(2012): *Kultur er ikke noget, man tager på om søndagen!* IN: Grønlands kultur- og samfundsforskning 2010-12, Ilisimatusarfik/Forlaget Atuagkat

Kleivan, Inge:

(2001): *Den historiske baggrund for at grønlanderne har ét fælles skriftsprog* IN: *Sprog i Norden*, s. 17-45.

(1999): *Sprogdebatten* IN: *Inuit, Kultur og Samfund -en grundbog i eskimologi*, Systime

(1969/70): *Language and Ethnic Identity: Language Policy and Debate in Greenland*,

Klinke, Lasse Ørum & Esben Rud Ammundsen

(2017): *Sprogligt kaos – unge grønlandere falder fra i gymnasiet*, URL:

<https://www.dr.dk/nyheder/indland/sprogligt-kaos-unge-groenlaendere-falder-fra-i-gymnasiet>

Krag, Helen:

(2007): *Mangfoldighed, mag og minoriteter – Introduktion til minoritetsforskningens teorier*,

Forlaget Samfundslitteratur

Langgård, Karen:

(2011): *Grønlandsk etnisk-national identitet*, IN: *Fra vild til verdensborger – Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet*, red. Ole Høiris og Ole Marquardt, Aarhus Universitetsforlag

(2010): *Litteraturen er folkets øjne, ører og mund*, IN: *Grønland og global – grønlandsk sprog, litteratur og medier i 25-året for Hjemmestyrets indførelse*, Ilisimatusarfik

(2004): *Magt og demokrati – og sprog*, IN: *Demokrati og Magt i Grønland*, Aarhus

Universitetsforlag

Langgård, Per:

(1992): *Grønlandssproget – tosproget – grønlandssproget: nogle tendenser i det dansk-grønlandske sprog møde blandt Nuuk's skolebørn*, IN: *Grønlandsk Kultur- og Samfundsforskning 1992*, Nuuk

Lyng, Augo:

(1945): *Vore isolationssygdomme* IN: *Grønlandsposten*, nr. 12, 16.juni 1945, s. 135-138

Nathanielsen, Naaja:

(2001): *Måske menneske – Om dansksprogede grønlanderes identitetsdannelse*, Københavns Universitet

Nordlund, Mads:

2016: *Facebook connects Greenland*, IN Greenland Today,
URL: <http://greenlandtoday.com/facebook-connects-greenland/?lang=en>

Ngũgĩ, wa Thiong'o:

1986: *Decolonising the mind – the politics of language in African literature*, James Currey Ltd., London

Olsen, Tupaarnaq Rosing:

(2016): *I skyggen af kajakkerne- Grønlands politiske historie 1939-79*, TUPAARNAQ Publishing

Olsen, Dorte:

(2012): *En verden vil åbne sig*, Sermitsiaq nr. 11, 16. marts 2012, årg. 54 s. 8.

Oqaasileriffik

(2001): ...men ordet – *Sprogpolitisk redegørelse*

Ortner, Sherry B.

(1973): *On key symbols*, IN Journal of the American Anthropological Association vol. 75, no. 5., October s.1338-1346,

Pedersen, Laila Hedegaard & Anemette Nyborg Lauritsen:

(2019): *Tolkning i det grønlandske retsvæsen*, Ilisimatusarfik.

Pedersen, Ivalu Søvndahl:

(2009): *Rethinking bilingualism – A sociolinguistic analysis of language planning and education legislation in Greenland*, University of Tromsø, Norway

Petersen, Jonathan:

(1956): *Jonathan Petersen – 75-inik ukioqalerpoq majip 7-iane 1956*, Sydgrønlands Bogtrykkeri

Rastad-Bjørst, Lill:

(2008): *En anden verden – Fordomme og stereotyper om Grønland og Arktis*, Forlaget BIOS.

Teglbjærg, Kirsten:

(1978): "*Kalaaliussuseq*" – *Det at være grønlænder – identitet og etnisk bevidsthed. En traditionalist og en modernist.*

Thisted, Kirsten:

(2018): *En gift i blodet – Følelsesøkonomier i de dansk-grønlandske relationer*, IN: Kultur og Klasse årgang 46, nr. 125: Skyld og skam i Skandinavien

(2016): *Hadet i kroppen – Sprog, køn og tilhørsforhold i ny grønlandsk litteratur* IN: Nordic Women's literature

URL: (<https://nordicwomensliterature.net/da/2016/09/29/hadet-i-kroppen-sprog-koen-og-tilhoersforhold-i-ny-groenlandsk-litteratur/>)

Tobiassen, Susanne:

(1995): *Fra danisering til grønlandisering: forventninger og realiteter om grønlandisering; en analyse af hjemmestyrets grønlandiseringspolitik*, Ilisimatusarfik

Trondheim, Gitte:

(2004): *Dansk og grønlandsk etnisk identitet i Grønland* IN: Etnisk kompleksitet – Nordliga länder - kulturvetenskapliga perspektiv, Magnus Berg et alii., NFF Publications

Valgreen, Lisbeth:

(2004): *En analyse af de sprogpoltiske problemstillinger i det postkoloniale Grønland (1979-2003) – med særligt henblik på den enkeltsprogedes situation i forhold til den førte politik og samfundsdebat*, Københavns Universitet

Vinding, Ole:

(1946): *Grønland 1945*, Gyldendal, København

Winther, Gorm et alii:

(2004): *Demokrati og magt i Grønland*, Aarhus Universitetsforlag

Atuagagdliutit/Grønlandsposten:

Atuagagdliutit/Grønlandsposten, nr.34. 5.maj 1998, s. 32 (bagsiden).

Atuagagdliutit/Grønlandsposten, nr. 37. 14.maj 1998 af Per Schwalbe, s.23.

Atuagagdliutit/Grønlandsposten, nr. 38. 19.maj, 1998, s. 2.

Atuagagdliutit/Grønlandsposten, nr. 42. 30.maj 1995 af Jens Brønden s. 2 + 12.

Atuagagdliutit/Grønlandsposten, nr.12. 12.juni 1969: Tungeløs grønlænder af Jørgen Fleischer

Atuagagdliutit, nr. 9, april 1930: „kalåtdlit inuit, tåmåsava inuserput?" af Jonathan Petersen

AvangnâmioK, nr. 6., 01.06.1947: "kalatdlit uvagut nunarputdlo pivdlugo atuagkiak", s. 45 af Frederik Lynge

Upublicerede rapporter:

Redegørelse for rekruttering og fastholdelse, Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel, juni 2016.

Anvente websider:

Idle no more: <http://www.idlenomore.ca/story>

Oqaasileriffik:

Landsrådsvedtægt om den grønlandske retskrivning:

<https://oqaasileriffik.gl/wp-content/uploads/2018/10/Landsrådip-ileqqoreqqusaa-kalaallit-allattaasianni-allannguutissat-pillugit-14.maj-1973.pdf>

KNR:

(2006):

Unknown, *Danskit kalaallit oqaasii ilikkaruminaatsittarpaat*, 16.02.2006, IN: KNR.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/danskit-kalaallit-oqaasii-ilikkaruminaatsittarpaat>

Unknown, *Kalaallisut oqaatsit inatsisiliuunneqarlik*, 17.02.2006, IN: KNR.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsit-inatsisiliuunneqarlik>

Ukendt, *Lars-Emil Johansen: KNR Radio kalaallisuinnaq ingerlanneqartariaqarpoq*, 28.11.2006, IN:

knr.gl

URL: <https://knr.gl/da/node/156317>

(2007):

Unknown, *Kalaallit oqaasii pillugit inatsisartuni eqqartuipput*, 25.03.2007, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallit-oqaasii-pillugit-inatsisartuni-egqartuipput>

(2008):

Olsen, Oline I.: *Oqaatsivut piujuaannarsinnaapput*, 03.01.2008, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsivut-piujuaannarsinnaapput>

Lyng, Mads: *Kalaalinnorsaaneq pissutigalugu uterusunngilaq*, 17.01.2008, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaalinnorsaaneq-pissutigalugu-uterusunngilaq>

(2009):

Egede, Najaaraq: *Oqaatsitta ajortumik atorneqarnerinik uparuaaneq aaqqissuisut ilisarisinnaavaat*, 03.11.2009, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsitta-ajortumik-atorneqarnerinik-uparuaaneq-aaqqissuisut-ilisarisinnaavaat>

Tusagassiortut kalaallisut ilinniaqqittariaqarput, 05.11.2009
<https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/tusagassiortut-kalaallisut-ilinniaqqittariaqarput>

Nutserisunngorniarfik: Kalaallisut atuartitsinerit assigiinngippallaaqaat, 06.11.2009, IN: knr.gl
URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/nutserisunngorniarfik-kalaallisut-atuartitsinerit-assigiinngippallaaqaat>

Juunip 21-aniit kalaallisuinnaq oqalulerunнанngilagut, 11.06.2009, IN: knr.gl
URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/juunip-21-aniit-kalaallisuinnaq-oqalulerunнанngilagut>

Lynge, Mads: *Kalaallisut allattalissaguni piffissaqarnerorusuppoq*, 09.11.2009, IN: knr.gl
URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-allattalissaguni-piffissaqarnerorusuppoq>

Tusagassiuutit oqaatsinut politikkeqalernissaat kaammattuutigaa, 08.11.2009, IN: knr.gl
URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/tusagassiuutit-oqaatsinut-politikkeqalernissaat-kaammattuutigaa>

Arnaq Grove: Kalaallisut oqaatsivut nutsinnagaavallaaqaat, 02.11.2009, IN: knr.gl
URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/arnaq-grove-kalaallisut-oqaatsivut-nutsinnagaavallaaqaat>

Aleqa Hammond: Inuiaqatigiinnut pingaaruteqartut arlallit ilaatinneqanngillat, 25.09.2009, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/aleqa-hammond-inuiaqatigiinnut-pingaarteqartut-arlallit-ilaatinneganngillat>

Maqe, Janus: *Atuartartut: Allaaserisat kalaallisut nutsikkat paasiuminaatsinnegarput*, 20.11.2009, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/atuartartut-allaaserisat-kalaallisut-nutsikkat-paasiuminaatsinnegarput>

Thorin, Jens: *Nutserisoq: Uagut ajornartorsiutaanngilagut*, 09.11.2009, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/nutserisoq-uagut-ajornartorsiutaanngilagut>

Unknown: *Der mangler strategi for sproget*, 15.11.2009, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/node/121799>

Unknown: *Doris Jakobsenip kalaallisut soaarummeersinnaaneq ujartorpaa*, 12.08.2009, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/doris-jakobsenip-kalaallisut-soraarummeersinnaaneq-ujartorpaa>

(2010):

Andersen, Jette: *Naaja N: Kalaallisuinnag oqalunneq kajungilersitsinaviannqilaq*, 22.06.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/naaja-n-kalaallisuinnag-oqalunneq-kajungilersitsinaviannqilaq>

Lyberth, Jaaku: *Kalaallisut oqaatsitta inissisimanerat nalilersorneqarlu*, 05.01.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsitta-inissisimanerat-nalilersorneqarli>

Kalaallisut oqaatsitta atugaajuarnissaat nammineq akisussaaffigaarput, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsitta-atugaajuarnissaat-nammineq-akisussaaffigaarput>

Kalaallisut oqaatsitta inissisimanerat nalilersorneqarli, 05.01.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsitta-inissisimanerat-nalilersorneqarli>

Kalaallisut oqaatsit pisortatigoortuunerat pillugu oqallitsisogassaaq, 06.02.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsit-pisortatigoortuunerat-pillugu-oqallitsisogassaaq>

Oqaatsit pillugit oqallinneq Danmarkimi akuliuffiqineqarpog, 24.06.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/en/node/127945>

Oqaatsit pillugit inatsisissami aningaasat atortullu amigaataapput, 13.04.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsit-pillugit-inatsisissami-aningaasat-atortullu-amigaataapput>

Oqaatsit pillugit isumaqatigiinneq qaqutigoortoq, 22.04.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsit-pillugit-isumaqatigiinneq-qaqutigoortoq>

Isaksen, Elisa: *Oqaatsit pillugit Demokraatit akerliliipput*, 09.02.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/oqaatsit-pillugit-demokraatit-akerliliipput>

Unknown: *Siumut Inuusuttut Ataqatigiinnit ingasagineqarpog*, 10.02.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/siumut-inuusuttut-ataqatigiinnit-ingasagineqarpog>

Unknown: *Kalaallisut oqaatsit Sisimiuni isummorsorfigilluarneqarput*, 09.02.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisut-oqaatsit-sisimiuni-isummorsorfigilluarneqarput>

Unknown: *Folkertsprofessor: I orden at forbyde dansk fra talerstolen*, 22.06.2010, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/en/node/127866> ,

2011:

Isbosethsen, Nûno: *Kalaallisuinnag oqaasillit oqalliseqataasinnaanngillat*, 30.04.2011, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/kalaallisuinnag-oqaasillit-oqalliseqataasinnaanngillat>

Jeremiassen, Apollo: *Inuusuttut atuakkiaat amigaatigineqaaqat*, 31.10.2011, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/inuusuttut-atuakkiaat-amigaatigineqaaqat>

Lind Krebs, Martine og Oline I. Olsen: *Nutserisarnermut suliaq aaqqiivigineqartariaqarpog*,
19.08.2011, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/nutserisarnermut-suliaq-aaqqiivigineqartariaqarpog>

Unknown: *Pisortat oqaatsit pillugit oqaloqatigineqassapput*, 10.02.2011, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/pisortat-oqaatsit-pillugit-oqaloqatigineqassapput>

2012:

Jeremiassen, Apollo: *SISip siulittaasua tunuarpoq*, 03.10.2012, IN: knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/nutaarsiassat/sisip-siulittaasua-tunuarpoq>

2016:

Seer- og lytterundersøgelse 2015, februar 2016, Epinion

URL: https://knr.gl/files/knr_seer_og_lytterundersogelse_2015_rapport_090216.pdf

2018:

Elkjær, Kenneth: *Ny koalition: Engelsk skal være første fremmedsprog i Grønland*, 05.05.2018, IN:
knr.gl

URL: <https://knr.gl/da/nyheder/engelsk-skal-være-første-fremmedsprog-i-grønland>

Lindstrøm, Merete: *Vivian Motzfeldt Vi kan værne om vores sprog*, 12.06.2018, IN:knr.gl

URL: <https://knr.gl/da/nyheder/vi-kan-værne-om-vores-sprog>

Sermitsiaq.ag:

2010:

Sprogdebatten er død, 30.03.2010

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/73421>

2012:

D: Sproglov-del er dybt godnat, 22.02.2012

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/118976>

Se den nye, strengere sproglov, 08.02.2012

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/117951>

Maliina fik grønlandsk-debut, 27.09.2012:

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/136701>

Slumut udvander i sprog-protest, 14.06.2012

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/128514>

Naaja raser mod Kielsen: Umodent, 14.06.2012

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/128566>

Kielsen urokkelig: Bare kald mig umoden, 14.06.2012,

URL: <https://sermitsiaq.ag/kielsen-urokkelig-bare-kald-umoden>

2013:

Naaja N: Stop danskerhadet, 20.04.2013

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/152493>

P.I: Grønlandssprogede er de mest udsatte, 22.04.2013

URL: <https://sermitsiaq.ag/pi-groenlandssprogede-mest-udsatte>

2017:

'Det er en kamp for at blive accepteret', 14.04.2017

URL: <https://sermitsiaq.ag/kl/node/195971>

Debat på Facebook: Lær dog det grønlandske sprog, 13.04.2017

URL: <https://sermitsiaq.ag/node/195960>

Videoklip:

KNR (1988):

Brandt, Peter: Kalaallisut oqaatsivut, 1988, KNR

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=87i4qBi9a6Y>

KNR (2018):

Katuaq, Oqaatsivut imminooriartulerpat?, 2018, KNR

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=HkokUxUwVsM&t=1376s>

KNR (2013):

Partii Inuit i krydsild:

URL: <https://knr.gl/da/valg/inatsisartut/2013/parti-inuit-i-krydsild>

KNR (2013):

IQ2013 Inatsisartunut qinersineq 2013 Imm. 2 - 12.03.2013

URL: <https://youtu.be/IOHaJj-Z-W0>

KNR (2017):

Qanrooq, 12.04.2017:

URL: <https://knr.gl/da/tv/qanorooq-daily-news/qanorooq-12042017>

Qanorooq, 16.03.2015:

URL: <https://knr.gl/en/tv/qanorooq/qanorooq-16032015>

KNR(2019):

Oqalliffik, 11.09.2019, in knr.gl

URL: <https://knr.gl/kl/tv/piviusulersaarutit-documentaries/oqalliffik-knr-11092019>

Grønlands Arbejdsgiverforening (2012):

<http://www.ga.gl/LinkClick.aspx?fileticket=2QcH4xM6PWw%3d&tabid=1720&language=da-DK>

Inuit Ataatigiit (2017):

<https://ia.gl/google426c9ea506fcddea.html/dk/sprogtjeneste-pa-vej-til-blive-realiseret/>

Inatsisartut.gl:

<https://ina.gl/groenlands-landsting/landstingssamlinger/fm-2005/dgopkt/bf-landstingets/61/1-b-eh/ordf/inuit-ataatigiit.html>

<https://ina.gl/samlinger/oversigt-over-samlinger/samling/punktliste/?lang=kl> , punkterne EM2018/159 og 121. Og FM2015, punkt 91.

Naalakkersuisut.gl:**Landsstyreformandens Departement (2008):**

Powerpoint om selvstyre (2008):

https://naalakkersuisut.gl/~/_media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Naalakkersuisut/DK/Selvstyre/Oplysninger%20om%20Selvstyre%20PDF.pdf

Enoksen, Hans (2008):

Landsstyreformandens nytårstale 2008,

URL: https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Taler/DK/nytaarstale_2008_HE_DK.pdf

<https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Forsoningskommission/Rapporter/Rapport%20befolkningsundersøgelse%20endelig%20DK.pdf>

Anvendt lovgivning:

Inatsisartutlov nr. 7 af 19. maj 2010 om sprogpolitik:

<http://lovgivning.gl/lov?rid=%7BEEFD42E2-0B6C-4715-9D98-C420635B7A6D%7D>

Bekendtgørelse af nordisk konvention af 17. juni 1981 om nordiske statsborgeres ret til at anvende deres eget sprog i et andet nordisk land:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=57894>

NAPA:

Projektet Allatta:

URL: <https://napa.gl/da/projekter/Allatta>